

ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางวินัยของครูในชั้นเรียนกับความ
รับผิดชอบของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร

RELATIONSHIP BETWEEN TEACHERS' DISCIPLINE PRACTICE IN THE
CLASSROOM AND STUDENTS' RESPONSIBILITY IN BANGKOK
METROPOLITAN TECHNICAL COLLEGES

พิชัย ชัยชินรัตน์

PICHAJ CHAICHINNARAT

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

บัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2545

ISBN 974-643-834-1

ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความ
รับผิดชอบของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร

RELATIONSHIP BETWEEN TEACHERS' DISCIPLINE PRACTICE IN THE
CLASSROOM AND STUDENTS' RESPONSIBILITY IN BANGKOK
METROPOLITAN TECHNICAL COLLEGES

พิชัย ชัยชินรัตน์

PICHAJ CHAICHINNARAT

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน..... 43707
วัน, เดือน, ปี..... 130 ก.ย. 2545

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2545

ISBN 974-648-834-1

**RELATIONSHIP BETWEEN TEACHERS' DISCIPLINE PRACTICE IN THE
CLASSROOM AND STUDENTS' RESPONSIBILITY IN BANGKOK
METROPOLITAN TECHNICAL COLLEGES**

PICHAJ CHAICHINNARAT

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF INDUSTRIAL EDUCATION IN VOCATIONAL
CURRICULUM AND INSTRUCTION
SCHOOL OF GRADUATE STUDIES
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG**

2002

ISBN 974-648-834-1

COPYRIGHT 2002

SCHOOL OF GRADUATE STUDIES

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครู ในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียนในวิทยาลัย เทคนิคเขตกรุงเทพมหานคร
นักศึกษา	ว่าที่ ร.ต. พิชัย ชัยชินรัตน์
รหัสประจำตัว	43064712
ปริญญา	ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา
พ.ศ.	2545
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์	ดร. ผดุงชัย ภูพัฒน์
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม	ดร. ราชนัย บุญธิมา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียน ความรับผิดชอบของนักเรียนและความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ชั้นปีที่ 3 เขตกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมอาชีวศึกษา จำนวน 295 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมีค่าความเที่ยง 0.93 สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียน เขตกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมอาชีวศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. การรับผิดชอบของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมอาชีวศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านความรับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
3. การปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กันไปในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Thesis Title	Relationship Between Teachers' Discipline Practice in The Classroom and Students' Responsibility in Bangkok Metropolitan Technical Colleges
Student	Acting 2LT Pichai Chaichinnarat
Student ID.	43064712
Degree	Master of Industrial Education
Programme	Vocational Curriculum and Instruction
Year	2002
Thesis Advisor	Dr. Phadungchai Pupat
Thesis Co-Advisor	Dr. Rachan Boonthima

ABSTRACT

The purpose of this research were to study the teachers' discipline practice in the classroom , students responsibility, and the relationship between teachers' discipline practice in the classroom and students responsibility in Bangkok metropolitan technical colleges. The subjects of this research were 295 students which stratified random sampling from the third year industrial Vocational Certificate in Bangkok Metropolitan Technical Colleges. The data were collected by using questionnaire which has reliability coefficient 0.93. The statistical used were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and Pearson's Product Moment Correlation

The results were as followed :

1. Teacher's discipline practice in the classroom were at the moderate level in total.
2. Students responsibility in Bangkok Metropolitan Technical Colleges were at the moderate level in Total Considering each aspects self responsibility were at the moderate level and social responsibility were at the high level
3. The relationship between teachers' discipline practice in the classroom and students responsibility in Bangkok Metropolitan Technical Colleges were positive statistically significant at .01 level.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์ อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และดร.ราชันย์ บุญธิมา อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วมที่ได้กรุณาให้คำแนะนำให้ความช่วยเหลือ และช่วยตรวจสอบ แก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนการปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ จนวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม ผศ.ดร.อำนาจ ตั้งเจริญชัย และ ผศ.ดร.อรสา โภศลานันทกุล คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ให้คำแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อให้วิทยานิพนธ์นี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ตลอดจนข้อคิดต่างๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า และเป็นแนวทางในการจัดทำวิทยานิพนธ์จนประสบความสำเร็จ

ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และตรวจสอบ แก้ไข เพื่อการปรับปรุงให้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีคุณภาพ

ขอขอบพระคุณท่านผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคเขตกรุงเทพมหานครที่ให้ความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่และคุณย่า ผู้เป็นที่เคารพอย่างยิ่งรวมทั้งพี่น้องทุกคนที่ได้ให้ความรัก ให้กำลังใจ ให้การสนับสนุน และช่วยเหลือทุกด้านตลอดมา

ขอขอบพระคุณ บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่สนับสนุนทุนสำหรับการทำวิทยานิพนธ์

คุณค่าและประโยชน์ใดๆ ที่เป็นผลจากวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ คุณพ่อ คุณแม่ และครู-อาจารย์ทุกท่านด้วยความเคารพยิ่ง

พิชัย ชัยชินรัตน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	II
กิตติกรรมประกาศ.....	III
สารบัญ.....	IV
สารบัญตาราง.....	VII
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	3
1.4 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	3
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 ความมีวินัยในชั้นเรียน.....	7
2.1.1 ความหมายของวินัยในชั้นเรียน.....	7
2.1.2 คุณลักษณะของความมีวินัย.....	8
2.1.3 ความสำคัญของความมีวินัย.....	8
2.1.4 การพัฒนาวินัยในตนเองให้แก่เด็ก.....	9
2.1.5 คุณค่าและประโยชน์ของวินัยในตนเอง.....	14
2.1.6 แนวคิดในการศึกษาพฤติกรรมของคนในชาติ.....	16
2.1.7 ความประพฤตินักเรียนกับปัญหาการขาดวินัย.....	17
2.1.8 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม.....	19
2.1.9 การปรับพฤติกรรม.....	20
2.1.10 รูปแบบการสอนและพัฒนาความมีวินัยในตนเอง.....	33
2.1.11 รูปแบบการสร้างวินัยในห้องเรียน.....	34
2.2 ความรับผิดชอบ.....	36
2.2.1 ความหมายของความรับผิดชอบ.....	36

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.2.2 ประเภทของความรับผิดชอบ.....	38
2.2.3 การฝึกฝนความรับผิดชอบ.....	39
2.2.4 ความสำคัญของความรับผิดชอบ	40
2.2.5 ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ.....	41
2.2.6 พัฒนาการและการฝึกความรับผิดชอบ	42
2.2.7 รูปแบบการสอนและพัฒนาความรับผิดชอบ.....	45
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	47
2.3.1 ความมีวินัยในชั้นเรียน	47
2.3.2 ความรับผิดชอบ.....	50
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	52
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	52
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	54
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	57
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	58
3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	58
3.6 เทคนิคการแปลความหมาย.....	60
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	71
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	71
5.1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	71
5.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.	71
5.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	71
5.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	72
5.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	72

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.1.6 สรุปผลการวิจัย.....	72
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	73
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	76
บรรณานุกรม	78
ภาคผนวก.....	86
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	87
ภาคผนวก ข หนังสือราชการ	94
ประวัติผู้เขียน.....	111

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 แสดงจำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามวิทยาลัยเทคนิคและสาขา	53
3.2 แสดงค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติ ทางด้านวินัยของครู ในชั้นเรียนและความรับผิดชอบของนักเรียนในด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความ รับผิดชอบต่อสังคม	57
3.3 แสดงการแปลความหมายการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียน ซึ่งมีเกณฑ์ในการ พิจารณาค่าเฉลี่ย 5 ระดับ	60
3.4 แสดงการแปลความหมายความรับผิดชอบของนักเรียน ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณา ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ	60
3.5 แสดงการแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณา ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ	60
4.1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของนักเรียน	62
4.2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับวินัยของครูในชั้นเรียน	64
4.3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติความรับผิดชอบของนักเรียน ...	66
4.4 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติทางด้านความรับผิดชอบต่อ ตนเองของนักเรียน	67
4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติทางด้านความรับผิดชอบต่อ ต่อสังคมหรือส่วนรวม	68
4.6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับ ความรับผิดชอบของนักเรียน	70

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรม จริยธรรมของบุคคลในสังคม บ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วนและพอเหมาะกันทุกด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้ตลอด (พระบรมราโชวาทของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. 2541 : 165) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ที่กล่าวถึงการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณภาพมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้มุ่งเน้นที่การพัฒนาคนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางปฏิรูปการศึกษาไว้ 4 ด้านคือ การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน การปฏิรูปการบริหารการศึกษา (สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ. 2538 : 2) ซึ่งในด้านการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ได้มุ่งปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการพัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพตามจุดประสงค์ของแต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยมีพื้นฐานความรู้ความสามารถและทักษะพื้นฐานที่ดีและเข้มแข็งพอที่จะออกไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ใฝ่การเรียนรู้ มีระเบียบวินัย และมีคุณธรรมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

ในการจัดการเรียนการสอน นอกจากจะมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในเนื้อหาวิชาที่เรียนแล้ว ยังมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมทางการทำงาน และพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม นั่นคือ มีความประพฤติดี มีระเบียบวินัย เคารพกฎเกณฑ์ของสังคมการมีวินัยย่อมนำไปสู่การตั้งใจเรียน และการตั้งใจเรียนย่อมนำให้การเรียนประสบความสำเร็จ ซึ่งการจัดการศึกษาของทุกระดับจะประสบความสำเร็จมากน้อยขึ้นอยู่กับครู เพราะครูเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติในทุกๆ ด้าน ทั้งนี้เพราะสังคมและประเทศชาติจะมีความเจริญก้าวหน้า มั่นคง และเป็นไปในรูปแบบใด ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพและวิธีการที่บุคคลในสังคมได้รับจากการศึกษาซึ่งสถาบันที่สำคัญที่สุดในการให้การศึกษาและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม คือ สถานศึกษาในระดับต่างๆ ซึ่งกรมอาชีวศึกษาก็เป็นสถาบันหนึ่งที่ต้อง

รับผิดชอบนักเรียนซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งเป็นหน้าที่ของกรมอาชีวศึกษาที่จะต้องจัดการศึกษาให้เยาวชนเหล่านั้นให้เป็นผู้มีความรู้และทักษะทางวิชาชีพและเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สถานประกอบการหรือนายจ้างต้องการ ดังนั้นจึงเป็นความรับผิดชอบของสถานศึกษาที่จะต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องและตอบสนองกับปรัชญาของกรมอาชีวศึกษาที่ว่า “ทักษะเยี่ยม เปี่ยมคุณธรรม ถ้าเลศวิชา ใช้เวลาให้เกิดคุณ” (กรมอาชีวศึกษา. ม.ป.ป. : ปกใน)

กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้เร่งรัดกำหนดยุทธศาสตร์ในการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาล โดยจัดการเรียนการสอนและฝึกอบรมเพื่อผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้มีปริมาณเพียงพอมีขีดความสามารถที่ได้มาตรฐาน มีคุณธรรม วินัย เจตคติ บุคลิกภาพที่พึงประสงค์กับความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งในสถานประกอบการอุตสาหกรรม ธุรกิจขนาดย่อมและการประกอบอาชีพอิสระ การจัดการเรียนการสอนจะต้องปรับเปลี่ยนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี โดยกรมอาชีวศึกษาได้จัดทำหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2538 ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกระบบและวิธีการเรียนได้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพ ความสนใจและโอกาสของผู้เรียน ส่งเสริมการประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรร่วมกันระหว่างสถาบัน หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ทั้งในระดับชาติ ท้องถิ่น และชุมชน ทั้งนี้เพื่อผลิตกำลังคนระดับช่างฝีมือที่มีความรู้ ความชำนาญ ในทักษะวิชาชีพ มีคุณธรรม วินัย เจตคติ บุคลิกภาพ และเป็นผู้มีปัญญาที่เหมาะสมในการดำรงชีพ

นักศึกษาที่เข้ามาศึกษาในสถาบันสังกัดกรมอาชีวศึกษา จะมีอายุโดยเฉลี่ยประมาณ 15-20 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา จิตใจ และสังคม ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ที่กำลังให้ความสำคัญกับการพัฒนาวัตถุมากกว่าจิตใจจึงทำให้เยาวชนเหล่านี้ก่อปัญหาต่าง ๆ มากมาย ทั้งที่มีผลต่อตัวนักศึกษาเอง ต่อครอบครัว ต่อสถานศึกษาและสังคมส่วนรวม (ศิริลักษณ์ เกิดจันทร์ตรง. 2540 : 7) เท่าที่ปรากฏพฤติกรรมของนักศึกษาประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมส่วนหนึ่ง มักก่อปัญหาและมีพฤติกรรมไปในทางที่ก้าวร้าว เป็นมิชฉาชีพ เสพยาเสพติด การขาดความรับผิดชอบต่อทรัพย์สินที่เป็นของส่วนรวม หรือการเขียนข้อความข่มขู่ตามสถานที่ต่างๆ อันเป็นต้นเหตุอย่างหนึ่งให้เกิดการทะเลาะวิวาท ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดจากนักศึกษาเหล่านั้นขาดวินัยตนเอง จึงได้ปฏิบัติตนที่เป็นการสร้างความเดือดร้อน ให้แก่ผู้อื่น ในสังคม (สมชาย เรื่องสม. 2541 : บทนำ)

จากที่กล่าวมาแนวทางในการพัฒนาทางด้านวินัยและความรับผิดชอบต่อให้นักเรียนเป็นสิ่งที่ครูจำเป็นต้องศึกษาและต้องอาศัยเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นนักเรียนให้เกิดความสนใจ ทำให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักวิเคราะห์สังเคราะห์ด้วยตนเอง อันจะนำไปสู่การปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาชีวิตประจำวันอย่างดีและมีประสิทธิภาพ นอกเหนือไปจากการสอนให้นักเรียนมีความรู้ มีทักษะในวิชาต่างๆ แล้วยังต้องสอนให้นักเรียนรู้จักควบคุมตัวเองหรือที่เรียกว่าวินัยในตนเองด้วย เพราะว่าการมีวินัยเป็นส่วนสำคัญในการที่จะพัฒนาอุปนิสัยของนักเรียน

ในการรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบต่อของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนของครูในชั้นเรียน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียน ในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความรับผิดชอบต่อของนักเรียน ในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบต่อของนักเรียน ในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

การปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบต่อของนักเรียนประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กัน

1.4 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบต่อของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดดังนี้

1. การปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียน ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดของ Skinner (อ้างในกรมวิชาการ. 2542 : 42-43)

การใช้กฎ - รางวัล - ลงโทษ

2. ความรับผิดชอบต่อของนักเรียน ผู้วิจัยใช้กรอบของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2534 : 22-23) ที่กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง

2.2 ความรับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวม

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1.5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.5.1.1 ประชากร

นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2544 ในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย จำนวน 1,259 คน

1.5.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2544 ในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย จำนวน 295 คน โดยใช้เกณฑ์ตามตารางของ Krejcie and Morgan (อ้างในบุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 39-40) ซึ่งได้จากวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

1.5.2 ตัวแปรที่ศึกษา คือ

1. การปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียน
2. ความรับผิดชอบของนักเรียน

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1. ความสัมพันธ์ หมายถึง การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างครูผู้สอน และนักเรียนในชั้นเรียนในการจัดการเรียนการสอน
2. ครู หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติกรถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนในชั้นเรียน ที่สอนประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม
3. การปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียน หมายถึง การจัดสภาพการเรียนการสอนของครูในการสอดแทรกวินัยแก่นักเรียน ซึ่งสามารถปฏิบัติตามได้และเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและคนอื่น โดยใช้วิธีการใช้กฎ – รางวัล – ลงโทษ ซึ่งครูจะให้แรงเสริมโดยการเน้นให้รางวัลในหลายๆ รูปแบบ ถ้าปฏิบัติตาม โดยจะมีการลงโทษ ถ้าไม่ปฏิบัติตามกฎ
4. ความรับผิดชอบ หมายถึง การควบคุมตนเองให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ผลสมบูรณ์ในฐานะเป็นนักเรียน ทั้งที่เป็นความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม
 - 4.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง คือ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ดูแลรักษาเครื่องใช้ส่วนตัวให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและอยู่ในสภาพดี ประพฤติตนเป็นคนดีมีระเบียบวินัยและคุณธรรม เอาใจใส่สุขภาพอนามัยตนเอง

4.2 ความรับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวม คือ ความรับผิดชอบต่อชุมชนและประเทศชาติ ความรับผิดชอบต่อบิดามารดาและครอบครัว ความรับผิดชอบต่อโรงเรียนและครูอาจารย์ ความรับผิดชอบต่อเพื่อน

5. นักเรียน หมายถึง ผู้ที่ได้รับการศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2544 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ในภาคเรียนปกติ เขตกรุงเทพมหานคร

6. ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หมายถึง การจัดการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความ
รับผิดชอบของนักเรียน ในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้ นักวิจัยได้ศึกษาเอกสาร
และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัยดังนี้

2.1 ความมีวินัยในชั้นเรียน

- 2.1.1 ความหมายของวินัยในชั้นเรียน
- 2.1.2 คุณลักษณะของความมีวินัย
- 2.1.3 ความสำคัญของวินัย
- 2.1.4 การพัฒนาวินัยตนเอง
- 2.1.5 คุณค่าและประโยชน์ของวินัยตนเอง
- 2.1.6 แนวคิดในการศึกษาพฤติกรรมวินัยของคนในชาติ
- 2.1.7 ความประพฤตินักเรียนกับปัญหาการขาดวินัย
- 2.1.8 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมและการมีวินัย
- 2.1.9 การปรับพฤติกรรม
- 2.1.10 รูปแบบการสอนและพัฒนาความมีวินัยในตนเอง
- 2.1.11 รูปแบบการสร้างวินัยในห้องเรียน

2.2 ความรับผิดชอบ

- 2.2.1 ความหมายของความรับผิดชอบ
- 2.2.2 ประเภทของความรับผิดชอบ
- 2.2.3 การฝึกฝนความรับผิดชอบ
- 2.2.4 ความสำคัญของความรับผิดชอบ
- 2.2.5 ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ
- 2.2.6 พัฒนาการและการฝึกความรับผิดชอบ
- 2.2.7 รูปแบบการสอนและพัฒนาความรับผิดชอบ

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความมีวินัยในชั้นเรียน

2.1.1 ความหมายของวินัยในชั้นเรียน

คำว่า วินัย แปลจากภาษาอังกฤษว่า “Discipline” หมายถึง การแนะนำ สั่งสอนอบรม โดยเน้นถึงการอบรมเพื่อพัฒนา การควบคุมตนเอง ความประพฤติ หรือความเป็นระเบียบเรียบร้อย หรือหมายถึง การควบคุมพฤติกรรมของคนให้อยู่ในแนวทางที่ยอมรับว่าถูกต้อง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 (ราชบัณฑิตยสถาน. 2538 : 744) ได้ให้ความหมายของ “วินัย” ไว้ว่า การอยู่ในระเบียบแบบแผน และข้อบังคับ ข้อปฏิบัติหรืออาจกล่าวได้ว่า

1. วินัย เป็นทั้งจิตสำนึก (นามธรรม) และแนวทางปฏิบัติ (รูปธรรม)
2. วินัย เป็นข้อปฏิบัติที่เป็นกิจวัตรของบุคคลที่มีต่อกลุ่ม
3. วินัย คือ กฎระเบียบที่ดีทางสังคม ที่เป็นปัจจัยในการสร้างชาติ
4. วินัย เป็นเครื่องมือให้บุคคลมีจิตสำนึก และปฏิบัติตามภาระหน้าที่อย่างเคร่งครัด

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537 : 5) ได้ให้ความหมาย วินัย ว่าหมายถึง การควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบแบบแผน และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม เพื่อความสงบสุขในชีวิตของตน และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

Dunhill (อ้างใน สราวุธ วงศ์ทอง. 2536 : 18) ได้ให้ความหมายของวินัยในชั้นเรียน หมายถึงสภาพการณ์ต่างๆ ในชั้นเรียนที่เอื้อประโยชน์ให้ครูสามารถดำเนินบทเรียนโดยปราศจากสิ่งรบกวนใด ๆ โดยเฉพาะอย่างปราศจากพฤติกรรมเบี่ยงเบนของนักเรียน

ประดิษฐ์ สวเจริญ (ม.ป.ป. : 13) ให้ความหมายของ “วินัย” หมายถึงระเบียบบังคับต่าง ๆ ที่โรงเรียนกำหนดขึ้นให้นักเรียนปฏิบัติตามหรือบางครั้งโรงเรียนอาจยังไม่ได้กำหนดไว้ แต่เป็นความคาดหวังของครูว่า นักเรียนควรจะทำหรือปฏิบัติอย่างไรบ้าง

ภิญโญ สาธร (2523 : 402) กล่าวว่า วินัยเป็นระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่สถานศึกษากำหนดขึ้นเพื่อให้นักเรียนนักศึกษาปฏิบัติตาม และระเบียบบางประการมิได้กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร หากแต่เป็นความคาดหวังของครูที่จะทำให้นักเรียน นักศึกษาวางตัวหรือประพฤติตนทั้งในสถานศึกษาหรือนอกสถานศึกษา ถ้านักเรียน นักศึกษาประพฤติตนผิดไปจากระเบียบและความคาดหวังของครูก็ถือว่าทำผิดวินัย และครูอาจจะใช้วิธีลงโทษต่างๆ กันตามความเหมาะสมกับความผิดนั้น

จากความหมายของวินัยในชั้นเรียนดังกล่าวสรุปได้ว่า วินัยในชั้นเรียนหมายถึงระเบียบแบบแผน ข้อบังคับต่างๆ ที่กำหนดขึ้น เพื่อให้นักเรียนในห้องเรียนมีพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการ โดยไม่เป็นอุปสรรคขัดขวางการเรียนการสอน ทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างเรียบร้อย

2.1.2 คุณลักษณะของควมมีวินัย

คุณลักษณะของควมมีวินัยอาจจำแนกได้ 2 ประเภท ได้แก่

2.1.2.1 วินัยภายนอก ผู้ที่มีวินัยภายนอกจะมีการแสดงออกซึ่งมองจากภายนอกว่าเป็นการกระทำที่บังเกิดผลดีต่อตนเอง ส่วนรวม และสังคม เช่น มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เชื่อฟัง และปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ คำสั่งหรือข้อตกลง พฤติกรรมที่ปรากฏเป็นผลจากการอบรมสั่งสอน บังคับหรือเสริมแรง แต่ผู้ที่มีวินัยภายนอกยังต้องได้รับการดูแลควบคุมอยู่เสมอ มิฉะนั้นอาจไม่ปฏิบัติตามวินัยที่กำหนดไว้

2.1.2.2 วินัยในตนเอง ผู้ที่มีวินัยในตนเองจะมีการแสดงออกคล้ายกับผู้ที่มีวินัยภายนอก แต่ไม่ต้องถูกควบคุมจากภายนอก เพราะได้รับการแนะนำหรืออบรมสั่งสอนประกอบด้วยเหตุผลอย่างดี และมีบรรยากาศของความรักความหวังดี ย่อมสามารถควบคุมตนเองได้ทั้งในด้านอารมณ์และพฤติกรรมของตนเพื่อให้พฤติกรรมเป็นไปตามที่มุ่งหวังและไม่ขัดต่อระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคมวางไว้ (สำรวจ วรเดชะคงคา. 2534 : 28) จึงเป็นการแสดงออกทางจริยธรรมและคุณธรรมที่เหนือกว่าการรู้ตัวชั่ว หรือการกระทำดีกระทำชั่ว (โสภภาพร แก่นเพชร. 2530 : 30) พฤติกรรม การแสดงออกถึงควมมีวินัยในตนเองประกอบด้วยคุณลักษณะต่างๆ ได้แก่ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ มีความตั้งใจ มีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความเป็นผู้นำ มีเหตุมีผล และเคารพในสิทธิ์ของผู้อื่น

2.1.3 ความสำคัญของวินัย

วินัย คือ การแสดงออกที่ทำให้เกิดความเป็นระบบระเบียบ พระธรรมปิฎก (ประยูร ทรัพย์โต) กล่าวว่า หากปราศจากวินัย ชีวิตจะวุ่นวายสับสน เพราะวินัยเป็นสิ่งที่ช่วยจัดระบบระเบียบในชีวิตและสังคม เปิดโอกาสให้เราทำสิ่งต่างๆ ได้สะดวก มีความคล่องตัว ชีวิตและกิจการต่างๆ เป็นไปด้วยดี วินัยควรเป็นไปเพื่อความมุ่งหมายระยะยาวในการพัฒนามนุษย์ (พระธรรมปิฎก (ประยูร ทรัพย์โต). วินัยจึงก่อให้เกิดผลดีแก่ตน และประโยชน์สุขต่อส่วนรวม วินัยสามารถช่วยป้องกันและขจัดปัญหาต่างๆ อันเกิดจากปัญหาของการขาดวินัยในสังคมไทย วินัยจึงมีความจำเป็นในการอยู่ร่วมกันของส่วนรวม ดวงเดือน พันธุมนาวิณ กล่าวว่า วินัยในตนเองเป็นหัวใจของการแสดงออกซึ่งคุณธรรม เนื่องจากสามารถควบคุมตนเองได้ สามารถทำความดีด้วยตนเองและมีความกังวลเมื่อจะกระทำการที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยยับยั้งและป้องกันไม่ให้บุคคลกระทำความผิด (ดวงเดือน พันธุมนาวิณ. 2523 : 3) นอกจากนี้ วินัยมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงในยุคของข่าวสารข้อมูลต้องอาศัยควมมีเหตุผล ควมมีวินัยและควมพากเพียรประกอบกัน จึงจะสามารถดำรงชีวิตอย่างมั่นคงและมีความสุขได้พระธรรมปิฎก (ประยูร ทรัพย์โต) กล่าวว่า วินัยเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของประชาธิปไตยประเทศที่เป็นประชาธิปไตยต้องมีประชากรที่เคารพกฎเกณฑ์และกติกาของสังคม ซึ่งต้องอาศัยวินัยเป็นพื้นฐาน หากไม่สามารถสร้างวินัยแก่คน

ในชาติได้ การพัฒนาประชาธิปไตยย่อมหวังผลสำเร็จได้โดยยาก (พระธรรมปิฎก (ประยูรทร ปยุตโต). 2538 : 1) วินัยจึงมีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของบุคคลและสังคมประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง ทุกฝ่ายจึงควรช่วยกันแก้ไขและส่งเสริมวินัยอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ

2.1.4 การพัฒนาวินัยตนเอง

การพัฒนาให้เกิดพฤติกรรมกรรมที่มีวินัยควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก ทั้งนี้เพราะเด็กยังไม่มีทิศทางที่แน่นอนในการประพฤติปฏิบัติตน เนื่องจากการจะเปลี่ยนแปลงความเคยชินตลอดจนกระบวนการคิดของคนทั่วไปนั้นทำให้ค่อนข้างยาก แต่ก็สามารถส่งเสริมและพัฒนาได้โดยในการจะพัฒนาระเบียบวินัยให้บุคคลในสังคมไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม จะต้องทำความเข้าใจและวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมของคนในสังคมนั้นเสียก่อนว่ามีลักษณะเป็นเช่นไร และจะสามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แก้ไขหรือปลูกฝังอย่างไรจึงจะได้ผลที่ดีที่สุด โดยเริ่มจากการมองลักษณะพฤติกรรมของคนในสังคมในสังคม Roucek (1956 : 124) ได้แบ่งลักษณะของพฤติกรรมของบุคคลออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. พฤติกรรมที่เป็นไปโดยอัตโนมัติหรือพฤติกรรมตามความเคยชิน (Habit or Automatic Behavior) เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นโดยผู้กระทำไม่ต้องหยุดคิดเลย เพราะอาศัยประสบการณ์เดิมที่เกิดขึ้นบ่อยๆ ซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนเป็นอัตโนมัติไปแล้ว เช่น การเข้าคิว การกระทำตามกฎหมาย การทิ้งขยะให้เป็นที่ เป็นต้น ผู้กระทำพฤติกรรมตามความเคยชินนี้สามารถทำไปโดยอัตโนมัติในขณะที่ใจกำลังจดจ่ออยู่กับการทำงานหรือทำสิ่งอื่นๆ อยู่

2. พฤติกรรมที่ต้องตัดสินใจนอกเหนือจากพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติแล้ว พฤติกรรมของคนโดยส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมที่เราต้องให้ความสนใจ และต้องเลือกหรือตัดสินใจว่าจะทำอย่างไรดี ดังนั้นเมื่อไรก็ตามที่จะต้องมีการตัดสินใจเราก็สามารถแบ่งพฤติกรรมที่จะต้องตัดสินใจเป็น 2 ประเภท ดังนี้คือ

ก. พฤติกรรมตามหลักของสถาบันเกี่ยวข้อง (Institutional Behavior) คือ เมื่อบุคคล ตัดสินใจทำตามหลักการหรือค่านิยม หรือกฎเกณฑ์ของสถาบันที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นสถาบัน ทางศาสนา การศึกษาครอบครัวหรืออื่นๆ ซึ่งอาจจะเป็นค่านิยมทางศีลธรรมหรือจริยธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกต้องสมควรทำหรือผิดและไม่สมควรทำ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ พฤติกรรมที่แต่ละสถาบันแยกแยะหรือมีทิศทางไว้ชัดเจนแล้วว่าอะไรผิดอะไรถูก เช่น การฆ่าคนเป็นการทำผิดศีลหรือวินัยสงฆ์ ถือเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องสำหรับสถาบันทหาร ดังนั้นทหารที่ถูกสั่งให้ไปรบและฆ่าศัตรูในสนามรบ ถ้าไม่กระทำตามที่ผู้บังคับบัญชาสั่งถือว่ากระทำผิดวินัย

ข. พฤติกรรมที่ยังไม่มีทิศทางที่แน่นอน (Doubtful Behavior) คือ พฤติกรรมที่ไม่มีหลักการอันแน่นอนมาตัดสินว่าพฤติกรรมแบบไหนเป็นสิ่งที่ดีหรือถูกผิดอย่างไร เป็นเรื่องของความคิดเห็น

ดังนั้นเมื่อเราทราบว่าพฤติกรรมของคนในสังคมมีลักษณะเป็นเช่นไร หากเราต้องการจะเปลี่ยนแปลงหรือปลูกฝังพฤติกรรมของคน ก็ต้องดูว่าพฤติกรรมของผู้ที่เราต้องการเปลี่ยนแปลง และปลูกฝังสิ่งที่ดีให้แทนนั้นมีลักษณะเป็นเช่นไร แล้วจึงใช้วิธีการที่จะเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับลักษณะพฤติกรรมนั้นๆ จึงจะได้ผลดีที่สุด

ในกรณีของพฤติกรรมตามความเคยชินหรืออัตโนมัติที่ไม่ดีหรือไม่ดีหรือไม่มีระเบียบวินัยนั้น การที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้เราจะต้องเลิกความเคยชินหรือนิสัยอันนี้เสียก่อน และอาจจะสร้างความเคยชินอันใหม่ขึ้นมาแทนที่พฤติกรรมอัตโนมัตินี้ไม่ต้องใช้ความพยายามใดๆ ในการที่จะทำพฤติกรรม แต่การเลิกพฤติกรรมนั้นทำได้ยากมาก ต้องใช้ความพยายามตลอดจนความตั้งใจและกำลังใจอันแข็งแรงแทนอย่างมาก ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่มีคนมักง่ายทิ้งขยะไม่เป็นที่จนเป็นความเคยชินแล้ว หากจะต้องเปลี่ยนนิสัยนี้เสียใหม่ ผู้นั้นจะต้องมีความตั้งใจและใส่ใจในการกระทำของตนเองอย่างมาก ตลอดจนรู้ว่าตนเองกำลังเตรียมจะโยนขยะทิ้งและจะต้องขัดจังหวะตนเอง ต้องหยุดคิดและพยายามยับยั้งตนเองไม่ให้โยนขยะในที่ที่ไม่เหมาะสม

ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกกระทำตามหลักการของสถาบันที่เกี่ยวข้อง การที่จะยกเลิกความเคยชินเดิม และสร้างความเคยชินใหม่ ทำได้ยากตรงที่ตนเชื่อว่าตนกระทำถูกต้องเขาจะไม่อยากเปลี่ยนแปลงการกระทำของตน ดังนั้นการจะเปลี่ยนพฤติกรรมดังกล่าวจะต้องชักจูงให้เขาเห็นว่าสิ่งที่เขานำมาตัดสินความถูกผิดนั้นไม่ถูกต้องหรือบกพร่อง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะเขาตีความหมายขององค์ประกอบของสถานการณ์นั้นผิดไป หรือเพราะเขานำหลักการนั้นมาใช้ผิดหรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์

สำหรับพฤติกรรมที่ไม่มีทิศทางที่แน่นอน ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ และองค์ประกอบแวดล้อมในขณะนั้นเป็นส่วนใหญ่

เราสามารถจะควบคุมพฤติกรรมได้ง่ายกว่า 2 ประเภทที่กล่าวมา เพราะไม่มีทั้งความเคยชินและหลักการถูกผิดมาชี้นำ ดังนั้นในการปลูกฝังและพัฒนาวินัยจึงทำได้ง่ายที่สุดในกลุ่มนี้

กล่าวโดยสรุปในการปลูกฝังและพัฒนาวินัยให้คนทั่วไปจึงควรเริ่มด้วยการจัดแบ่งประเภทพฤติกรรมดูก่อนว่าใครจัดอยู่ในกลุ่มไหน จากนั้นจึงจะควบคุม ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือปลูกฝังพฤติกรรมที่เราต้องการให้เหมาะสมตามลักษณะของพฤติกรรมของเขา อย่างไรก็ตามดังที่ทราบแล้วว่าพฤติกรรมตามความเคยชิน และพฤติกรรมตามหลักการของสถาบันที่เกี่ยวข้องเป็นพฤติกรรมที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ยาก หากเราต้องการให้บุคคลมีวินัยเราควรจะต้องปลูกฝังวินัยให้แก่เยาวชนตั้งแต่เด็กๆ เพราะเด็กยังไม่มี ความเคยชินกับพฤติกรรมไร้ระเบียบวินัย นั่นคือ พฤติกรรมของเขายังจัดอยู่ในประเภทพฤติกรรมที่ไม่มีทิศทางแน่นอน ซึ่งในการจะพัฒนาวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นในตัวเด็กนั้น ก่อนอื่นเราควรจะต้องทราบว่าวินัยที่จะปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวเด็กควรมีลักษณะเช่นไร Sheviakov และ Fritz (1955 : 4) ได้เสนอแนะลักษณะวินัยที่ดีที่ควรปลูกฝังไว้ ดังนี้คือ

1. ตั้งอยู่บนรากฐานของการเสียดสีเพื่อมนุษยธรรม เช่น มีอิสระภาพ ความยุติธรรม และความเสมอภาคในหมู่ของคนทั้งหลาย
2. ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งการยอมรับนับถือศักดิ์ศรีและสิทธิของทุกคน
3. มีผลให้งานที่ทำมีประสิทธิภาพมากขึ้น
4. ส่งเสริมให้เด็กมีลักษณะเป็นผู้นำ คือ พร้อมที่จะบริการและปฏิบัติงานร่วมกับหมู่คณะเป็นอย่างดี
5. วินัยควรกำหนดมาจากความเข้าใจว่าต้องทำหรือไม่ทำด้วยเหตุผลใด ดีกว่าวินัยที่ทำตามคำสั่ง

สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม (2516 : 195-197) ได้เสนอแนะวิธีการปลูกฝังวินัยในตนเองหรือการรู้จักบังคับตนเองให้แก่เด็กโดยบิดามารดาจะต้องปฏิบัติต่อไปนี้คือ

1. ต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเด็ก
2. วางกฎเกณฑ์ในโอกาสอันเหมาะสม เมื่อเด็กทำผิดควรอธิบายให้เด็กเข้าใจ ถ้าจะลงโทษเด็กก็ไม่ควรจะลงโทษด้วยอารมณ์โกรธ แต่ควรลงโทษเพื่อเป็นการสั่งสอนและให้เด็กเข้าใจด้วยว่าทำไมเขาจึงถูกลงโทษ ควรสอนให้เด็กรู้จักปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ และบิดามารดาจะต้องคงเส้นคงวา
3. ต้องยินยอมให้เด็กมีอิสระในการพัฒนาตนเองตามสมควร
4. ต้องมีความนับถือในตัวเด็ก และยกย่องชมเชยเด็กบ้างในโอกาสอันสมควร
5. ต้องเข้าใจถึงความสามารถของเด็กและช่วยให้เขาได้เรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ที่ควรจะทำ
6. ควรยกบุคคลที่มีระเบียบวินัยดีมาให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง
7. ควรจะเข้าใจว่าไม่มีใครในโลกที่จะสามารถทำทุกสิ่งทุกอย่างได้ตามกฎที่ตั้งขึ้น ดังนั้น ควรจะสอนให้รู้จักปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์และการใช้อำนาจต่าง ๆ เพื่อดำรงไว้ซึ่งสุขภาพจิตอันสมบูรณ์

นอกจากบิดามารดาจะปฏิบัติต่อดูก 7 ประการดังกล่าวแล้ว บิดามารดาหรือผู้ใหญ่หรือครูที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการอบรมเลี้ยงดูและสั่งสอนเด็กควรจะพยายามหาทางส่งเสริมให้เด็กรู้จักควบคุมตนเอง รู้จักตัดสินใจด้วยตนเองอย่างดีที่สุด โดยต้องไม่ลืมว่าระเบียบวินัยเป็นส่วนช่วยให้เด็กเรียนรู้ในสิ่งซึ่งจะทำให้ชีวิตเขาสมบูรณ์ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม เด็กจะสะสมระเบียบวินัยและอุดมคติที่ละน้อย ๆ จนเข้าใจความหมายได้ด้วยพลังความคิดที่เจริญงอกงามขึ้น อันจะทำให้เขาเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสามารถและช่วยตัวเองได้ในที่สุด

กาญจนา หาสิตะพันธุ์ (2517 : 108-205) สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม (2517 : 192) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการพัฒนานักเรียนให้มีวินัยในตนเอง ดังนี้

1. สร้างความสามัคคีในห้องเรียน ให้ทุกคนมีความรู้สึกว่ามีส่วนร่วม และยอมรับเสียดสีเพื่อหมู่คณะ

2. สร้างความรู้สึกให้เด็กเห็นว่าตนมีความสำคัญต่อหมู่คณะ
3. จัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศเต็มไปด้วยความเคารพและเชื่อถือกัน และพยายามสร้างความเป็นกันเองภายในห้องเรียน
4. ครูควรให้วิธีแนะแนวทางให้แก่นักเรียน ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่าครูเชื่อในคุณค่าของนักเรียน นอกจากนี้ควรสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดขึ้นในตัวเด็กด้วย
5. ครูยอมรับเด็กทุกคน นอกจากนี้การเตรียมการสอนและกิจกรรมควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
6. พยายามศึกษาเด็กเป็นรายบุคคลเพื่อนำไปเป็นเครื่องมือแก้ปัญหาทางวินัย ครูควรพิจารณาเหตุการณ์ที่ละเหตุการณ์เมื่อมีการกระทำผิดทางวินัย ควรพิจารณาความต้องการและประวัติชีวิตของเด็กที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดนั้น จะไม่มีการลงโทษเพื่อเป็นตัวอย่างแก่กลุ่มแต่จะให้มีการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่กระทำผิดนั้น
7. ครูควรศึกษาพฤติกรรมของเด็กตามวิธีวิทยาศาสตร์หาเหตุผลของพฤติกรรมและวิธีเปลี่ยนพฤติกรรม รวมทั้งการหัดให้เด็กรับผิดชอบในการแก้ปัญหาต่าง ๆ
8. ครูควรช่วยให้เด็กเข้าใจเหตุผลของมาตรฐานและกฎต่างๆ ควรให้เด็กได้เห็นผลของพฤติกรรมของตน ครอบขอบเขตกว้างๆ ของพฤติกรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม ต่อจากนั้นให้เด็กช่วยวางกฎเอง
9. ครูช่วยเด็กให้เข้าใจต้นตอของพฤติกรรมของตนและของผู้อื่น ตลอดจนหาทางที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้ง

10. ไม่ควรใช้การห้ามเป็นเครื่องอบรมทางวินัย ควรใช้วิธีช่วยุ้ให้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง

ประวิณ ฌ นคร และ เสนาะ ดิยาวี (2525 : 217) ให้ข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ความมีระเบียบวินัยขึ้นอยู่กับการศึกษาอบรมเป็นสำคัญ ต้องใช้เวลาและค่อยเป็น ค่อยไป โดยใช้วิธีจูงใจดีกว่าวิธีบังคับ
2. การฝึกวินัยย่อมสอดแทรกเข้าไปได้เสมอเกือบทุกวิชา
3. ควรฝึกจนเกิดเป็นนิสัยเพื่อให้เกิดความเคยชิน
4. วินัยในตนเองคือวินัยสูงสุดที่พึงปรารถนา

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2527 : 63-65) ได้เสนอแนะวิธีการปลูกฝังวินัยในตนเองให้แก่เด็กดังนี้คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยครอบครัวและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการให้การศึกษาควรให้การอบรมเลี้ยงดูที่ดีที่สุด คือ การให้ความรักความเข้าใจเป็นเครื่องสนับสนุน อีกทั้งมีการให้เหตุผล การลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย รวมทั้งการควบคุมอย่างพอเหมาะ ไม่บังคับมากเกินไป นั่นคือควรใช้การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

2. การฝึกอบรมเพิ่มเติมโดยการถ่ายทอดวินัยในตนเองให้แก่เด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม คือการให้ความรู้ คำแนะนำ การลงโทษ การให้รางวัลในพฤติกรรมต่างๆ อีกทั้งผู้ใหญ่จะต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับการเลียนแบบของเด็ก

Mussen และคณะ (1969 : 513-514) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาวินัยในตนเองไว้ว่าถ้าต้องการให้การพัฒนาวินัยในตนเองได้ผลตามต้องการบิดามารดาควรจะใช้วิธีวางเป้าหมายระยะยาว โดยมุ่งให้เด็กยอมรับค่านิยมต่างๆ เข้าเป็นส่วนหนึ่งในจิตใจของเด็ก ด้วยการให้เหตุผลให้ความรักแก่เด็ก เนื่องจากการพัฒนาวินัยในตนเองเป็นการฝึกให้เด็กแสดงพฤติกรรมในทางที่ดี บิดามารดาไม่ควบคุมเลยเด็กจะไม่สามารถที่จะเรียนรู้ค่านิยมมาตรฐานของสังคมและพฤติกรรมในทางที่ดีได้ แต่ถ้าบิดามารดาควบคุมมากเกินไปก็จะมีผลทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่น ขาดความสามารถในการปกครองตนเองและไม่เชื่อถือตนเอง แต่ก็ยังมีโอกาสจะรับค่านิยมและคุณธรรมจากบิดามารดามากกว่าเด็กที่บิดามารดาตามใจ บิดามารดาจึงควรใช้เหตุผลและควบคุมพฤติกรรมเด็กอย่างพอดี

Snyder (1986 : 124) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “Three Differing Systems of Discipline and Their Impact on Conscience and Culture” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Skinner และได้เสนอวิธีการพัฒนาวินัยให้แก่เด็ก 3 วิธีคือ

วิธีการที่ 1 ใช้วิธีการให้นักเรียนเชื่อฟังโดยยกย่อง ชมเชย และให้รางวัล แต่ถ้าเด็กไม่ทำตามก็ใช้วิธีลงโทษ

วิธีการที่ 2 ใช้วิธีการพ่อนผันกรณณาหรือปกป้องบุคคลนั้น ทั้งนี้ผู้ที่ได้รับความเอาใจใส่หรือได้รับการยอมรับ จะทำให้เป็นผู้ที่มีวินัยมากกว่าผู้ที่ขาดความเอาใจใส่ หรือการยอมรับ

วิธีการที่ 3 การให้ความยุติธรรม เทียงตรง โดยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมให้มั่นคงปลอดภัย

Snyder (1986 : 124) สรุปว่า การใช้วิธีการแต่ละวิธีนั้นมีหลักการแนวความคิดต่างกัน แต่วิธีการทั้ง 3 วิธีจะทำให้เด็กรู้จักมโนทัศน์หลายๆ รูปแบบที่เกี่ยวกับความยุติธรรมในสังคมและพัฒนาทักษะในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แต่การจะเลือกแบบใดมาปฏิบัติจะต้องพิจารณารายละเอียดหลายประการประกอบ มิใช่ยึดหลักปฏิบัติตามวินัยเท่านั้น

Valett (1986 : 109) ได้เสนอวิธีการที่จะพัฒนาการฝึกระเบียบวินัยของเด็กลงในหนังสือชื่อว่า “Effective Discipline : 10 Steps to Successful Performances” เพื่อเป็นคู่มือปฏิบัติสำหรับครูและผู้ปกครอง ซึ่งจะช่วยในการปรับปรุงการอบรมด้านวินัยของเด็กๆ และวิธีการปฏิบัติต่อเด็กให้ประสบผลสำเร็จทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน กระบวนการดังกล่าวมี 10 ขั้นตอนดังนี้

1. การทำความเข้าใจในประสิทธิภาพของวินัย
2. การพิจารณาความต้องการและความสนใจของเด็ก
3. การกำหนดเป้าประสงค์และความคาดหวังในการปฏิบัติตามวินัย

4. การสร้างกฎเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตามวินัย
5. การวางแผนและการคาดคะเนผลที่จะได้รับ
6. การให้คำปรึกษาหารือร่วมมือกันในการปฏิบัติตามวินัยที่ได้วางกฎเกณฑ์ไว้
7. การบันทึกพฤติกรรมของเด็กที่ปฏิบัติตามวินัย
8. การให้รางวัลจากผลของการปฏิบัติตามวินัยที่ถูกต้อง
9. การแสดงให้เห็นผลของการไม่ปฏิบัติตามวินัยที่กำหนดไว้
10. การประเมินผลที่ได้ปฏิบัติตามทั้งหมดเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

ดังนั้นการพัฒนายวินัยในตนเองแก่เด็กจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องทำให้ถูกวิธีเพื่อส่งเสริมจริยธรรมอันดี ซึ่งจำเป็นมากสำหรับสังคมทุกสังคม โดยอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายและทุกฝ่ายก็ควรจะเข้าใจหลักจิตวิทยาและวิธีการของการพัฒนายวินัยในตนเองให้ถูกต้อง เพื่อนำไปใช้ให้ถูกวิธี ฉะนั้นแล้วทุกฝ่ายจึงควรจะให้ความสนใจและลงมือปลูกฝังและพัฒนายวินัยในตนเองอย่างจริงจังที่ถูกต้องแก่เด็ก

2.1.5 คุณค่าและประโยชน์ของวินัยตนเอง

คุณและประโยชน์ของวินัยตนเองนั้นมีส่วนตนเอง และสังคมในส่วนของตนเองสามารถนำชีวิตตนเองให้ได้ดีในสังคม และในส่วนของสังคมซึ่งเป็นผลพวงจากวินัยตนเองส่วนบุคคล นั่นคือทำให้สังคมสงบสุข นอกจากนี้ยังมีผู้กล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ของวินัยตนเองไว้อีกหลายท่านดังนี้คือ

สุชา และสุรางค์ จันทน์เอม (2517 : 154) ได้กล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ของวินัยตนเองไว้ดังนี้

1. ช่วย让孩子มีพฤติกรรมเป็นระเบียบเรียบร้อย
2. ช่วย让孩子มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง
3. ช่วยสร้างความสามัคคีปรองดองกันให้เกิดขึ้นในหมู่คณะ
4. ช่วยส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของตนเอง
5. ช่วยให้ครูและเด็กอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและประสบผลสำเร็จในการเรียนการสอน
6. ช่วยส่งเสริมหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

วรรณวิภา ทองเอก (2517 : 15) กล่าวว่าวินัยตนเองเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน และการเรียนเนื่องจากมีความตั้งใจจริง

วณิช บรรจง (2518 : 95) กล่าวว่า วินัยเป็นสิ่งที่จำเป็นในทุกสังคม ไม่ว่าจะเป็นระดับบ้าน ชั้นเรียน โรงเรียน หรือชาติ เพราะวินัยเป็นเครื่องช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นไปอย่างเรียบร้อยในแนวทางที่ต้องการ เด็กที่จะมีวินัยดีต้องได้รับการฝึกมาตั้งแต่ในบ้าน และควรได้รับการฝึกมาอย่างจริงจัง เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนเด็กต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นซึ่งมีแนวการใช้ชีวิตเปลี่ยน

แปลงไป ครูควรแนะนำให้นักเรียนรู้จักการปรับตัวโดยสนับสนุนการทำงานร่วมกัน ให้เห็นคุณค่าของระเบียบวินัย และหาวิธีส่งเสริมให้นักเรียนเกิดมีวินัยด้วยตนเอง

บุญชม ศรีสะอาด และคนอื่น ๆ (2528 : 111) กล่าวถึงคุณค่าของวินัยในตนเองไว้ดังนี้

1. วินัยในตนเองช่วยสร้างและรักษาไว้ซึ่งสภาพการณ์อันจำเป็นต่อความเจริญก้าวหน้าของสังคม
2. วินัยในตนเองเป็นเครื่องเตรียมตัวเด็กสำหรับการดำเนินชีวิตในภายหน้า ซึ่งเมื่อเติบโตจะมีเสรีภาพอย่างเต็มที่ที่จะอิสระที่จะต้องผูกพัน กับความรู้สึกรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดด้วย
3. วินัยในตนเองเป็นเครื่องปลูกฝังการรู้จักควบคุมตนเองทีละน้อย จะได้เป็นนิสัยติดตัวไปภายหน้า

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537 : 5-6) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวินัยไว้ดังนี้

1. ด้านครอบครัว การที่สมาชิกในครอบครัวมีวินัยไม่ว่าจะเป็นวินัยภายนอกหรือวินัยในตนเอง ย่อมก่อให้เกิดความไว้วางใจเชื่อมั่นระหว่างสมาชิก ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัว โดยเฉพาะสมาชิกผู้เยาว์ของครอบครัวเมื่อเติบโตขึ้นจากครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดีย่อมเป็นผู้มีบุคลิกภาพดี มีความมั่นคงทางจิตใจ กล่าวที่จะเรียนรู้และปรับตัวในสิ่งใหม่ ๆ อันจะเป็นกำลังคนที่สำคัญในการช่วยพัฒนาประเทศสืบไป
2. ด้านสังคม เมื่อกลุ่มคนในสังคมมีการรักษาระเบียบวินัย เคารพกฎเกณฑ์ของสังคมร่วมกัน เช่น การช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติ การเคารพและไม่ล่วงเกินสิทธิของผู้อื่น การปฏิบัติตามประเพณีแบบแผนปฏิบัติของสังคม ก็จะทำให้การดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคมเป็นไปอย่างสงบสุข
3. ด้านเศรษฐกิจในสภาพสังคมไทยปัจจุบันที่มีการดำเนินงานทางภาคธุรกิจอย่างรวดเร็วโดยใช้เทคโนโลยีสื่อสารเป็นเครื่องมือ เวลาจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่ง ซึ่งผู้ดำเนินการทางธุรกิจจะต้องรักษาและใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด ดังนั้นการมีวินัยตรงต่อเวลาจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนั้นการมีวินัยในตนเองเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ในการดำเนินงานทางธุรกิจก็มีส่วนสำคัญยิ่งที่จะทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศมีความเจริญเติบโตเป็นไปอย่างต่อเนื่อง
4. ด้านการเมือง การที่ประชาชนในสังคมไทยมีความเคารพยอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่แตกต่างไปจากตน และตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตนในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในฐานะประชาชนอย่างกว้างขวาง รวมทั้งการบริหารราชการแผ่นดินด้วยความซื่อสัตย์สุจริตของนักการเมืองฝ่ายรัฐบาล และการหมั่นตรวจสอบการบริหารงานของคณะรัฐบาลอย่างใกล้ชิดด้วยความตระหนักในหน้าที่ของพรรคฝ่ายค้านอย่างแท้จริง สิ่งเหล่านี้เป็นวินัยในตนเองที่สำคัญที่จะช่วยให้การพัฒนาทางการเมืองของประเทศเป็นไปได้อย่างดี

Crow และ Crow (1962 : 398) อธิบายไว้ว่า การสร้างวินัยในตนเองแก่เด็กจะเป็นการถ่ายทอดการเรียนรู้วิธีการดำเนินชีวิตตามวัฒนธรรมของสังคมของเขา เพื่อให้มีพฤติกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงตนเองและผู้อื่นด้วย การสร้างวินัยในตนเองจะช่วยให้เขาได้กระทำการที่สังคมยอมรับ เพื่อเขาจะได้มีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น ซึ่งจะเป็นสิ่งที่เขาก็จะรู้สึกพอใจด้วยเช่นกัน

จากที่กล่าวมา คุณค่าและประโยชน์ของวินัยตนเอง มีดังนี้

1. ช่วยสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ
2. ช่วยส่งเสริมหลักการปกครองในระบบประชาธิปไตย
3. เป็นเหตุให้เกิดความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
4. ช่วยส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของตนเอง
5. เป็นที่รักของคนอื่น
6. ช่วยให้การทำงานต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ
7. ช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมเป็นระเบียบเรียบร้อย
8. ช่วยให้เด็กมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง
9. ช่วยให้ครูและนักเรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จในการเรียน

การสอน

2.1.6 แนวคิดในการศึกษาพฤติกรรมวินัยของคนในชาติ

ในการศึกษาพฤติกรรมวินัยของคนในชาติส่วนใหญ่ต้องอาศัยแนวคิดทางสังคมวิทยาและแนวคิดทางจิตวิทยาในการทำให้เกิดความเข้าใจในพฤติกรรมของมนุษย์ ตลอดจนการปลูกฝังและส่งเสริมความมีวินัย แนวคิดทั้งสองแนวมีดังนี้

2.1.6.1 แนวคิดทางสังคมวิทยา การศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ตามแนวคิดทางสังคมวิทยาเป็นการศึกษาอิทธิพลของสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่างๆ ของสังคม เช่น สถาบันสังคม บรรทัดฐานของสังคม บทบาทของบุคคลในสังคมที่มีผลต่อการปลูกฝังวินัยของคนในชาติ แนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

1) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้บทบาท แนวคิดนี้เชื่อว่า การที่บุคคลจะมีชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างดี จะต้องศึกษาสภาพและบทบาทของตนเพื่อที่จะสามารถเรียนรู้ถึงวิธีที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถแสดงบทบาทของตนเองได้อย่างเหมาะสม บุคคลจึงต้องเรียนรู้ในบทบาทของตนและผู้อื่น ตลอดจนความคาดหวังในบทบาท (Role Expectation) ได้แก่ ความคิด ความรู้สึก และค่านิยม ซึ่งคำนึงถึงพฤติกรรมที่สังคม คาดหวังว่าเหมาะสมกับแต่ละตำแหน่งเพียงใด ซึ่งต้องเรียนรู้ทั้งบทบาทของตน และบทบาทของผู้ที่มีบทบาทร่วมกัน (Role Partner) และจะต้องเรียนรู้ถึงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความคาดหวังในบทบาท (โกศล มีคุณ. 2524 : 10 ; อ้างอิงมาจาก Secord and Backman. 1964)

การเรียนรู้ในวัยแรกเริ่ม เด็กเรียนรู้ทางสังคมจากการเลียนแบบมากที่สุด (Walsh, 1980 : 2) การเรียนรู้บทบาทของเด็กเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่มีบทบาทร่วมกัน เช่น แม่หรือพ่อ อาจเกิดจากการสอนโดยตรงจากผู้ที่มีประสบการณ์ เช่น บอกรับแนะนำ หรือชี้แนะกฎ ระเบียบ ข้อห้าม ว่าสิ่งใดควรปฏิบัติให้เหมาะสม รู้ว่าสิ่งใดผิด และละอายใจเมื่อทำผิด มีทัศนคติค่านิยม และคุณธรรมที่เหมาะสม รู้จักยอมรับและกระทำตามกฎเกณฑ์ ระเบียบวินัย และวัฒนธรรมของสังคม การที่บุคคลจะเรียนรู้บทบาทของตนได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ของระบบสังคม สถานการณ์ และลักษณะภายในของตัวผู้เรียนด้วย (โกศล มีคุณ. 2524 : 10 - 15) แนวคิดเกี่ยวกับ การเรียนรู้บทบาทดังกล่าวเป็นกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับวินัย หากการเรียนรู้เกิดขึ้นภายใต้บรรยากาศของความรักความเข้าใจรู้เหตุและผลของการกระทำ มีศรัทธาที่จะกระทำตามแบบและคำแนะนำด้วยความเต็มใจยอมช่วยให้การกระทำตามกฎ ระเบียบ และบรรทัดฐานของสังคมมีความมั่นคง วินัยที่เกิดขึ้นจึงเป็นวินัยที่บุคคลสามารถควบคุมให้เกิดด้วยตนเอง ซึ่งเรียกว่า “วินัยในตนเอง”

2) แนวคิดทางด้านการควบคุมทางสังคมเกี่ยวกับการเสริมสร้าง

พฤติกรรมของคนเกิดขึ้นในสถานการณ์ต่างๆ ในสังคมทุกสังคม เด็กที่เติบโตขึ้นมาในสังคมใดก็จะได้รับการสั่งสอนอบรมให้สามารถแยกความแตกต่างของสถานการณ์ต่างๆ ในสังคมของตน และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนให้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้นๆ

โดยทั่วไป เราไม่สามารถเปลี่ยนแปลงความเคยชินตลอดจนกระบวนการคิด ของคนได้อย่างทันทีทันใด การที่เราจะให้คนในสังคมมีพฤติกรรมดังที่เราประสงค์เราก็จะต้องวิเคราะห์สถานการณ์ที่เป็นอยู่ก่อน ดังนั้นในการที่เราจะปลูกฝังระเบียบวินัยให้คนในสังคมไม่ว่าจะในเรื่องใดก็ตาม เราก็ต้องทำความเข้าใจและวิเคราะห์พฤติกรรมของคนในสังคมดูก่อนว่ามีลักษณะอย่างไร และเราจะสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แก้ไขหรือปลูกฝังได้อย่างไรจึงจะได้ผลดีที่สุด

2.1.7 ความประพฤตินักเรียนกับปัญหาการขาดวินัย

นักเรียนในระดับอาชีวศึกษานั้นอยู่ในวัยที่เรียกว่าวัยรุ่น เป็นวัยที่ต้องการให้ผู้ใหญ่ยอมรับว่าเขาเป็นผู้ใหญ่ และมีความสามารถพอที่จะอยู่ภายนอกการคุ้มครองของผู้ปกครอง จึงพยายามหาทางออกโดยการคบหาสมาคมกับเพื่อนร่วมชั้นและเพื่อนบ้านในละแวกเดียวกัน นอกจากการเข้ากับเพื่อนฝูงได้แล้วเด็กวัยรุ่นต้องการให้เป็นที่ยอมรับเป็นที่ชอบพอของครู อาจารย์ ผู้ปกครองและบุคคลอื่นๆ ในสังคม ดังนั้น ครูอาจารย์ ผู้ปกครองและบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กจะต้องร่วมมือประสานกันเพื่ออบรมและแก้ปัญหาของนักเรียนในวัยนี้ ความประพฤตินักเรียนกับการประพฤติผิดทางวินัยของโรงเรียนเป็นปัญหาที่ซับซ้อน ด้วยเหตุที่วินัยมิใช่ปัญหาที่มีวิธีแก้เฉพาะเจาะจงลงไป แต่การศึกษาพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนจะช่วยให้เข้าใจปัญหาเรื่องวินัยได้ดี

ขึ้น ซึ่งนรินทร์ อิ่มเพิ่มพูล (2523 : 13) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาว่า หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกในโรงเรียนซึ่งไม่ช่วยให้เกิดผลดีต่อกระบวนการเรียนการสอน ในชั้นเรียนหรือพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของห้องเรียนหรือของโรงเรียน นอกจากนี้ เอนกกุล กริแสง (2520 : 210) ได้กล่าวถึงลักษณะของการขาดวินัยในชั้นเรียนว่ามี 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์บ่อยครั้ง พฤติกรรมที่แสดงออกได้แก่

1.1 แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อเพื่อนร่วมชั้น เช่น แกล้งเพื่อน ใช้อาวุธข่มขู่เพื่อนหรือผู้อื่น

1.2 เรียกร้องความสนใจจากเพื่อน เช่น ลุกจากที่นั่งโดยไม่ขออนุญาต ทำท่าตลกคะนองต่าง ๆ

1.3 รบกวนการสอนของครู เช่น ทำเสียงประหลาดพูดคุยกันเสียงดัง ขัดคำสั่งของครู เคาะโต๊ะ และกระตืบเท้า

1.4 แสดงความอวดดี เช่น แกล้งถามปัญหาที่ไม่เข้าเรื่อง โต้แย้งเพื่อนหรือครูอย่างไม่มีเหตุผล

2. พฤติกรรมที่เกิดขึ้นในบางครั้ง เป็นพฤติกรรมที่ไม่ก่อความวุ่นวายให้ครูและเพื่อนหรือการเรียนการสอน ได้แก่

2.1 ขาดความตั้งใจ เช่น ไม่ตั้งใจฟังครูอธิบาย เหม่อลอย ครุ่นคิดในเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับบทเรียน

2.2 ไม่ตั้งใจทำงานตามที่ครูมอบหมาย เช่น ทำงานอย่างอื่น เขียนรูปหรือวาดรูปเล่น ทำงานรีบร้อน ไม่เรียบร้อย ส่งงานช้า ทำงานไม่สำเร็จ

2.3 ขาดการสังคมกับเพื่อน เช่น ขี้อาย ไม่รวมมือกับผู้อื่น ไม่ได้แย้งกับใครแม้จะถูกตำหนิโดยไม่จำเป็นหรือไม่เป็นจริง

2.4 ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เช่น ต้องการคำชมเชยและคำแนะนำมากเกินไป ความจำเป็น คอยฟังผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา เรียกร้องความสนใจจากผู้อื่นอย่างมาก

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2528 : 122-123) ได้จำแนกความผิดทางวินัยของนักเรียนออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ความผิดที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา หมายถึง ความผิดที่สถานศึกษาควรจะช่วยพัฒนาให้แก่ นักเรียนโดยตรง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ

1.1 ความผิดทางด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ ความผิดด้านการแต่งกาย การใช้วาจาไม่สุภาพต่อบุคลากรหรืออาจารย์ เป็นต้น

1.2 ความผิดด้านความประพฤติ ได้แก่ การประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพการเป็นนักเรียน เช่น การเล่นเกมพนัน การเสพสุราหรือของมีเมาหรือยาเสพติดให้โทษ การทะเลาะวิวาท การทำลายทรัพย์สินของสถานศึกษา การลักขโมย การพูดเท็จต่อเจ้าหน้าที่หรืออาจารย์ การปลอมแปลงเอกสาร การขัดขวางหรือก่อกวนการดำเนินงานของสถานศึกษา การพูดจาเกะกะระรานอาจารย์ การมีของผิดกฎหมายไว้ในครอบครอง การทุจริตในการสอบ การประพฤติผิดทางเพศ และการก่อความไม่สงบในสถานศึกษา เป็นต้น

Gorton (1983 : 326-327) กล่าวว่า โรงเรียนต่าง ๆ ประสบปัญหาด้านวินัยซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ปัญหาการผิดวินัยในชั้นเรียน ได้แก่ การตอบโต้กับครู การไม่ตั้งใจเรียน การรบกวนคนอื่น ๆ การกินขนมในชั้น การชอบทำลายของ การพูดหยาบคาย การพูดปด และการทำร้ายคนอื่น
2. ความประพฤติผิดนอกชั้นเรียน (แต่อยู่ภายในบริเวณโรงเรียน) ได้แก่ การต่อสู้กัน การทำลายสิ่งของ การสูบบุหรี่ การใช้ยาเสพติด การแต่งกายผิดระเบียบ การขโมย การเล่นเกมพนัน การทำบริเวณโรงเรียนสกปรก การต่อต้านครู-โรงเรียน และการเข้าไปในบริเวณที่หวงห้าม

3. การหนีโรงเรียน ได้แก่ การไม่เข้าชั้นเรียน การขาดโรงเรียน

4. ความเฉื่อยชา ได้แก่ การเข้าชั้นเรียนช้าบ่อย ๆ และการมาโรงเรียนสายบ่อย ๆ

จะเห็นว่าการทำผิดวินัยของนักเรียนนั้นมีโอกาสเกิดขึ้นได้เสมอ ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นประจำ ได้แก่ การแต่งกายไม่เรียบร้อย ความประพฤติไม่เรียบร้อย ส่งเสียงดังในชั้นเรียน พูดคำหยาบ รังแกกัน ไม่สนใจเรียน ชอบเล่นหรือคุยกันขณะที่ครูสอน หนีโรงเรียน ทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน มาโรงเรียนสาย ปัญหาเหล่านี้อาจมีสาเหตุมาจากหลายทาง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาควรค้นหาสาเหตุเหล่านี้ และพยายามแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่ดีเหล่านี้

2.1.8 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม และการมีวินัย

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม

พฤติกรรม (Behavior) ได้มีผู้ให้ความหมายหลายลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

ศรี นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม (2519 : 1) ได้ให้คำจำกัดความของพฤติกรรมว่า หมายถึง การแสดงออกใดๆ ที่ผู้อื่นสามารถสังเกตเห็นได้ หรืออาจสังเกตได้จากเครื่องมือที่นักทดลองนำมาใช้

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 15) ให้ความหมายไว้ว่า พฤติกรรม หมายถึง ปฏิบัติการหรือกิจกรรมทุกชนิดที่มนุษย์กระทำไม่ว่าสิ่งนั้นจะสังเกตได้หรือไม่ เช่น การทำงานของหัวใจ การทำงานของกล้ามเนื้อ การเดิน การพูด การเกิดความรู้สึก ความชอบ ความสนใจ เป็นต้น

ลีทวิชค วรานูสันติกุล (2529 : 9 – 11) ให้ความหมายไว้ว่า พฤติกรรม หมายถึง ปฏิกริยาของอวัยวะภายในร่างกาย ความรู้สึกนึกคิด เจตคติ มักจะเป็นพฤติกรรมที่ไม่สามารถเห็นได้ชัด ส่วนพฤติกรรมภายนอกเป็นปฏิกริยาที่คนเราแสดงออกตลอดเวลาของการดำรงชีวิต เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาให้ผู้อื่นมองเห็นทั้งจากวาจา และการกระทำ

Goldenson (1984 : 90) ได้ให้คำจำกัดความของพฤติกรรมไว้ว่า เป็นการกระทำหรือการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นภายในหรือภายนอก รวมทั้งเป็นกิจกรรมการกระทำต่างๆ ที่เป็นไปอย่างมีจุดมุ่งหมาย สังเกตเห็นได้ หรือเป็นกิจกรรมการกระทำต่างๆ ที่ได้ผ่านการใคร่ครวญมาแล้ว หรือเป็นไปอย่างไม่รู้ตัว

จากแนวความคิดของพฤติกรรมที่กล่าวมานั้น สรุปความหมายของพฤติกรรมได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง ปฏิกริยาหรือกิจกรรมทุกชนิดที่มนุษย์แสดงออกไม่ว่าสิ่งนั้นจะสังเกตได้หรือไม่ แบ่งเป็นพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอก สำหรับพฤติกรรมภายในอาจมีทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรม นามธรรม เช่น ปฏิกริยาของอวัยวะภายในร่างกาย ความรู้สึกนึกคิด เจตคติความชอบ ความสนใจ มักจะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาให้ผู้อื่นมองเห็นทั้งจากวาจา และการกระทำ

2.1.9 การปรับพฤติกรรม (Behavior Modification)

การปรับพฤติกรรมเป็นการใช้เทคนิคหรือวิธีการปรับพฤติกรรม วิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีผสมผสานกัน เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตลอดทั้งสร้างสรรค์และเสริมสร้างให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 14) ดังนั้น การปรับพฤติกรรมจึงเป็นวิธีการนำเอาหลักการทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้เปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาให้เป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและเสริมสร้างให้เป็นพฤติกรรมที่ดี

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่นำมาปรับพฤติกรรม มี 4 ประเภท คือ

1. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบคลาสสิก (Classical Conditioning) เป็นการเรียนรู้ที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและปฏิกริยาตอบสนอง เพราะสิ่งเร้าจะเป็นตัวกระตุ้นให้คนแสดงพฤติกรรมที่เป็นไปโดยอัตโนมัติ ถ้าคนเอามือไปโดนเตาร้อนๆ ก็จะหดมืออย่างรวดเร็วปฏิกริยาตอบสนองเช่นนี้ไม่ใช่เกิดจากการเรียนรู้ แต่จะเป็นไปโดยอัตโนมัติ สิ่งเร้าที่มากกระตุ้น ไม่ได้เป็นสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข เมื่อนำสิ่งเร้าใหม่มาควบคู่กับสิ่งเร้า ซึ่งทำให้เกิดปฏิกริยาตอบสนองที่เป็นไปโดยอัตโนมัติ สิ่งเร้าใหม่ที่มีความเป็นกลางจะทำให้เกิดพฤติกรรมที่ดูวางเงื่อนไขได้ เช่น เมื่อได้ยินเสียงของรถดับเพลิงก็จะทำให้คนตกใจกลัว เพราะเท่าที่ผ่านมาเมื่อได้ยินเสียงหวอจะเกิดไฟไหม้ทุกครั้ง

การเรียนรู้แบบคลาสสิกนี้จะพบในชีวิตประจำวันเสมอ ส่วนมากเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก เช่น ความกลัว ความเกลียด ความขยะแขยงต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เพราะคนมีประสบการณ์ต่อสิ่งนั้นในลักษณะการเชื่อมโยงประสบการณ์ใหม่กับประสบการณ์เก่า

2. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบแสดงอาการกระทำ (Operant Conditioning) เป็นทฤษฎีของ Skinner ซึ่งเห็นว่าการให้แรงเสริมหรือสิ่งที่มีค่าที่ผู้รับพอใจเป็นสิ่งที่จำเป็นมากสำหรับการเรียนรู้ เพราะการกระทำใด ๆ ที่ได้รับแรงเสริมจะมีแนวโน้มได้การกระทำนั้นๆ เกิดขึ้นอีก ส่วนการกระทำใดๆ ที่ไม่ได้รับแรงเสริมการกระทำนั้นมีแนวโน้มที่จะลดน้อยลงและหายไปในที่สุด การเรียนรู้ชนิดนี้ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กระทำเอง

3. ทฤษฎีการให้แรงเสริม (Reinforcement Theory) การให้แรงเสริมหมายถึง การเพิ่มความความถี่ของพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง โดยการให้แรงเสริมบวกหรือการดึงแรงเสริมลบออกจากการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ

3.1 การให้แรงเสริมบวก (Positive Reinforcement) หมายถึง การให้สิ่งเร้าที่ทำให้พฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือความประพฤติดีขึ้น แรงเสริมบวกแตกต่างจากรางวัล รางวัลเป็นสิ่งที่ให้ตอบแทนการช่วยเหลือ บริการและความสำเร็จของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งพฤติกรรมเหล่านั้นอาจจะเพิ่มขึ้นหรือไม่เพิ่มขึ้นก็ได้ แต่แรงเสริมบวกทำให้พฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้นแรงเสริมบวกได้แก่

3.1.1 แรงเสริมทางสังคม (Social Reinforcement) ได้แก่ แรงเสริมทางวาจา คำชมเชย คำพูดที่แสดงการยอมรับ และการให้ความสนใจและแรงเสริมที่เป็นกิริยาท่าทาง และสีหน้า เช่น การพยักหน้า การแตะไหล่ การโอบกอด การยิ้ม การให้แรงเสริมทางสังคมข้อจำกัด คือ จะใช้ได้ต้องมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อผู้ใช้ต้องมีความจริงใจ และไม่ใช้อย่างเกินจำเป็น เพราะจะทำให้แรงเสริมเสื่อมคุณภาพ

3.1.2 แรงเสริมที่เป็นสิ่งของและสัญลักษณ์ที่นำไปแลกเปลี่ยนสิ่งที่ต้องการได้ (Tangible and Token Reinforcement) เป็นแรงเสริมที่กินได้ จับต้อง และมองเห็นได้ เช่น ขนม อาหาร ลูกกวาด ตุ๊กตา กิจกรรมต่างๆ ที่เด็กพอใจ ฯลฯ และสิ่งที่เด็กนำไปแลกเปลี่ยนสิ่งที่ต้องการได้ การให้แรงเสริมนี้เรียกว่า แรงเสริมแลกเปลี่ยนหรือเบี้ยธรรมดา

3.1.3 แรงเสริมที่อยู่ภายในตัวบุคคล (Intrinsic Reinforcement) เป็นแรงเสริมที่เกิดจากภายในตัวบุคคลหลังจากที่แสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนา หรือทำสิ่งต่างๆ สำเร็จ เช่น ความพึงพอใจ ความภาคภูมิใจ เป็นต้น

3.2 การให้แรงเสริมลบ (Negative Reinforcement) หมายถึง การเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง โดยการดึงเอาแรงเสริมลบออก เมื่อบุคคลมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ แรงเสริมลบจะถูกดึงออกหรือถูกทำให้หมดไป การงดไม่ให้แรงเสริมหรือการไม่ให้ความสนใจ เป็นเทคนิคการลบพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา

4. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต้องผ่านกระบวนการทางปัญญา และกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมนี้เน้นผลกระทบซึ่งกันและกันระหว่างกระบวนการทางปัญญา และข้อมูลจากสภาวะแวดล้อม ได้แก่

4.1 สิ่งที่มีมนุษย์เรียนรู้ มนุษย์จะเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ เช่นเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับเหตุการณ์ และเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลที่เกิดจากพฤติกรรม สิ่งที่มีมนุษย์เรียนรู้เหล่านี้กลายเป็นความเชื่อซึ่งความเชื่อนั้นมีอิทธิพลในการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์เป็นอย่างมาก จากการเรียนรู้ความสัมพันธ์ของเหตุการณ์สองเหตุการณ์ เมื่อมนุษย์พบกับเหตุการณ์หนึ่งมนุษย์จะเกิดความคาดหวังอีกเหตุการณ์หนึ่งได้ ในทำนองเดียวกัน การเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลกรรม ทำให้เกิดความคาดหวังเกี่ยวกับผลกรรมได้ เมื่อเขาได้แสดงพฤติกรรมพฤติกรรมหนึ่ง ความหวังนี้จะทำให้มนุษย์ตัดสินใจเลือกแสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง เพื่อให้รับผลเป็นที่พึงพอใจ

4.2 วิธีการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับเหตุการณ์ หรือการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลกรรมนั้นมี 3 วิธี คือ

4.2.1 การเรียนรู้จากการสังเกต (Observation Learning) เป็นวิธีการเรียนรู้ทางอ้อม มนุษย์มีความสามารถในการสังเกตการแสดงพฤติกรรมมาของคนอื่น และผลกระทบที่เกิดกับผู้แสดงพฤติกรรมเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องแสดงพฤติกรรมจริงๆ การสังเกตมีอิทธิพลในการกำหนดวิธีการแสดงพฤติกรรม และความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ของมนุษย์

การเรียนรู้จะไม่เกิดขึ้นถ้าผู้เรียนไม่สนใจรับรู้พฤติกรรมที่ได้จากการสังเกตตัวแบบ

การเรียนรู้จากการสะสมพฤติกรรมตัวแบบไว้อย่างถาวร โดยเก็บในรูปแบบของสัญลักษณ์ ได้แก่ มโนภาพและภาษา

การเรียนรู้จากกระบวนการแปลงสัญลักษณ์ที่เก็บไว้ในสมองออกมาเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องโดยอาศัยการปรับตัวด้วยสิ่งเร้าภายนอก

การเรียนรู้จากการสังเกตเป็นผลกรรมที่ตัวแบบได้รับจะเป็นแรงจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ

4.2.2 การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Direct Experience) เช่น การประสบเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง และได้รับผลกรรมด้วยตนเองถือเป็นการเรียนรู้เบื้องต้น ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเป็นการเรียนรู้ที่เกิดผลทั้งทางบวกและทางลบ การเรียนรู้จากผลกรรมโดยตรงนี้จะทำให้รู้การกระทำใดถูกต้องเหมาะสม และจูงใจให้บุคคลกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใด หรือทำให้เกิดความคาดหวังขึ้นในใจ ทั้งนี้ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชื่อว่ามนุษย์มีความสามารถทางสมองในการนำผลกรรม หรือประสบการณ์ที่ผ่านมาใช้ให้เป็นประโยชน์

4.2.3 การเรียนรู้จากสัญลักษณ์ (Symbolic Learning) คือ การเรียนรู้จากการฟังคำบอกเล่าและการอ่าน การเรียนรู้ด้วยการถ่ายทอดด้วยสัญลักษณ์ทำให้มนุษย์เรียนรู้ได้กว้างขวาง เพราะการเรียนรู้โดยวิธีอย่างเห็นได้ชัด

4.3 ความเชื่อ การเรียนรู้เกิดจากความเชื่อว่าจะอะไรสัมพันธ์กับอะไรอย่างไร และเชื่อว่า สิ่งหนึ่งสัมพันธ์กับอีกสิ่งหนึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเป็นจริง ความเชื่อมีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์มาก มนุษย์ส่วนใหญ่จะแสดงพฤติกรรมตามความเชื่อ เมื่อความเชื่อเปลี่ยนพฤติกรรมจะเปลี่ยนตามไปด้วย

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเน้นการเรียนรู้เกิดจากการสังเกตการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างผลกรรมและการกระทำ ทำให้คนแสดงพฤติกรรมตามความรับรู้ การเรียนรู้ส่วนใหญ่จึงเกิดจากการเห็นตัวแบบและทำตามแบบ (สมพร สุทัศนีย์. 2531 : 68 – 79)

ทฤษฎีและแนวคิดที่จะพัฒนาไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 21 – 31)

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์

หลักการ 1. ประสบการณ์วัยเด็ก มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมบุคลิกภาพ ประกอบด้วย Id, ego, super ego

แนวคิด มโนธรรม ต้องปลูกฝังตั้งแต่เด็ก

2. ทฤษฎี فروยด์ ยุคใหม่

หลักการ 1. เด็กคือผู้ที่มีความคิดความเลวติดตัวมาตั้งแต่เกิด

2. สังคมสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรม

แนวคิด ผู้ใกล้ชิดควรสร้างเอกลักษณ์ที่ดึงดูดใจให้แก่เด็ก

3. ทฤษฎีมนุษยนิยม

หลักการ 1. มนุษย์มีคุณค่า มีศักดิ์ศรี

2. ความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองเกิดจากการยอมรับเลี้ยงดู

แนวคิด 1. ตระหนักในเอกลักษณ์บุคคล

2. พ่อแม่ผู้ใกล้ชิดต้องให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็ก และเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของเด็ก จะช่วยให้เด็กเข้าใจเอง และยอมรับตนเองอย่างถ่องแท้

4. ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

หลักการ 1. พฤติกรรมเกิดจากการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงได้

2. พฤติกรรมที่ได้รับการเสริมแรงจะกระทำซ้ำอีก

3. การปรับพฤติกรรม คือ การให้แรงเสริมต่อพฤติกรรมพึงประสงค์

แนวคิด การเสริมแรงต้องทำทันทีเมื่อเกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนา

5. ทฤษฎีการเรียนรู้โดยการเลียนแบบ

หลักการ พฤติกรรมเกิดจากการเลียนแบบ

แนวคิด การเลียนแบบ Life, Model, ภาพนิ่ง, ภาพยนตร์, โทรทัศน์หนังสือพิมพ์

6. ทฤษฎีเผชิญความจริง

หลักการ บุคคลต้องประเมินตนเองตามสภาพความเป็นจริง มุ่งมั่นแก้ไขข้อบกพร่อง

แนวคิด ผู้ใกล้ชิดต้องช่วยเด็กประเมินตามความเป็นจริง

จากทฤษฎีและแนวคิดที่จะพัฒนาไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนาที่นำเสนอดังกล่าวการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงปรารถนานั้น พ่อ แม่ ผู้ใกล้ชิด ตลอดจนสังคม สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็ก และสามารถส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนาได้

การปรับพฤติกรรมในชั้นเรียน

สมพร สุทัศน์ีย์ (2531 : 92 – 105) กล่าวว่า ในสภาพการจัดการเรียนการสอนครูมีอิทธิพลในการแก้ไขพฤติกรรมมาก โดยเฉพาะการให้แรงเสริมทั้งในด้านการให้แรงเสริมทางบวกและวิธีการอื่นๆ แม้แต่การลงโทษสถานเบา และการให้แรงเสริมทางสังคม Haring และ Phillips (อ้างในกรมวิชาการ. 2542 : 42-43) กล่าวว่า ครูสามารถให้แรงเสริมในห้องเรียนได้ด้วยการให้ความสนใจและให้คำชมเชย ซึ่งเป็นแรงเสริมที่มีประสิทธิภาพมาก ประการสำคัญแรงเสริมทางสังคมเป็นแรงเสริมที่นำมาใช้ได้ง่าย สะดวกและรวดเร็วซึ่งได้ให้เหตุผล 3 ประการว่า ครูเหมาะสำหรับเป็นผู้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเด็กเพราะ

1. สภาพห้องเรียนเป็นที่ที่เรามองเห็นได้ทั้งพฤติกรรมทางสังคมและพฤติกรรมทางวิชาการ
2. ในสภาพการเรียนเด็กต้องตั้งใจฟังครูอยู่แล้ว
3. ในหลักสูตรมีเนื้อหาบางส่วนที่เกี่ยวกับการแก้ไขพฤติกรรมของเด็กนอกจากนี้ในบรรยากาศของห้องเรียนนั้นสามารถปรับพฤติกรรมของเด็กได้หลายอย่าง และสามารถทำได้รวดเร็วทันการ

จะเห็นได้ว่า นอกจากครูจะเป็นผู้รับผิดชอบทางด้านวิชาการแล้ว ครูยังต้องรับผิดชอบต่อความประพฤติของนักเรียนด้วย เช่น นักเรียนไม่ชอบทำงาน ทำงานไม่เสร็จตรงเวลาชอบมออกนอกหน้าต่าง ก้าวร้าว เกเร เสวี่ซิม ฯลฯ พฤติกรรมเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่ปรับตัวไม่ได้ เพราะเกิดความขัดแย้งทางอารมณ์จึงควรได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้น

สำหรับการแก้ไวนั้น ครูจะต้องทำความเข้าใจถึงความรู้สึก ทักษะคติที่ไม่ถูกต้องของเด็ก ความรู้สึกและทักษะคติของเด็กขึ้นอยู่กับประสบการณ์ทางครอบครัวและสิ่งแวดล้อมดังกล่าวแล้ว โรงเรียนเป็นสิ่งแวดล้อมที่ใหม่ของเด็ก ครูจึงควรจัดสภาพแวดล้อมใหม่ที่ดีให้เด็ก โดยการคำนึง

ถึงหลักการความต้องการ (Need) ของ Maslow เพื่อแก้ไขทัศนคติใหม่ให้ถูกต้อง เพื่อให้เด็กที่ขาดความรักความอบอุ่นได้รับในสิ่งที่ตนไม่เคยได้รับมาก่อน ให้นักเรียนรู้สึกว่สิ่งแวดล้อมใหม่มีความมั่นคงปลอดภัย รู้สึกในความเป็นเจ้าของ และรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าการได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนๆ และครู โดยเฉพาะนักเรียนที่มีปมด้อย ครูควรแสดงให้เห็นว่า ครูยอมรับในสภาพความเป็นอยู่ความสามารถของเด็ก และหาโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถด้านอื่นๆ เป็นการชดเชย เพื่อช่วยให้เด็กได้ประสบความสำเร็จ และใช้หลักการให้แรงเสริมคำชมเชย การยอมรับ และการให้ความสนใจมาช่วย สำหรับเด็กที่ไม่ชอบคบหาสมาคมกับเพื่อนเพราะได้รับความคับแค้นใจ ความกดดัน หรือได้รับความไม่ยุติธรรมจากเพื่อนหรือพ่อแม่มาก่อน จึงมักทำตัวเป็นศัตรู หนีสังคมและมองโลกในแง่ร้าย ครูจึงควรใช้วิธีการให้แรงเสริมได้โดยการให้คำชมเชยให้กำลังใจได้เช่นเดียวกัน เด็กจะรู้ว่าเขามีความสามารถและมีความดีอยู่ในตัวเอง และช่วยให้เด็กได้ยอมรับความจริง รู้จักและเข้าใจตนเองดียิ่งขึ้น เพื่อเป็นรากฐานให้เด็กได้มุ่งมั่นจะทำอะไรให้สำเร็จต่อไป ดังนั้น สิ่งที่ควรคำนึงในการจัดการเรียนการสอนในเบื้องต้นคือ บรรยากาศของชั้นเรียน

ข้อควรคำนึงในการจัดบรรยากาศในการเรียนการสอนเพื่อปรับพฤติกรรม

1. บรรยากาศในห้องเรียนไม่ควรร้อนอบอ้าว ห้องเรียนควรโปร่งมีลมพัด อากาศถ่ายเทสะดวก ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ผ่อนคลายความตึงเครียดบ้างหลังจากเรียนมาเป็นเวลานานพอสมควร โดยอนุญาตให้ไปล้างหน้าล้างตา และทำตัวให้สบายที่สุด จัดให้มีเวลากินของว่างได้เมื่อนักเรียนหิว

2. ทำให้เด็กมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ เช่น อุปกรณ์ต่างๆ ที่อยู่ในห้องเรียนควรมีสภาพแข็งแรงทนทาน ตลอดจนอาคารก็อยู่สภาพแข็งแรงสามารถต้านทานลมพายุได้เพดานห้องไม่เก่าผุ พัดลมที่ติดอยู่บนเพดานมั่นคงแข็งแรง เด็กจะได้ไม่กลัวว่าจะตกลงมาเกือแข็งแรง เด็กจะได้ไม่กลัวและวิตกกังวลต่อสิ่งเหล่านี้

2.1 จัดบรรยากาศในห้องเรียนให้มีลักษณะไม่ตึงเครียด พยายามชี้ให้เด็กเห็นว่าความกลัวและความวิตกกังวลของเด็กเป็นเรื่องไร้สาระ เด็กจะได้หายวิตกกังวลได้

2.2 พยายามไม่ให้เกิดบรรยากาศที่เยาะเย้ยถากถาง เพราะบรรยากาศเช่นนั้นนอกจากจะไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้แล้ว ยังทำให้เด็กมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อทุกอย่างที่เกี่ยวกับโรงเรียนและมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้

2.3 ครูไม่บังคับขู่เข็ญหรือเข้มงวดกดขี่จนเกินไป จนทำให้เด็กเกิดความอึดอัดไม่สบายใจ

3. ไม่ควรให้เด็กทำกิจกรรมที่เกิดการเปรียบเทียบกับผู้อื่น เพราะจะทำให้เด็กที่เรียนไม่เก่งจะเกิดปมด้อยถ้าเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ และอาจทำให้เกิดพฤติกรรมแยกตัวได้

4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จ เมื่อเด็กประสบความสำเร็จ เด็กจะมีความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง (Self concept) ในทางที่ดี มีความหมาย ครูควรช่วยให้เด็กรู้จักตั้งเป้าหมายเอง และตั้งเป้าหมายให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง

วิธีการตั้งเป้าหมายที่ช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จ คือ ตั้งเป้าหมายที่มีลักษณะท้าทายความสามารถและสามารถที่จะทำได้ คือ ไม่ยากจนเกินไป อย่างน้อยจะทำให้เด็กเห็นคุณค่าของการบรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงจากแรงจูงใจภายนอกมาเป็นแรงจูงใจภายใน และควรให้เด็กรู้ผลการกระทำที่ทันใด เมื่อเด็กทำอะไรเสร็จ ควรให้รู้ผลการกระทำทั้งที่ผิดและถูก ไม่ควรให้รู้แต่ที่ผิดอย่างเดียว เพราะเด็กที่ทำผิดบ่อย ๆ คือ ไม่ได้รับผลสำเร็จจะกลายเป็นคนขาดความหวัง และสิ้นหวัง แต่ถ้ารู้ทั้งถูกและผิดไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมทางการเรียนหรือพฤติกรรมทางสังคม ถ้าทำถูกเด็กจะได้รู้ตนทำถูกแล้วจะได้ทำต่อไปและเป็นแรงเสริมให้เกิดความพึงพอใจ ถ้าทำผิดจะได้แก้ไข

เทคนิคในการปรับพฤติกรรมในชั้นเรียน

ในปัจจุบันจากการศึกษาวิจัย ทำให้ทราบวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำใช้แก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนได้ทั้งพฤติกรรมทางการเรียนและพฤติกรรมทางสังคมว่ามีมากมาย เช่น

การให้แรงเสริม กระทำได้ 2 ทาง คือ

1. การให้ความสนใจ การยอมรับ การให้คำชมเชย วิธีการดังกล่าวมักจะใช้รวมกันไป วิธีการให้ความสนใจ การยอมรับ และการให้คำชมเชยอย่างมีระบบเป็นวิธีให้แรงเสริมวิธีแรกที่นำมาใช้ในห้องเรียน ปัจจุบันนี้ครูนำวิธีการดังกล่าวมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพและกว้างขวาง เพราะวิธีนี้นำมาใช้ได้ง่าย สะดวก และประหยัดด้วย การให้ความสนใจ และการยอมรับจากครูมีหลายแบบ เช่น การยิ้ม การทักทาย สัมผัสสอครัด การแตะหลังเบา ๆ การให้ความสนใจแก่พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะทำให้พฤติกรรมค่อย ๆ ลดน้อยลงและความสนใจแก่พฤติกรรมที่เหมาะสม และไม่ให้ความสนใจแก่พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมมักจะเป็นวิธีการที่ใช้รวมกัน การจะให้ความสนใจหรือไม่ให้ความสนใจ ครูจะต้องดูพฤติกรรมที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ เช่น การหัวเราะเสียงดัง การลุกออกจากเก้าอี้ ฯลฯ แล้วเลือกให้แรงเสริมเฉพาะพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ถ้าหากการให้ความสนใจไม่ได้ผลก็ควรเปลี่ยนไปใช้วิธีอื่น เพราะการให้ความสนใจบางครั้งจะไปทำให้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเพิ่มขึ้น

2. การได้รับความสนใจ การยอมรับ และการให้คำชมเชยจากกลุ่มเพื่อน ๆ แรงเสริมที่เด็กได้รับจากกลุ่มเพื่อนเป็นแรงเสริมที่มีประสิทธิภาพมาก เพราะโดยปกติเด็กวัย 6 – 12 ปี และ 12 – 18 ปี มักจะมีธรรมชาติชอบรวมกลุ่ม เชื่อและทำตามกลุ่มมากกว่าครู ดังนั้นการกระทำใดที่เพื่อนชื่นชมและพอใจ การกระทำนั้นจะเพิ่มขึ้น ครูควรฝึกให้กลุ่มเพื่อนให้คำชมเชย ยอมรับและให้ความสนใจแก่เด็กบ้าง วิธีการง่าย ๆ เช่น ให้เพื่อนร่วมชั้นปรบมือให้เมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม หรือให้เพื่อนชมด้วยวาจา หรือการเขียนข้อความติดบนแผ่นป้ายหน้าชั้นเรียน เช่น “สัปดาห์นี้วิเศษและสมบัติทำงานเรียบร้อยขึ้นกว่าเดิม” หรือ “เราขอแสดงความยินดีกับสมบัติที่ไม่

นั่งหลับอีกต่อไปแล้ว” เมื่อเด็กรู้ว่าพฤติกรรมของตนเป็นที่ยอมรับของเพื่อน เขาก็จะทำพฤติกรรมนั้นเพิ่มขึ้นอีก

การให้แรงเสริมแลกเปลี่ยน

การให้แรงเสริมด้วยการให้ความสนใจและคำชมเชยอย่างเดียวยังอาจไม่เป็นการเพียงพอสำหรับการแก้ไขพฤติกรรมบางอย่าง เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว ทำลาย ถ้าจะให้ได้ผลควรให้แรงเสริมที่เป็นคำชมเชยร่วมกับแรงเสริมแลกเปลี่ยน (Token) แรงเสริมแลกเปลี่ยนมีประสิทธิภาพในการแก้ไขพฤติกรรมทางสังคม เช่น ก้าวร้าว คือ ก่อทวน ฯลฯ ยิ่งกว่าพฤติกรรมทางการเรียน เช่น จี้เกียจมาโรงเรียนสาย ไม่ทำการบ้าน ฯลฯ และแรงเสริมแลกเปลี่ยนจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นถ้าเด็กได้รับจากเพื่อนๆ เช่น ใต้รับดาว แท่งไม้ กระดุก นักเรียนจะนำสิ่งเหล่านี้ไปแลกสิ่งของต่างๆ ซึ่งของที่แลกเปลี่ยนได้มักจะเป็นสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. สิทธิพิเศษ เป็นสิทธิพิเศษที่ได้รับพิเศษกว่าคนอื่น ๆ เช่น เมื่อเด็กทำเลข 10 ข้อเสร็จก่อนหมดชั่วโมง หรือเขียนคำตอบถูกหมด เด็กที่เคยถูกจากเก้าอี้ 10 ครั้งในเวลา 1 ชั่วโมงแต่ถูกจากเก้าอี้เพียง 2 ครั้งในชั่วโมงนั้น เด็กจะได้รับแรงเสริมที่เป็นสิทธิพิเศษ เช่น ให้เด็กกลับบ้านก่อนโรงเรียนเลิก 15 นาที ให้พูดคุยกับเพื่อนในชั่วโมงเรียน ให้เข้าห้องสมุดเมื่อทำเลขเสร็จ ฯลฯ

2. กิจกรรมต่างๆ ที่เด็กชอบ เป็นกิจกรรมที่เด็กชอบและอยากทำมากกว่ากิจกรรมการเรียน เช่น การเล่นฟุตบอล การวิ่งเล่นในสนาม การเล่นหมากรุก ฯลฯ เด็กจะนำแรงเสริมแลกเปลี่ยนมาแลกกิจกรรมเหล่านี้ หรือครูอาจจะใช้แรงเสริมที่เป็นกิจกรรมโดยตรง คือ เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ก็ให้เด็กเลือกกิจกรรมที่เด็กชอบเอง

3. สิ่งของที่เด็กชอบ เช่น ตุ๊กตา ขนม ไอศกรีม ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เด็กจะได้รับก็ต่อเมื่อนำแรงเสริมแลกเปลี่ยนไปแลก หรือเด็กอาจจะได้รับสิ่งเหล่านี้จากครูโดยตรงเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา จากผลงานวิจัยพบว่า แรงเสริมแลกเปลี่ยนที่ได้จากเพื่อนร่วมชั้นสามารถแก้ไขพฤติกรรมก้าวร้าว ทำลาย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รายงานประจำวัน

มีลักษณะเป็นแรงเสริมแลกเปลี่ยนที่ได้รับจากครูเป็นข้อความสั้น ๆ ง่าย ๆ เป็นลักษณะของรายงานประจำวัน รายงานประจำสัปดาห์ ครูรายงานพฤติกรรมทางการเรียนหรือพฤติกรรมทางสังคมให้ผู้ปกครองทราบที่ดีขึ้นอย่างไร เมื่อผู้ปกครองทราบก็จะเป็นผู้ให้แรงเสริมเอง โดยครูอาจจะกำหนดแรงเสริมให้ หรือผู้ปกครองกำหนดเอง หรือเด็กเป็นผู้เลือกก็ได้ โดยมากมักจะให้เป็นสิทธิพิเศษ หรือกิจกรรมที่เด็กชอบ แต่สิ่งที่น่าสนใจ คือ เด็กจะได้รับรางวัลเป็นแรงเสริมแลกเปลี่ยนที่โรงเรียน แล้วจึงได้รับแรงเสริมที่ได้รับจริง ๆ ที่บ้าน จากงานวิจัยพบว่า เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างดีจากบ้าน เมื่อได้รับข้อความรายงานพฤติกรรมการเรียนจากครูจะเห็นว่าพฤติกรรมการเรียนพัฒนาขึ้นอย่างเห็นได้ชัด แม้ว่าการให้แรงเสริมแบบนี้เด็กจะไม่ได้รับรางวัลทันทีตามหลักการให้แรงเสริมก็ตาม วิธีการนี้ก็ใช้ได้ผลมาก

รายงานประจำวันจะไม่ได้ผลก็ต่อเมื่อเด็กที่มีปัญหาได้รับรายงานที่ดีเกินความเป็นจริง โดยไม่คำนึงถึงพฤติกรรม อาจจะเป็นได้ไม่ว่าใครต้องการเอาอกเอาใจผู้ปกครองเพื่อผลประโยชน์ ใดอย่างใดอย่างหนึ่ง อีกประการหนึ่ง เมื่อเด็กได้รับสิ่งแลกเปลี่ยนจากพ่อแม่โดยไม่คำนึงถึงคุณภาพ ของรายงานนั้น คือ การได้รับรางวัลเกินค่าของพฤติกรรม เช่น พฤติกรรมดีขึ้นเพียง 5 เปอร์เซ็นต์ แต่พ่อแม่ให้รางวัลมากกว่าเดิมถึง 50 เปอร์เซ็นต์ อย่างไรก็ตาม การรายงานประจำวัน ประจำ สัปดาห์ แล้วให้เด็กได้รับแรงเสริมที่บ้านมีประโยชน์ต่อครูมากและได้ผลมากแม้ช่วงเวลาที่เกิด พฤติกรรมกับการให้แรงเสริมเป็นช่วงเวลาที่ยาวนาน ดังกล่าวมาแล้วก็ตาม ประการสำคัญ โปรแกรมการให้รางวัลการเช่นนี้ต้องสม่ำเสมอ มิฉะนั้นพ่อแม่อาจไม่ให้ความร่วมมือก็ได้

การทำสัญญา

การทำสัญญา คือ การทำตามข้อตกลงกันไว้ว่าทำได้ คือ มีข้อความที่ครูเขียนตกลงเกี่ยวกับการ ให้แรงเสริมซึ่งเป็นแบบฟอร์มที่ได้ตกลงกันทั้งสองฝ่าย คือ เด็กกับครูหรือพ่อแม่ แต่บางครั้ง อาจจะเป็นการตกลงกันด้วยวาจา ถ้าเด็กทำตามสัญญาได้ก็จะได้รับรางวัล ถ้าไม่ทำตามสัญญาอาจ จะได้รับโทษ ถ้าหากเป็นการเขียนใบสัญญานั้นต้องมีการเซ็นชื่อของครูและนักเรียนไว้ด้วย จากงานวิจัยพบว่า การทำสัญญากับเด็กวัยรุ่นคิดว่าการทำสัญญากับเด็กวัยอื่น นอกจากนี้ การทำ สัญญาเหมาะกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาบางพฤติกรรม เช่น การลักขโมย การมาโรงเรียนสาย หนีโรงเรียน เป็นต้น

การใช้แรงเสริมปรับพฤติกรรมที่ละขั้นตอน

การให้รางวัลหรือความสนใจแก่พฤติกรรมที่ใกล้เคียงกับพฤติกรรมที่ต้องการ (Approximation of The Desired Behavior) เพราะพฤติกรรมบางอย่างซับซ้อน การจะให้แรงเสริม แก่พฤติกรรมนั้นคงยาก ครูจึงเลือกให้แรงเสริมแก่พฤติกรรมที่ใกล้เคียงเรียกว่า “การปรับ พฤติกรรมที่ละขั้นตอน” วิธีการนี้เหมาะสำหรับเด็กชั้นอนุบาล เมื่อพฤติกรรมที่ต้องการเกิดขึ้นก็ให้ แรงเสริมเฉพาะพฤติกรรมที่ต้องการ ส่วนพฤติกรรมที่ใกล้เคียงกับพฤติกรรมที่ต้องการจะไม่ให้ แรงเสริมอีกต่อไป

หลักในการให้แรงเสริม

1. ให้แรงเสริมทันทีที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ หรือเมื่อนักเรียนแสดง พฤติกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายของการเรียนการสอน
2. ไม่สนใจหรือไม่เอาใจใส่ต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ นอกจากพฤติกรรมที่ไม่พึง ประสงค์นั้นเป็นพฤติกรรมที่รุนแรงและทำให้ผู้อื่นเจ็บกาย จึงอาจใช้การลงโทษที่เหมาะสม
3. ควรเลือกให้แรงเสริมที่เด็กพอใจหรือแรงเสริมตามความต้องการของเด็ก โดยทำการ สำนวนว่า เด็กชอบกิจกรรมอะไร หรือชอบสิ่งไร อาจจะเป็นแบบสอบถาม หรือให้เลือกกันใน ห้องเรียนก็ได้

4. แรงเสริมที่ให้อาจเหมาะสมกับวัยและบุคลิกภาพของเด็ก เช่น ไม่ให้เด็กที่ขี้อายไปเล่นฟุตบอล
5. แรงเสริมที่ให้อาจสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออก
6. การให้แรงเสริมที่ได้ผลไม่ควรให้บ่อยหรือพร่ำเพรื่อจนเกินไปเพราะจะทำให้เด็กสงสัยไม่แน่ใจ
7. การให้แรงเสริมที่เป็นคำชมเชยไม่ควรยกยอจนเกินไปหรือครูไม่ควรพูดเกินความจริงจะทำให้เด็กเสื่อมศรัทธา
8. ควรระลึกว่าแรงเสริมบางอย่างอาจมีผลสำหรับเด็กคนหนึ่ง แต่อาจไม่มีผลสำหรับเด็กอีกคนหนึ่ง
9. ควรให้แรงเสริมในสถานการณ์ที่เหมาะสม คือ ให้เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม
10. ควรเป็นแรงเสริมที่ชัดเจนเพื่อให้เด็กรู้ว่า ทำไมครูจึงให้คำชมเชยหรือทำไมเขาจึงได้รับรางวัล เช่น “มาดีพูดชัดเจนมาก” “ครูชอบคนที่ไม่ตะโกนถาม” มิใช่คำว่า “ดี” หรือ “ดีมาก” อย่างเดียวเท่านั้น
11. ควรให้แรงเสริมมากกว่า 1 อย่างในบางโอกาส เช่น ให้คำชมเชยพร้อมกับการให้รางวัลหรือสิ่งที่เด็กชอบ
12. ไม่ควรให้แรงเสริมอย่างเดิماً ๆ กัน ควรเปลี่ยนแรงเสริมไปเรื่อย ๆ เช่น เปลี่ยนจากขนมอาหารเป็นคำชมเชย หรือเปลี่ยนจากคำชมเชยเป็นแรงเสริมแลกเปลี่ยน เช่น ดาว แห่ไม้ ฯลฯ
13. ควรให้แรงเสริมไปในทางบวกมากกว่าทางลบ เพราะได้ผลดีกว่าและคงทนกว่า
14. การให้แรงเสริมด้วยคำพูด ควรเป็นคำพูดที่ชัดเจน เข้าใจง่ายกะทัดรัด ไม่ควรใช้คำพูดหุหุหุหุ ศัพท์สแลงหรือภาษาต่างประเทศ เช่น คำว่า “เนียบ” “ยอด” “ซูเปอร์แมน” “ฮีโร่” ฯลฯ
15. ถ้าเป็นแรงเสริมที่เป็นสิ่งของ ไม่ควรเป็นของมีค่ามากนัก
16. การให้แรงเสริมควรให้สม่าเสมอของที่ ไม่ขึ้นอยู่กับอารมณ์ของครู
17. ครูไม่ควรเป็นผู้ให้แรงเสริมคนเดียว แต่ควรเปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมชั้นให้แรงเสริมเด็กบ้าง เพราะแรงเสริมที่ได้จากเพื่อนร่วมชั้นมีประสิทธิภาพมาก
18. ควรให้แรงเสริมแก่เด็กให้ทั่วทุกคน
19. ครูควรจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนให้เป็นแรงจูงใจแก่เด็กบ้าง เช่น บรรยากาศ อุณหภูมิ แสงสว่าง นอกจากจะทำให้เด็กอยากเรียนแล้ว อาจป้องกันมิให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้
20. การให้แรงเสริมควรใช้วาจาและท่าทีประกอบกัน

21. ควรหาโอกาสให้เด็กเกิดแรงจูงใจภายในบ้าง เช่น กระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้น มีความต้องการความสำเร็จ และเกิดความพอใจที่จะเรียนด้วยตนเอง

22. วิธีการลงโทษควรเป็นวิธีสุดท้าย เมื่อใช้แรงเสริมไม่ได้ผล และควรเป็นการลงโทษสถานเบา การให้แรงเสริมแก่พฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น การทำตามกลุ่ม การตอบคำถาม การนั่งกับที่ สนใจเรียน การไม่ซุกซน ฯลฯ ครูควรใช้คำพูดที่แตกต่างกันไปและพยายามยิ้มในขณะที่ให้คำชมเชยและการให้ความสนใจ บางครั้งการให้คำชมเชยอาจเป็นที่รบกวนความสงบของห้องเรียน ครูควรให้การยิ้มและพยักหน้าดีกว่า หรือครูอาจจะเดินไปทั่วห้องและวิธีใช้วิธีการคบหลังเด็กเบา ๆ และชมเบา ๆ ขณะที่เด็กทำงาน

23. เราควรคำนึงว่า แรงเสริมบางอย่างเป็นที่พอใจสำหรับเด็กคนหนึ่งแต่อาจจะไม่เป็นที่พอใจสำหรับเด็กอีกคนหนึ่งได้ ดังนั้น การเลือกแรงเสริมจึงเป็นสิ่งสำคัญ ครูจึงต้องทราบว่าเด็กชอบอะไร โดยวิธีการสังเกตดูว่า เด็กชอบอะไร เวลาว่างเด็กเลือกทำอะไร เช่น ชักถามตัวเด็ก, ชักถามผู้ปกครอง

โดยปกติเราจะใช้เทคนิคการไม่ให้ความสนใจแก่พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ คือ พฤติกรรมที่รบกวนผู้อื่น รบกวนการเรียนการสอน แต่ต้องเป็นพฤติกรรมที่ไม่เป็นอันตรายมากนัก เช่น ฝันกลางวัน ทำเสียงดัง ก่อกวนเพื่อนขณะทำงาน ฯลฯ แต่ถ้าเป็นพฤติกรรมที่เป็นอันตราย เช่น ต่อสู้ ทุบตี ทำร้ายเพื่อนให้ได้รับบาดเจ็บ หนีโรงเรียน ครูควรใช้วิธีการอื่นที่เหมาะสม แต่ไม่ควรใช้เทคนิคการไม่ให้ความสนใจ

การลงโทษ

แม้ว่าการลงโทษจะเกิดผลเสียหลายดังกล่าวแล้วข้างต้น แต่การลงโทษก็ยังจำเป็นในสถานการณ์ของห้องเรียน การลงโทษที่ใช้ควรเป็นการลงโทษสถานเบาด้วยเหตุผล ความรัก ความเข้าใจที่ครูมีต่อเด็กจึงจะได้ผลดีได้มีผู้ที่ใช้วิธีการลงโทษบางอย่างที่ได้ผล เช่น การใช้สถานที่แยกตัวให้เด็กอยู่ในห้องครูใหญ่ ให้อยู่คนเดียวเวลาโรงเรียนเลิก โดยมากครูจะให้การลงโทษกับพฤติกรรมที่แกล้ง และเป็นพฤติกรรมที่เป็นอันตรายร้ายแรง เช่น ต่อสู้ทุบตี เตะต๋อย ทิ่มแทง ให้เพื่อนได้รับบาดเจ็บ การวิ่งรอบๆ ห้อง

การลงโทษเป็นการให้สิ่งที่ไม่น่าพอใจแก่เด็ก ซึ่งอาจจะเป็นคำพูด คำหนิ หรือประชดประชันก็ได้ เช่น “ดีแล้วที่เธอวิ่งรอบๆ ห้อง” อย่างน้อยที่สุดก็เป็นแบบหนึ่งของการให้คำวิจารณ์ ในทางลบที่ได้ผลปัจจุบันการลงโทษเป็นสิ่งที่เด็กไม่พอใจอยู่แล้ว ถ้าหากครูใช้อารมณ์จึงทำให้โทษนั้นดูเหมือนว่าเพิ่มหนักขึ้นอีกเท่าตัว

จากผลการวิจัยปรากฏว่าการลงโทษเป็นสิ่งที่จำเป็นและได้ผล และปัจจุบันได้มีรูปแบบการวิจัยเกี่ยวกับการลงโทษที่สามารถนำมาใช้ในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. วิธีการแยกตัว (Time – Out) คือ การนำตัวเด็กออกจากสิ่งแวดล้อมที่น่าพึงพอใจ หมายถึง การนำเอาเด็กไปจากห้องเรียนที่มีบรรยากาศสนุกสนาน หรือกิจกรรมที่เด็กชอบเมื่อเด็ก

มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม โดยนำไปไว้ในที่ซึ่งไม่ได้รับความสนใจจากครูและเพื่อน คือ เด็กหมดโอกาสที่จะได้รับแรงเสริม หรืออาจจะพูดได้ว่า การแยกตัวออกจากแรงเสริมซึ่งหมายถึง แยกตัวออกจากสังคมซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่ดี บางคนอาจจะใช้วิธีการแยกตัวเด็กออกจากแรงเสริม แลกเปลี่ยน คือ จากการศึกษาที่ได้รับแรงเสริมแลกเปลี่ยนก็ดึงตัวเด็กไว้ต่างหากในสถานที่แยกตัว มีงานวิจัยบางชิ้นรายงานว่า การให้แรงเสริมด้วยคำพูดชมเชยรวมกับวิธีการแยกตัวเป็นวิธีการที่ใช้ได้ผลมาก

วิธีการแยกตัวออกจากสังคมใช้ได้ผลมากสำหรับเด็กสมองช้าที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ชอบด่า และใช้ถ้อยคำหยาบโหด สถานที่แยกตัวที่เหมาะสม คือ สถานที่แยกตัวขนาด 4 x 10 ฟุต การใช้สถานที่แยกตัวใช้เมื่อวิธีการที่ใช้คำพูดไม่ได้ผล และมักจะนำมาใช้กับห้องเรียนพิเศษ หรือใช้กับเด็กที่มีปัญหาพิเศษได้ผลดีกว่าใช้กับเด็กที่อยู่ในห้องเรียนธรรมดาเหตุที่ครูไม่ชอบใช้การแยกตัวเพราะเป็นการยากที่จะให้เด็กหรือวัยรุ่นเข้าไปอยู่ในช่องแยกตัว เพราะบางครั้งเด็กจะขัดขืน ดังนั้น ควรใช้วิธีการแยกตัวเมื่อใช้วิธีการอื่นไม่ได้ผล การที่ครูจะให้เด็กไปอยู่ในสถานที่แยกตัว อาจจะทำให้เกิดผลเสีย คือ

ประการแรก ทำให้เด็กคิดว่าสถานที่ดังกล่าวเป็นที่สำหรับเล่น หรือเป็นโรงละคร เมื่อเป็นเช่นนี้จะทำให้กลายเป็นแรงเสริมบวกไป เพราะเด็กมีความรู้สึกสนุกสนานที่ได้ไปที่นั่น

ประการที่สอง ในความรู้สึกของพ่อแม่ กล่องอาจจะเป็นห้องใต้ดินหรือคุก พ่อแม่จะไม่พอใจที่ถูกได้รับโทษเช่นนั้น

2. วิธีการเรียกแรงเสริมคืน (Response Cost) เป็นแบบหนึ่งของการลงโทษ ตอนแรกครูจะให้แรงเสริมแลกเปลี่ยนแก่เด็กเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ทุกครั้งต่อมาเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ครูจะดึงแรงเสริมแลกเปลี่ยนจากเด็กในช่วงเวลาที่แน่นอน ตัวอย่างการเรียกแรงเสริมคืน ได้แก่ ครูให้เด็กสมองช้าได้รับท่อนเหล็กเมื่อเด็กอ่านคำศัพท์ถูกต้องทุกๆ 15 นาที แล้วเด็กจะนำท่อนเหล็กนี้ไปปรับรางวัลในร้านหรือที่ที่จัดไว้เป็นพิเศษตอนเลิกเรียน แต่เมื่อเด็กอ่านคำศัพท์ผิด ครูจะเรียกท่อนเหล็กคืนทุกๆ 15 นาที จากผลการวิจัยพบว่า “การเรียกแรงเสริมคืน” ใช้ได้ผลกับเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวทำลาย

ข้อควรระวัง ถ้าครูเรียกแรงเสริมแลกเปลี่ยนคืนจากเด็กทันทีที่เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าวทำลาย พฤติกรรมนั้นจะเพิ่มมากกว่าเดิม ควรใช้วิธีดึงเอาแรงเสริมแลกเปลี่ยนคืนในช่วงเวลาที่แน่นอน และไม่ควรเรียกคืนทันทีที่ควรทิ้งช่วงเวลาไว้สัก 10 นาที หลังจากที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ตัวอย่าง เช่น ครูเรียกแรงเสริมแลกเปลี่ยนคืนทันทีที่เด็กได้โต้เถียงกับเพื่อน เด็กจะได้เถียงรุนแรงขึ้น และกลับมาด่าว่าครูด้วย แต่ถ้าครูเรียกแรงเสริมคืนหลังจากเวลาผ่านไปสัก 10 นาที ก็จะไม่ค่อยมีผลร้ายเกิดขึ้น วิธีการที่ได้ผลอีกวิธีคือ การให้แรงเสริมไปเรื่อยๆ แล้วจะเรียกแรงเสริมคืนเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

3. การให้คำจำกัดินเดือน การดำเนินเป็นสิ่งที่ไม่น่าพอใจ มีข้อคิดอยู่ว่า การดำเนินควรใช้กับเด็กที่สามารถได้ยินเท่านั้น ไม่ควรใช้กับเด็กที่หูตึงหรือหูพิการ การดำเนินที่ใช้คำพูดควรเป็นการดำเนินเบาๆ ให้ได้ยินเฉพาะเด็กที่โดนดำเนินเท่านั้น ถ้าใช้การดำเนินกับเด็กทีละคน การดำเนินเบาๆ ใช้ได้ผลกับเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวทำลายมากกว่าการดำเนินด้วยเสียงดังที่ทำให้เด็กได้ยินทั่วห้องเพราะเด็กยังได้รับการดำเนินด้วยเสียงอันดังจะทำให้มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น เช่น การดำเนินด้วยคำว่า “นั่งลง” จะทำให้เด็ก “ยืน” มากขึ้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าเด็กได้รับคำชมเชยเมื่อเด็ก “นั่งลง” เด็กจะนั่งลงได้นานตลอดชั่วโมง

องค์ประกอบและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัยตนเอง

ดวงเดือน พันธุนานาวิน (2523 : 2) กล่าวว่าวินัยตนเองของแต่ละคนจะแตกต่างกันน้อยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆ คือ ปัจจัยพื้นฐานด้านครอบครัว และปัจจัยเกี่ยวกับเด็ก โดยปัจจัยพื้นฐานครอบครัวนั้นสามารถแยกออกได้ดังนี้ คือ

ก. ตัวแบบที่เด็กจะเลียนแบบลักษณะวินัยตนเองจากบิดามารดา ซึ่งเด็กจะอาศัยกระบวนการเรียนรู้โดยสังเกตและเรียนการกระทำโดยอาศัยตัวแบบ คือ บิดามารดาในการปฏิบัติตนจนเคยชินกลายเป็นวินัยตนเองติดตัวบุคคลนั้นต่อไป

ข. การอบรมเลี้ยงดู การอบรมเลี้ยงดูแก่เด็กมีอิทธิพลต่อการมีวินัยตนเอง ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็นการให้ความรู้ประสบการณ์ เป็นการวางแผนการอยู่ในสังคมให้กับเด็ก โดยวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบต่างๆ ที่ใช้ในการฝึกวินัยตนเอง ที่สำคัญคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบสนับสนุน แบบใช้เหตุผล แบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวบิดามารดาจะต้องเข้าใจและนำมาปฏิบัติอย่างถูกต้อง

นอกจากนี้องค์ประกอบของวินัยตนเองยังขึ้นอยู่กับความสามารถในการเรียนรู้พฤติกรรม ต้องอาศัยความพร้อมทางปัญญาพร้อมด้วย ซึ่งแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน ในด้านโครงสร้างทางปัญญานั้นมีความจำเป็นในกระบวนการเรียนรู้ ทั้งการเรียนรู้จากการสังเกตและการเรียนรู้จากการกระทำ เนื่องจากความพร้อมทางปัญญาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเลียนแบบ

ลักษณะบุคลิกภาพด้านความเชื่อมั่นของแต่ละบุคคล ก็เป็นองค์ประกอบของวินัยตนเอง กล่าวคือ ความเชื่อในอัตลิจิต (Internal Control) และความเชื่อในปรลิจิต (External Control) โดยบุคคลที่มีความเชื่อในอัตลิจิตจะมีความสามารถในการควบคุมตนเองมากกว่าบุคคลที่มีความเชื่อในปรลิจิต (ชิตกมล สังข์ทอง. 2536 : 6)

นอกจากนี้สภาพการณ์ในโรงเรียนก็เป็นองค์ประกอบต่อการมีวินัยตนเอง เพราะโรงเรียนจัดได้ว่าเป็นบ้านแห่งที่ 2 ของเด็ก เพราะใน 1 สัปดาห์เด็กจะใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนถึง 5 วัน และแต่ละวันต้องอยู่ที่โรงเรียนประมาณ 7 – 8 ชั่วโมง โดยที่มีครูอาจารย์คอยดูแลเอาใจใส่ ทั้งนี้เพราะโรงเรียนมีหน้าที่หลักสำคัญคือการสร้างพลเมืองที่ดีของชาติ คอยอบรมสั่งสอน และพัฒนาพฤติกรรมที่ดีที่เหมาะสมให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้ โรงเรียน

จึงเปรียบเสมือนสภาพสังคมที่อ่อนส่วนลงมา เพื่อให้เด็กได้รู้จักปรับตัวให้เข้ากับครูและเพื่อนๆ ได้ อันจะนำไปสู่การปรับตัวเข้ากับสังคมในอนาคตนั่นเอง

ดังนั้นเมื่อเราทราบว่าคุณค่า และองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัยเป็นอย่างไร ก็จะทำได้ง่ายในการสร้างเสริมและพัฒนาวินัยตนเองแก่บุคคล

2.1.10 รูปแบบการสอนและพัฒนาความมีวินัยในตนเอง

การสร้างวินัยไม่ควรจะมุ่งประเด็นอยู่ที่การลงโทษ แต่ควรจะเน้นไปในแนวให้การฝึกอบรม และให้ความรู้มากกว่า ครูจะช่วยนักเรียนที่มีปัญหาให้สามารถปรับปรุงตัวเองได้อย่างไร หรือจะสร้างความเข้าใจอันดีในหมู่คณะได้อย่างไร

ระบบการสร้างวินัยที่ดี ไม่ควรเน้นที่การลงโทษ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาในทางลบ จะส่งผลกระทบต่อในทางลบทั้งสิ้น แต่วิธีการที่ดีกว่านั้น คือ ทำให้เขาเข้าใจความต้องการ และความจำเป็นขององค์การ และต้องการขอความร่วมมือเพื่อจะได้ไปสู่จุดหมายร่วมกัน

แนวความคิดในการสร้างวินัย

การตักเตือนด้วยวาจา คือ การเรียกผู้มีปัญหาเข้าพบเป็นการส่วนตัว เพื่ออภิปรายปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมุ่งหมายที่จะโน้มน้าวให้เห็นด้วยกับการแก้ไขปัญหานั้นๆ ผู้มีปัญหาก็ได้รับการตักเตือนให้คิดถึงความรับผิดชอบที่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานขององค์การเป็นการให้โอกาสผู้มีปัญหาได้รู้ตัวและปรับปรุงตัวเองก่อน

การตักเตือนด้วยบันทึก ถ้าปัญหาเดิมยังคงมีอยู่ ผู้มีอำนาจเรียกผู้มีปัญหาเข้าพบเพื่อกล่าวตักเตือนหลายครั้ง ประกอบกับมีความจำเป็นที่จะต้องรักษาระเบียบนั้นๆ อย่างเคร่งครัด องค์การจึงมีความจำเป็นต้องรักษามาตรฐานการปฏิบัติงาน เมื่อนั้นผู้มีอำนาจควรมีหนังสือแจ้งไปยังผู้มีปัญหาถึงสิ่งที่ได้พูดกันไว้ก่อนหน้านั้น และสำเนาเก็บไว้ในแฟ้มประวัติของบุคลากร

มีสื่อหลายชนิดที่ช่วยเสริมสร้างเรื่องวินัยให้มีประสิทธิภาพขึ้น คือ

1. หนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์ช่วยได้มาก เช่น เสนอในรูปของข้อเขียนต่าง ๆ บ่อย ๆ มาก ๆ ในเรื่องของวินัย หรือการลงรูปภาพความมีระเบียบวินัยของกลุ่มคนให้เป็นตัวอย่างแก่ผู้อ่าน
2. วิทยุ วิทยุดีกว่าหนังสือพิมพ์ตรงที่ว่า ผู้อ่านหนังสือไม่ออกก็ฟังได้ เข้าใจได้ และจำนวนคนฟังมากกว่าคนอ่านหนังสือพิมพ์ด้วยรายการที่จัดทางวิทยุควรให้ความรู้สอดแทรกในเรื่องวินัย ปลูกฝังไปทุกๆ วันและมีรายการเกี่ยวกับเรื่องวินัยอยู่เสมอๆ
3. โทรทัศน์ โทรทัศน์มีคนดูมาก การเผยแพร่ยิ่งง่ายขึ้นไปอีก เพราะผู้ชมได้ยั้งทั้งเสียง ได้ดูทั้งภาพ ฟังคำบรรยายไปพร้อม ๆ กันไป

ในสถานศึกษาผู้บริหารและครูต่างก็มีวินัยวางไว้เพื่อเป็นรูปแบบในการปฏิบัติ และมีการ “รักษาวินัย” การรักษาวินัยมีความหมายถึง

1. ระวัง ได้แก่ การเอาใจใส่ไม่ละเลย
2. ดูแล ได้แก่ การตรวจสอบ กำกับ ตรวจสอบตรา
3. ป้องกัน ได้แก่ การกระทำในทางที่จะขจัดเหตุที่ทำให้กระทำผิดวินัย
4. เยียวยา ได้แก่ การแก้ไขและปรับปรุงหรือส่งเสริมให้มีวินัยดีขึ้น

การเสริมสร้างวินัยของตนเอง มีวิธีง่าย ๆ ที่จะปฏิบัติ คือ

1. การเรียนรู้และเข้าใจโดยแจ่มแจ้งถึงวินัยขององค์กรที่ตนสังกัดอยู่ว่า ให้ปฏิบัติอย่างไร และห้ามอะไร
2. สำนึกในหน้าที่ว่า จะต้องทำตามแบบอย่าง หรือต้องรักษาวินัยขององค์กรนั้น
3. ตระหนักในความสำคัญของวินัยว่า วินัยจะสร้างความดี ความเจริญ และความสำคัญให้แก่ตนเอง และหน่วยงาน
4. ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติตามข้อปฏิบัติและละเว้นการปฏิบัติในข้อห้ามโดยเคร่งครัด (สมบัติ ชูชีพชัย. 2527 : 4)

เพื่อให้การเสริมวินัยมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนต้องยึดเกณฑ์ 3 ประการ เป็นเป้าประสงค์ คือ

1. วินัยจะต้องทำให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่พึงประสงค์ หรือสร้างความเจริญงอกงาม ให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก
 2. วินัยจะต้องคงรักษาเกียรติ และศักดิ์ของเด็กไว้
 3. วินัยจะต้องสามารถพองสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ระหว่างผู้ปกครองเด็กและตัวเด็กเอง
- วัชรีย์ ชูระคำ (อ้างในกรมวิชาการ. 2542 : 40)

2.1.11 รูปแบบการสร้างวินัยในห้องเรียน

หลักการและวิธีการที่นักการศึกษาต่างๆ ได้คิดค้นทดลองใช้ ในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปนั้นมีพื้นฐานของความเชื่อที่มาจากทฤษฎีการเรียนรู้หรือปรัชญาการศึกษาหลายกลุ่มรูปแบบที่รู้จักกันแพร่หลายมาจากแนวคิดของกลุ่มพฤติกรรมนิยม และกลุ่มมนุษยนิยม การสร้างวินัยที่อาศัยพื้นฐานของทฤษฎีดังกล่าว จะมีวิธีการบางส่วนที่คล้ายคลึงกัน แต่โดยหลักการใหญ่ๆ แล้วจะแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง

1. รูปแบบการปรับพฤติกรรม (The Neo-Skinnerian Model : Shaping Desired Behavior) Skinner เป็นผู้นำคนสำคัญคนหนึ่งของกลุ่มพฤติกรรมนิยม เขามีความคิดที่แตกต่างไปจากทฤษฎีพฤติกรรมนิยมรุ่นเก่า ๆ ที่เน้นเรื่อง การเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus) และการตอบสนอง (Response) เขาค้นพบว่า ถ้าหากจัดเตรียมสิ่งเร้าให้เป็นระบบก็จะสามารถปรับพฤติกรรมให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการได้

Skinner (อ้างในกรมวิชาการ. 2542 : 41-43) ได้ทดลองทฤษฎีของเขาเกี่ยวกับกลุ่มทดลอง ซึ่งเป็นทั้งสัตว์และเด็กทารก ซึ่งรวมทั้งลูกสาวของเขาเองด้วย แนวคิดสำคัญคือ พฤติกรรมของมนุษย์สามารถจะปรับให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการโดยการให้แรงเสริมอย่างมีระบบ ผลการทดลองของ Skinner ได้ถูกนำมาใช้ในวงการศึกษามากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการควบคุมและกระตุ้นพฤติกรรมนักเรียนซึ่งมีชื่อเรียกว่า การปรับตัวพฤติกรรม (Behavior Modification)

หลักการ

1. พฤติกรรมจะถูกปรับโดยผลที่เกิดขึ้นตามมา อันเป็นผลจากการกระทำของบุคคล
2. การให้แรงเสริม (รางวัล) อย่างมีระบบ สามารถปรับพฤติกรรมนักเรียนให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการได้

3. พฤติกรรมจะอ่อนลง ถ้าไม่ตามด้วยแรงเสริม

4. พฤติกรรมจะอ่อนลง ถ้าถูกลงโทษ

5. ในช่วงเริ่มแรกของการเรียนรู้แรงเสริมอย่างคงที่จะให้ผลดีมาก

6. หลังจากการเรียนรู้ถึงระดับที่ต้องการ มันจะอยู่คงที่ และต้องการแรงเสริมเป็นบางโอกาสเท่านั้น

7. การปรับพฤติกรรมสามารถนำไปใช้ได้ 2 วิธี คือ

- 7.1 ครูสังเกตนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ถ้าครูให้รางวัล เด็กจะมีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมนั้นซ้ำ

- 7.2 ครูสังเกตนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ครูไม่ลงโทษ ครูแสดงความไม่สนใจ แล้วขอยกคนที่ประพฤติดี เด็กที่แสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์จะลดพฤติกรรมนั้นลง

8. การปรับพฤติกรรมสามารถใช้แรงเสริมหลายวิธี เช่น การใช้คำพูด การแสดงสีหน้า ท่าทาง การใช้เครื่องหมายหรือรูปดาว การให้พักผ่อน การให้เล่นกับเพื่อน การให้รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณ

Skinner คัดค้านการใช้วิธีลงโทษเพื่อยุติพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เขากล่าวว่า การลงโทษอาจจะให้ผลในการหยุดพฤติกรรมเร็วกว่าการเสริมแรงในทางบวก แต่จะให้ผลร้ายตามมานั้นก็คือ การลงโทษจะไปทำร้ายความรู้สึกของนักเรียน เด็กอาจจะโกรธ ต้องการแก้แค้น หรือมีฉะนั้นจะแสดงอาการอหิวาต์ หลบเลี่ยงและทำให้การเรียนรู้วิชาการไม่ได้ผล ซึ่งเขาเสนอแนะว่า ควรควรให้การลงโทษให้น้อยที่สุด หากนักเรียนฝ่าฝืนนักเรียนจะเป็นผู้เลือกการถูกลงโทษด้วยตนเอง

การใช้ระบบการปรับพฤติกรรมในห้องเรียนประถมศึกษาตามรูปแบบของ Skinner

1. การใช้กฎ-เมินเฉย-ยกย่อง (Rip-Rules-Ignore-Praise)

ครูกับเด็กสร้างกฎร่วมกัน เช่น สุภาพต่อผู้อื่น, ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จ, ไม่รบกวนผู้อื่น, ปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด, ไม่ทำร้าย หรือขว้างปาสิ่งของใส่คนอื่น

ครูอาจจะเขียนกฎติดไว้หน้าห้อง ครูจะต้องคอยรักษากฎ ถ้าเด็กปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ครูจะใช้วิธีการให้แรงเสริมโดยการยกย่อง ถ้าใครไม่ปฏิบัติตาม ครูจะแสดงอาการไม่สนใจ และพยายามมองหานักเรียนที่ปฏิบัติตาม เพื่อชมเชยให้คนอื่นได้ยืม

2. การใช้กฎ-รางวัล-ลงโทษ (RRP-Rules-Reward-Punishment)

วิธีการนี้จะเริ่มที่การตั้งกฎ เน้นการให้รางวัล แต่จะไม่เมินเฉยต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

การตั้งกฎจะใช้วิธีการเดียวกับวิธีที่หนึ่ง คือ พยายามให้มีน้อยข้อที่สุด เด็กที่ปฏิบัติตามกฎ จะได้รับรางวัลจากครูในหลาย ๆ รูปแบบ อาจจะได้เป็รายบุคคลหรือทั้งห้อง

เด็กที่ไม่ปฏิบัติตาม จะต้องถูกลงโทษตามกฎที่ตกลงกันไว้ โดยที่เด็กเลือกลงโทษตัวเอง เช่น ถ้าไม่ทำงานที่ได้รับมอบหมาย ก็ให้ออกไปนั่งอยู่ที่มุมห้อง ทั้งนี้ครูจะไปเป็นผู้ลงโทษด้วยตนเอง

2.2 ความรับผิดชอบ

2.2.1 ความหมายของความรับผิดชอบ

ได้มีผู้ให้ความหมายของความรับผิดชอบดังนี้

จรรยา สุภาพ (2521 : 84) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การรับรู้และสำนึกในการกระทำของตนเอง ขอมรับผลการกระทำของตนเองอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็ผลดีหรือผลร้าย ไม่ว่าจะกระทำผิดหรือถูก ไม่ปิดความรับผิดชอบให้ผู้อื่น และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติสอดคล้องกับกฎจริยธรรมและหลักเกณฑ์ของสังคม ไม่ต้องมีการบังคับควบคุมเข้มงวดจากผู้อื่น

กนก จันทร์ขจร (2523 : 316-317) ได้ให้ความหมายของหน้าที่ความรับผิดชอบ หมายถึง ความกล้า ความจริงใจที่จะรับผิดชอบ หรือรับชอบที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของตน ซึ่งได้สรุปหน้าที่รับผิดชอบของนักเรียนไว้ 3 ประการดังนี้คือ

1. หน้าที่ในการศึกษาเล่าเรียน นักเรียนต้องมีความรับผิดชอบ ในเรื่องการศึกษาเล่าเรียนของตน ตามปรัชญาของการไปศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนคือ ความรู้และจริยธรรมเพื่อชีวิต นักเรียนจะต้องมีความขยันมั่นเพียร ศึกษาหาความรู้จากอาจารย์และจากหนังสือเรียน หนังสือประกอบ

ต้องมูมนะอุทิศทุ่มเทอย่างเต็มกำลังสติปัญญา และความสามารถเพื่อเรียนรู้ ทำให้ได้ปฏิบัติงาน ให้เกิดผล สามารถนำความรู้ความสามารถไปใช้ประโยชน์เพื่อชีวิตอนาคต

2. หน้าที่ต่อครู อาจารย์และโรงเรียน นักเรียนจะต้องให้ความเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนครู อาจารย์ จะต้องมูมนะยึดมั่นปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด ทั้งต้องปฏิบัติหน้าที่และทำางานที่ครู อาจารย์ มอบหมายให้เรียบร้อยทันกำหนดเวลาต้องช่วย ดูแลทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน รักษาชื่อเสียงของโรงเรียน ครู อาจารย์ และช่วยเหลือกิจการของโรงเรียน ตามที่ได้รับมอบหมายและร้องขอให้ช่วยเหลือ

3. หน้าที่ต้องประพฤติตนให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นนักเรียน นักเรียนจะต้องรับผิดชอบในเรื่องความประพฤติของตน กล่าวคือ จะต้องประพฤติให้เหมาะสมกับสภาพ และวัยของนักเรียน เช่น มีความมูมนะ ขยันหมั่นเพียรศึกษาหาความรู้ มีความเคารพในครูอาจารย์ ประพฤติตนให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมจรรยา ไม่ละเมิดกฎหมาย หรือเที่ยวเตร่ในอบายมุข

ในหนังสือ Dictionary of Education ให้ความหมายของคำว่า หน้าที่ (Duty) ไว้ว่าเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องจำยอมกระทำ โดยภาระจำยอมนั้น ตามปกติแล้วจะเป็นไปตามหลักศีลธรรมแต่บางครั้งก็ เป็นไปตามกฎหมายของข้อตกลง

ส่วนคำว่า “ความรับผิดชอบ” (Responsibility) ให้ความหมายไว้หลายนัย เช่นนัยแรก อธิบายว่าเป็นหน้าที่ประจำของแต่ละบุคคลเมื่อได้รับมอบหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง อีกนัยหนึ่ง ให้ความหมายไว้ว่าเป็นการปฏิบัติงานและหน้าที่โดยเฉพาะซึ่งได้รับมอบหมายให้ดีที่สุดตามความสามารถของตน (Good. 1973 : 498)

ในหนังสือ Webster’s Third New International Dictionary อธิบายความหมายของคำว่า “หน้าที่” (Duty) ไว้หลายนัยเช่นกัน เช่น นัยแรกอธิบายว่า หน้าที่ หมายถึง งานการปฏิบัติ การบริการหรือกิจกรรมที่ต้องกระทำตามคำสั่งให้เกิดผลด้วยความยินดี หรือการปฏิบัติงานตาม ตำแหน่งงานอาชีพหรืองานวิชาชีพ ส่วนอีกนัยหนึ่งอธิบายว่าเป็นพฤติกรรมที่ได้กำหนดให้กระทำ โดยความจำเป็นทางหลักศีลธรรม ความต้องการตามขนบธรรมเนียม หรือตามความพึงพอใจ โดยอาศัยความรู้สึกถึงความถูกต้องและความเหมาะสม

ส่วนคำว่า “ความรับผิดชอบ” (Responsibility) ให้ความหมายไว้หลายนัยเหมือนกัน นัยแรกให้ความหมายไว้ว่า เป็นคุณสมบัติหรือเงื่อนไขที่บุคคลจะต้องรับผิดชอบ เช่น ความรับผิดชอบทางด้านศีลธรรม กฎหมาย หรือทางด้านจิตใจ ความเชื่อใจได้ ความเชื่อถือได้ อีกนัยหนึ่ง อธิบายว่า เป็นบางสิ่งบางอย่างซึ่งบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะต้องรับผิดชอบ เช่น ความเป็นผู้นำจะต้องมีความรับผิดชอบอย่างสูง (Gove. 1965:705, 1935)

สำหรับหนังสือ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ให้ความหมายของคำว่า “หน้าที่” ไว้สั้นๆ ว่า เป็นกิจที่ควรกระทำหรือกิจที่ต้องกระทำ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2525 : 833)

สรุปได้ว่า **หน้าที่** คือ กิจที่ต้องกระทำ หรือสิ่งที่บุคคลจำเป็นต้องกระทำ ทั้งนี้ อาจเป็น ความจำเป็นตามหลักศีลธรรม กฎหมาย หรือด้วยสำนึกที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วน **ความรับผิดชอบ** คือ คุณสมบัติที่เชื่อถือได้ของบุคคลที่จะทำงานซึ่งได้รับมอบหมาย หรืองานในหน้าที่ประจำให้ สำเร็จโดยอาศัยสำนึกทางศีลธรรม กฎหมาย คำสั่ง หรือจากความรู้สึกในความถูกต้องเหมาะสม (อ้างในยนต์ ชุ่มจิต. 2541 : 69-79)

ละออ การุณยวณิช (2505 : 4 – 5) กล่าวว่า ความรับผิดชอบที่ใช้กันอยู่มักจะใช้เมื่อมีความหมายในที่ที่มีองค์ประกอบเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายผู้รับผิดชอบและฝ่ายผู้รับความรู้สึกรับผิดชอบ นั้น เช่น ความรับผิดชอบในการทำงาน ความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อ **หน้าที่** ความรับผิดชอบต่อหมู่คณะ

Browne (1958 : 58) ได้ให้ความหมายรับผิดชอบว่า คือ ความไว้วางใจได้ ความริเริ่ม ความไม่ทอดลอย ต่อผู้อุปสรรค ทำงานขันแข็ง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความปรารถนาที่จะทำให้ดีกว่าเดิม

Lawshe (1966 : 143) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบว่าเท่ากับเป็นการค้นหาอุปนิสัยอารมณ ของบุคคลว่ามีความรอบคอบ รับผิดชอบ และเป็นที่ยอมรับไว้วางใจได้มากน้อยเพียงใด

จากเอกสารที่กล่าวมา สามารถสรุปความหมายของความรับผิดชอบ หมายถึง ความตั้งใจที่จะปฏิบัติตนด้วยความมุ่งมั่น มีความเพียรพยายามละเอียดรอบคอบในการทำหน้าที่ที่มีต่อตนเองและสังคม และยอมรับผลการกระทำของตนเองด้วยความเต็มใจ ซึ่งสำหรับนักเรียน นักศึกษาคควรมีพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
2. ปฏิบัติตามกฎและระเบียบของวิทยาลัย
3. รับผิดชอบต่อสุขภาพของตนเอง
4. รับผิดชอบต่อสังคม
5. เข้าร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษา
6. ตรงต่อเวลา
7. ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ
8. เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครอง

2.2.2 ประเภทของความรับผิดชอบ

กระทรวงศึกษาธิการ (2534 : 22-23) แบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 2 ประเภท คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง ซึ่งได้ให้ความไว้วางใจ หมายถึง หน้าที่ของนักเรียนที่จะต้องปฏิบัติต่อตนเองดังนี้

1.1 ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
 1.2 ดูแลรักษาเครื่องใช้ส่วนตัวให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและอยู่ในสภาพที่ดี

- 1.3 ประพฤติตนเป็นคนดีมีระเบียบวินัยและคุณธรรม
 1.4 เอาใจใส่สุขภาพอนามัยของตนเอง

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งได้กล่าวไว้ว่าทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เริ่มตั้งแต่ครอบครัว ชั้นเรียน โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติ จึงมีหน้าที่รับผิดชอบที่จะต้องกระทำต่อผู้อื่นที่อยู่ร่วมในสังคมเดียวกัน ได้แก่

- 2.1 ความรับผิดชอบต่อชุมชนและประเทศชาติ
 2.2 ความรับผิดชอบต่อบิดามารดาและครอบครัว
 2.3 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียนและครูอาจารย์
 2.4 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน

2.2.3 การฝึกฝนความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกฝนอบรมตั้งแต่วัยเด็ก และพัฒนาไปเรื่อยๆ จนถึงวัยรุ่น ผู้ใหญ่ จึงต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก แนะนำส่งเสริมในสิ่งที่ถูกที่ควรให้เด็กรู้จักแก้ปัญหาและค่อยๆ ปลุกฝังความรับผิดชอบให้เพราะนอกเหนือจากการมีวินัย และความรับผิดชอบจากวัฒนธรรมโดยอาศัยการสั่งสอนฝึกฝนจากบุคคลแวดล้อม ลักษณะเช่นนี้เป็นกฎเกณฑ์ธรรมชาติของการอยู่ร่วมกันในสังคม (กิ่งแก้ว อัครถาวร. 2524 : 15 – 19)

ความรับผิดชอบไม่ได้ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดแต่เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ และได้จากการอบรมโดยตรง กล่าวคือ ถ้าการฝึกอบรมเป็นไปในทางที่ใช้เวลานานมากเกินไป ความรับผิดชอบของเด็กจะตึงไปด้วยความเครียดและความวิตกกังวล ที่เกิดจากการกระทำผิดจะขัดขวางการปรับตัวที่ดีของเด็กและในทางกลับกัน ความรู้สึกผิดที่ไม่ได้รับการพัฒนาจะนำไปสู่ความรับผิดชอบที่หย่อน

จะเห็นได้ว่า ความรับผิดชอบเกิดจากการฝึกฝน สิ่งแวดล้อมต่างๆ มีส่วนสำคัญและมีผลต่อความรับผิดชอบของเด็กด้วย การฝึกฝนความรับผิดชอบให้แก่เด็กนั้นเป็นวิธีที่ละเอียดอ่อน และผู้ฝึกจำต้องมีวิธีรัดกุม เพื่อให้การฝึกฝนนั้นสมดังมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. ควรเริ่มฝึกความรับผิดชอบตั้งแต่วัยเด็ก
2. เด็กทุกคนควรมีโอกาสฝึกฝนให้มีความรับผิดชอบ
3. การฝึกให้มีความรับผิดชอบและจัดประสบการณ์ความรับผิดชอบให้เหมาะสมกับ

แต่ละบุคคล

4. ควรให้เด็กทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากเขา
5. การฝึกให้เด็กรู้จักความรับผิดชอบ ผู้ใหญ่ต้องรู้จักยืดหยุ่น ไม่เร่งรัดเกินไป

6. เด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่ต่อความรับผิดชอบของตน มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบของเด็ก (อ้างจากคำนี้้ง อยู่เลิศ. 2541 : 22)

2.2.4 ความสำคัญของความรับผิดชอบ

จากสภาพปัจจุบันการขาดความรับผิดชอบเป็นสาเหตุประการหนึ่งของปัญหาต่างๆ ในสังคมนอกจากนี้จากหลักสูตรปี พ.ศ.2521 ซึ่งมีความมุ่งหวังให้นักเรียนเป็นคนดี มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความเสียสละ ซื่อสัตย์ อุดมคติ คิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และให้รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ความรับผิดชอบจึงมีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาสังคม (วรวิทย์ วสันตกร. 2522 : 175)

ประเทิน มหาขัน (ม.ป.ป. : 72) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการรับผิดชอบ 2 ประการ คือ

1. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่
2. ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน

สำหรับความรับผิดชอบต่อหน้าที่นั้น คือ ต้องปฏิบัติหน้าที่การทำงานและหน้าที่ทางสังคมหน้าที่อื่นๆ ทั้งปฏิบัติต่อตนเอง ต่อบิดามารดา ต่อญาติพี่น้อง ต่อบุคคลทั่วไป และต่อประเทศชาติ มนุษย์ต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่เหล่านี้ ความรู้สึกรับผิดชอบเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งที่ใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินว่า บุคคลใดบรรลุนิติภาวะมากน้อยเพียงใด

ในด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงานนั้น เนื่องจากทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติของตนเอง และหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมาในด้านการงานและในด้านส่วนบุคคล ก็ควรจะตั้งใจทำหน้าที่ของตนให้เสร็จตามที่ได้รับมอบหมายมา ไม่ละเลยทอดทิ้งไป ผู้ที่มีความรับผิดชอบในการทำงาน เป็นผู้ที่เขาใจใส่ในการทำงานของตน คอยหาทางให้การทำงานของคนที่ก้าวหน้า และหาทางป้องกันไม่ให้เกิดความบกพร่องเสียหายในวงงานที่ตนรับผิดชอบอยู่ ผู้รับผิดชอบต่อหน้าที่ย่อมถือว่างานที่ได้รับมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของตนนั้นสำคัญที่สุด ซึ่งจะละเลยหลีกเลี่ยงไม่ได้ จะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดและปฏิบัติตามระเบียบต่าง ๆ ที่วางไว้ให้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับหน้าที่แต่ละอย่างผู้ที่รับผิดชอบในหน้าที่ย่อมจะถือเป็นผู้เสียหายอย่างร้ายแรง ถ้าตนปฏิบัติงานในหน้าที่บกพร่องไป ดังนั้นจึงยอมไม่ให้งานของตน ให้ผู้อื่นทำแทน เพื่อเห็นแก่ความสะดวกสบายเป็นครั้งคราว (ละออ การุณยะวนิช. 2505 : 4-5) และได้กล่าวต่อไปอีกว่า ผู้ที่มีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง ย่อมจะยอมรับผลของการกระทำของตนเองทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย เพราะฉะนั้นผู้ที่มีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง ย่อมจะไตร่ตรองดูให้รอบคอบก่อนว่า สิ่งที่คุณจะทำลงไปนั้นจะเกิดผลเสียขึ้นหรือไม่ จะปฏิบัติแต่สิ่งที่ทำให้เกิดผลดีเท่านั้น

ความรับผิดชอบที่สำคัญอีกด้านหนึ่งคือ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม บุคคลจะกระทำในสิ่งใดก็ควรจะคิดถึงก่อนเสียว่า การกระทำของตนจะมีผลกระทบกระเทือน เกิดผลเสียหายต่อคนอื่นเช่นใด ย่อมไม่ยึดถือเอาแต่ความพอใจ ความสะดวกสบายของตนฝ่ายเดียว ไม่ถือเอาแต่

ประโยชน์ของคนเป็นที่ตั้ง โดยไม่คำนึงถึงผลร้ายที่เกิดแก่คนอื่นและส่วนรวม ถ้าทุกคนในสังคมมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สังคมนั้นก็จะมีแต่ความสุข ความเจริญ ความก้าวหน้า ปัญหาสังคมจะน้อยลง ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของความสงบสุข ความก้าวหน้าและการพัฒนาสังคม หากสังคมใดผู้คนปราศจากความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สังคมนั้นย่อมมีความปั่นป่วน มีความทุกข์ยาก โอกาสของความก้าวหน้าในสังคมย่อมหาได้ยาก สังคมไทยซึ่งผู้คนขาดความรับผิดชอบต่อส่วนรวมอยู่เป็นอันมาก จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาความรับผิดชอบต่อเกิดขึ้นในทุกคน สถาบันสังคมทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว สถานศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ ล้วนแล้วแต่อยู่ในฐานะที่จะต้องช่วยกันปลูกฝังความรับผิดชอบต่อส่วนรวมให้เกิดขึ้นแก่บรรดาสมาชิกทุกคนเพื่อความสงบสุข ความพัฒนาและความก้าวหน้าของประเทศชาติ (ชม ภูมิภาค. 2525 : 47) ดังที่ จรรยา สุวรรณทัต ดวงเดือน พันธุมนาวิณ และเพ็ญแข ปัจจุบัน (2521 : 28) ได้กล่าวไว้ว่า

ความรู้สึกรับผิดชอบเป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองที่สำคัญอย่างหนึ่งนอกจากความมีวินัยในทางสังคม ความเอื้อเฟื้อและความเกรงใจ ซึ่งลักษณะความเป็นพลเมืองดีนี้ก็คือนิสัยและการกระทำของบุคคลซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานและกฎเกณฑ์ของศาสนาและกฎหมายบ้านเมือง รวมถึงลักษณะซึ่งเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว เนื่องจากว่าความรู้สึกรับผิดชอบนี้เป็นลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคลซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้ปฏิบัติตามระเบียบ เคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตนและมีความซื่อสัตย์สุจริต ความเป็นคนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมจะเป็นคนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมเป็นไปด้วยความราบรื่น สงบสุข นอกจากนั้นความรับผิดชอบต่อส่วนรวมยังเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาประเทศด้วย

2.2.5 ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

สัจญา สัจญาวิวัฒน์ (2514 : 77) กล่าวว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมจะประกอบด้วย ความขยันหมั่นเพียรและความละเอียดรอบคอบ และนิคม ดังคพิภพ (2516 : 28) กล่าวเพิ่มเติมว่า ผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมสูงจะต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่มีความยากลำบากนั้นยากเพียร (อภิสิทธิ์ วงษา. 2517 : 6 ; อ้างอิงมาจาก Cattell. 1963 : 145)

อรทัย จันทวิชานวนษ์ (2523 : 7) กล่าวว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมสูงย่อมเอาใจใส่ต่อหน้าที่ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับตนเองและกับผู้อื่น ส่วนบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมต่ำย่อมไม่สนใจหน้าที่ของตน ทำสิ่งใดก็ปล่อยปละละเลยก่อให้เกิดตนเองและสังคมเกิดความเสียหายนอกจากนี้ นิภา วิจิตรศิริ (2525 : 7) กล่าวอีกว่าความรับผิดชอบต่อส่วนรวมประกอบด้วยลักษณะพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. เอาใจใส่การทำงาน เพื่อผลของงานนั้น
2. มีความเพียรพยายาม

3. ใช้ความสามารถเต็มที่
4. กล้าเผชิญต่อความจริง ขอมรับการกระทำของตน
5. ช่วยเหลืองานส่วนรวมด้วยความเต็มใจ
6. รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่อย่างดี
7. ไม่ละเมิดสิทธิและหน้าที่ผู้อื่น
8. มีความไว้วางใจได้
9. ตรงต่อเวลา
10. เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์
11. มีความละเอียดรอบคอบ
12. ดูแลรักษาของส่วนรวมเสมือนของตนเอง
13. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี
14. ปรับปรุงงานในหน้าที่ที่มีต่อตนเอง และที่มีต่อสังคมให้ดียิ่งขึ้น

ฉะนั้น บุคคลที่มีความรับผิดชอบจะต้องแสดงถึงความตั้งใจจริง ปฏิบัติงานมีความพากเพียรพยายาม ความอดทน เพื่อให้งานนั้นบรรลุและสำเร็จตามความมุ่งหมาย

2.2.6 พัฒนาการและการฝึกความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกฝนอบรมตั้งแต่วัยเด็ก และจะพัฒนาไปเรื่อยๆ จนถึงวัยรุ่น และจากวัยรุ่นจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จึงต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก แนะนำและส่งเสริมเขาในสิ่งที่ถูกที่ควร ให้เขาได้รู้จักแก้ปัญหาและค่อยๆ ปลุกฝังความรับผิดชอบให้แก่เขา เพราะนอกเหนือจากจะมีวินัยและความรับผิดชอบตามธรรมชาติอันเกิดขึ้นได้เองแล้ว เด็กยังเรียนรู้วินัยและความรับผิดชอบจากวัฒนธรรม โดยอาศัยการสอนฝึกปรือจากบุคคลแวดล้อมซึ่งเป็นกฎธรรมชาติของการอยู่ร่วมกันในสังคม (กิ่งแก้ว อัดถาวร. 2524 : 15-19) ในระยะแรกๆ ของชีวิตเด็กยังช่วยตัวเองไม่ได้ต้องอาศัยผู้อื่นตลอดเวลา จะค่อยเรียนรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น (เอนกกุล ทวีแสง. ม.ป.ป. : 81) นอกจากนี้สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย (2525 : 170) และละม้ายมาศ สรหัตถ์ กับจรรยา สุวรรณหัต (2510 : 112-113) ได้ชี้ให้เห็นว่าการอบรมเด็กให้เกิดความรับผิดชอบควรทำตั้งแต่เยาว์วัย

หน้าที่ของครอบครัวอันเป็นสถาบันในการปลุกฝังค่านิยมให้แก่เด็กและเยาวชนควรจะอบรมเลี้ยงดูให้เด็กรู้จักกระทำในสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง รู้จักพึ่งตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง (เอื้ออารี ยศโสภณ. 2515 : 50) ควรฝึกให้เด็กสำนึกในความรับผิดชอบต่อสิทธิและหน้าที่ การงานของตน เพื่อปฏิบัติงานให้เป็นผลสำเร็จแม้จะต้องบากบั่นพยายามอย่างหนัก (ละเอียด ลิมอักษร 2517 : 10) การปลุกฝังความรับผิดชอบต่อเด็กมิใช่ด้วยการดักเตือนว่ากล่าวอบรม

เท่านั้น แต่ต้องให้ฝึกปฏิบัติอย่างจริงจังจึงจะก่อให้เกิดเป็นนิสัยและฝังแน่นเป็นคุณธรรม และ ค่านิยมต่อไป (กรมสามัญศึกษา. 2522 : 69-72)

ในปี พ.ศ.2505 มีบทความที่บรรยายทางจิตวิทยาที่กล่าวถึงการฝึกความรับผิดชอบของเด็กไว้ดังนี้

ละอ อ การุณยะวนิช (2505 : 1-3) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ไม่มีมาแต่กำเนิด เป็นสิ่งที่ต้องฝึกหัดอบรมขึ้น จึงต้องสอนให้แก่เด็กตั้งแต่เด็กเริ่มพร้อมที่จะรู้จักรับผิดชอบได้ เป็นต้นไป ความรับผิดชอบมีหลายความหมายขึ้นกับว่าเป็นการรับผิดชอบต่ออะไร ต่อสิ่งใด เช่น ความรับผิดชอบในการทำงาน ความรับผิดชอบในการกระทำของตน ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อหมู่คณะ ความรับผิดชอบแต่ละอย่างดังกล่าว เด็กแต่ละวัยยังไม่พร้อมที่จะเรียนรู้ได้ทั้งหมด เด็กอาจจะรู้จักรับผิดชอบในบางอย่างแต่ยังจะต้องคอยให้โตอีกสักหน่อยจึงจะรู้จักรับผิดชอบประเภทอื่นต่อไป

เด็กพร้อมที่จะเรียนรู้ความรับผิดชอบเมื่อเด็กรู้จักอยากทำอะไรเอง หรือว่าเมื่อเด็กแสดงว่า ต้องการทำอะไรเองเมื่อนั้นเราจึงจะเริ่มสอนให้รู้จักรับผิดชอบได้แล้วแต่เราจะปล่อยให้เด็ก รับผิดชอบเต็มที่ที่ไม่ได้จะต้องคอยเป็นคอยไป การสอนความรับผิดชอบแก่เด็กเล็กๆ ควรตั้งต้นจาก เด็กเองก่อน เด็กเริ่มเรียนรู้การรับผิดชอบในการกระทำของตนด้วยการรับผิดชอบในสิ่งของ และ การกระทำของตนเอง และเด็กจะเรียนรู้การรับผิดชอบในหน้าที่ เมื่อผู้ใหญ่มอบหมายหน้าที่ให้ทำ และแสดงผลของความผิดและความชอบอันเกิดจากหน้าที่นั้นให้ปรากฏ

การรับผิดชอบต่อหมู่คณะ เมื่อเด็กรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่และรับผิดชอบในการกระทำ ของตนแล้ว เด็กพร้อมที่เรียนรู้การกระทำเพื่อหมู่คณะและเสียสละเพื่อหมู่คณะ เมื่อเด็กเข้าสู่วัย รวมหมู่ ตกในราวอายุ 11 ปีขึ้นไป ตั้งแต่วันนี้ไปเขาจะมอบความรับผิดชอบการงานของหมู่คณะ ให้เด็กทำ เพื่อหมู่คณะจะได้ผลดี ในระยะนี้ถ้าจัดประสบการณ์ให้เด็กรับผิดชอบในชื่อเสียง เกียรติคุณ และความเจริญก้าวหน้าของหมู่คณะเด็กจะเรียนรู้ความรับผิดชอบต่อหมู่คณะได้ และ แน่นแน่น โดยเลือกกิจกรรมทั้งหมดที่จะเป็นเครื่องเตือนใจเด็กอยู่เสมอว่า จะต้องทำให้ดีที่สุดใน เพื่อไม่ให้หมู่คณะของเขาเสียชื่อเมื่อเด็กได้คิดอย่างนี้เสมอๆ และปฏิบัติงานของโดยคิดถึงส่วนรวม ว่าจะพลอยได้รับผิดได้รับชอบจากการกระทำของตนทุกครั้ง ความรับผิดชอบต่อหมู่คณะก็ย่อม เกิดขึ้นให้เด็กหมั่นคิดโยงหมู่คณะของตนเองเข้าด้วยกันอย่างใกล้ชิดอยู่เสมอแล้ว แม้การกระทำ บางอย่างเพื่อหมู่คณะจะลำบากและเสียสละประโยชน์ส่วนตัวมากบ้างน้อยบ้าง เด็กก็ยังคงกระทำ ด้วยความเต็มใจ และไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก เพราะเด็กย่อมคิดว่าการกระทำที่เข้าไปทั้งหมดนั้น ผลของงานในขั้นสุดท้ายย่อมจะให้แก่ตนเอง และเพื่อนฝูง หมู่คณะโดยทั่วถึงกัน

เมื่อเด็กย่างเข้าสู่วัยรุ่นจนถึงวัยผู้ใหญ่ควรจะได้รับรับผิดชอบในสภาวะทางเศรษฐกิจและ สังคมของครอบครัวบ้าง เพื่อฝึกให้เขาได้เตรียมตัวรับผิดชอบในสวัสดิการของครอบครัวของเขาเอง เด็กควรได้รับรับผิดชอบในความมีระเบียบของชั้นเรียน ในผลการเรียนของตนเอง ในความสะอาด

สวยงามของบริเวณโรงเรียนของคุณ ควรจัดให้มีองค์การนักเรียน ให้แบ่งหน้าที่กัน เช่น รักษาความสะอาดของโรงเรียน รักษาระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน ส่งเสริมมารยาทและศีลธรรมของหมู่คณะ คัดสินผู้กระทำผิดและสอดส่องหาตัวบุคคลที่จะนำความเสื่อมเสียมาสู่โรงเรียน หาทางขจัดปิดเป่าอุปสรรคแห่งความเจริญของโรงเรียนด้วยน้ำพักน้ำแรงของเขาเอง เด็กเหล่านี้เมื่อเติบโตขึ้นไปเป็นสมาชิกเทศมนตรีก็จะเป็สมาชิกเทศมนตรีที่ดี ถ้าเป็นข้าราชการก็จะเป็ข้าราชการที่ปฏิบัติงานโดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม แม้จะประกอบกิจการส่วนตัวก็จะเป็นพลเมืองที่ไม่ยอมปล่อยให้เจ้าหน้าที่ทางราชการหรือผู้แทนราษฎรที่ทุจริตใช้อำนาจหน้าที่หาประโยชน์ให้แก่ตัว เพราะถือว่าเป็นความรับผิดชอบในฐานะเป็นพลเมืองดี

เกียรติ ศรีพงษ์ (2505 : 16-19) ได้เสนอข้อคิดไว้บางประการเกี่ยวกับวิธีที่จะปลูกฝังความรับผิดชอบ ได้แก่

1. ผู้ใหญ่ควรทำความเข้าใจในธรรมชาติของเด็กให้กระจ่างว่าเด็กมีอุปนิสัยเป็นอย่างไร เช่นอยากรู้อยากเห็นประสบการณ์ใหม่ๆ เพื่อเป็นบทเรียนของชีวิต อยากโดยอยากพึ่งตนเอง อยากทำตามผู้ใหญ่ อยากโชว์ ต้องการอวดว่าเขามีความสามารถ และอยากช่วยเหลือไม่นึ่งดูค้าย ชอบช่วยผู้ใหญ่ ต้องการให้ผู้ใหญ่ไว้วางใจ เป็นการสอนนิสัยว่าเขาต้องการรับผิดชอบ แต่เด็กทั้งหลายก็ยังเป็นเด็กอยู่ สติปัญญา และร่างกายยังอ่อนต่อโลกจึงเกิดความผิดพลาดได้ง่าย ผู้ใหญ่ควรช่วยเหลือแนะนำให้เขาได้กระทำตามความสามารถของเขา ความบกพร่องจะน้อยลง ถ้าพลาดก็น่าจะถือเป็นบทเรียนให้เขาปรับปรุงแก้ไขใหม่ ต่อไปเด็กก็จะมีควมรับผิดชอบดีขึ้น

2. เด็กย่อมจะต้องการรับผิดชอบชั่วดีไปตามระดับความสามารถเขา เราควรส่งเสริมหาวิธีทางให้เขาได้เรียนรู้การแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้รู้จักช่วยตนเอง ให้เขาเป็นตัวของตัวเอง โดยคอยควบคุมและแนะนำเมื่อจำเป็น คำสั่งหรือการบังคับควบคุมตลอดเวลาอาจทำให้เด็กมีสภาพเป็นเด็กอยู่รำไป ซึ่งจะเป็นปัญหาต่อไป

3. การที่เด็กมีความรับผิดชอบได้คึ้นนั้น เราควรต้องปลูกฝังให้เขามีระเบียบวินัยอันดีงามแต่เริ่มแรกไปก่อน บ้านและโรงเรียนจะส่งเสริมวินัย ให้ดีได้ก็โดยการส่งเสริมให้เด็กได้มีการกระทำมิใช่คอยควบคุม ห้ามปราม วินัยที่ดีย่อมมีผลมาจากทัศนคติอันชอบธรรมซึ่งเกิดจากกระบวนการเรียนด้านต่างๆ ควรส่งเสริมให้เด็กได้ร่วมมือกันรับผิดชอบโดยการฝึกให้คิดและกระทำเป็นหมู่คณะ อิทธิพลอีกประการหนึ่งคือแรงขับอันเกิดจากความต้องการชอบเด็กเอง ฉะนั้นผู้ใหญ่จึงควรทราบความต้องการพื้นฐานของเด็กแต่ละวัยว่ามีสภาพอย่างไร เพื่อนำไปเป็นหลักพิจารณา

4. บรรยากาศภายในบ้านและโรงเรียนย่อมเป็นรากฐานแห่งชีวิตจิตใจของเด็กอย่างสำคัญ ยิ่ง การสร้างบรรยากาศในบ้านให้ดี พ่อแม่ไม่ก่อเรื่องขุ่นขากเคือคร้อนการปกครองคิยอมดำเนินสายกลางไม่เคร่งครัดจนเกินไป ส่วนโรงเรียนควรคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจะได้รับให้มาก เด็กต้องการครูที่มีน้ำใจรักใคร่เห็นอกเห็นใจ โรงเรียนมีบรรยากาศแห่งความภาคภูมิใจ สำหรับ หลักสูตรและ

การสอนก็ควรจะเหมาะสมกับระดับความสามารถ เด็กมีโอกาสดัดกิจกรรมประเภทต่างๆ อันเป็นวิธีหนึ่งที่จะฝึกให้เขามีความสำนึกในสิทธิและหน้าที่

สุดใจ เหล่าสุนทร (2510 : 36) กล่าวว่า การสอนให้คิดและเคารพต่อเหตุผลมีความคิดเป็นของตนเองถ้าเราสามารถทำให้เกิดขึ้นได้ในกาลภายหน้า ปัญหาความไม่กล้าแสดงออกทางความคิดก็จะไม่มี เพราะได้อย่างอิสระภาพทางความคิดและการกระทำของตนให้มากขึ้น การศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องถ้านักเรียนได้รับการฝึกฝนให้รู้จักคิดหาเหตุผลด้วยตนเอง ไม่ควรรับแต่การบอกเล่าจากครู ก็จะทำให้สติปัญญาแตกฉาน เมื่อออกจากโรงเรียนไปแล้วก็จะสามารถหาทางศึกษาค้นคว้าความรู้ได้ด้วยตนเอง เท่ากับเป็นการส่งเสริมให้บุคคลควบคุมตนเองได้ เกิดความรู้สึกรับผิดชอบในที่สุด

2.2.7 รูปแบบการสอนและพัฒนาความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกฝน อบรมตั้งแต่เยาว์วัยและจะพัฒนาต่อไปจนถึงวัยรุ่นและจากวัยรุ่นผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จึงต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก แนะนำและส่งเสริมในสิ่งที่ถูกที่ควร ให้รู้จักแก้ปัญหาและค่อยๆ ปลุกฝังความรับผิดชอบ เพราะนอกเหนือจากจะมีวินัยและความรับผิดชอบจากวัฒนธรรม โดยอาศัยการสั่งสอนฝึกฝนจากบุคคลแวดล้อม ซึ่งเป็นกฎธรรมชาติของการอยู่ร่วมกันในสังคมระยะแรกๆ ของชีวิตเด็กยังช่วยตัวเองไม่ได้ ต้องอาศัยผู้อื่นต่อไป (กมลรัตน์ ทวีชาติวิทยากุล. 2531) ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครอบครัวที่จะอบรมเลี้ยงดูให้เด็กรู้จักกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง รู้จักพึ่งตนเองและมีความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยฝึกให้เด็กสำนึกในความรับผิดชอบต่อสิทธิและหน้าที่การงานของตน เพื่อปฏิบัติตนให้เป็นผลสำเร็จ แม้จะต้องใช้ความพยายามอย่างมาก (ละเอียด ลิ้มอักษร. 2517) การปลุกฝังความรับผิดชอบต่อเด็กมิใช่ด้วยการตักเตือนว่ากล่าวอบรมเท่านั้น แต่ต้องให้ฝึกปฏิบัติอย่างจริงจัง จึงจะก่อให้เกิดเป็นนิสัย (กรมสามัญศึกษา. 2526)

ละออ การุณยะวนิชย์ (อ้างในกรมวิชาการ. 2542 : 36) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ไม่ได้มาแต่กำเนิด แต่จะต้องฝึกอบรมขึ้น จึงต้องสอนให้แก่เด็กเมื่อเขาเริ่มพร้อมที่จะรู้จักรับผิดชอบได้แล้ว เด็กแต่ละวัยยังไม่พร้อมที่จะเรียนรู้ได้ทั้งหมด เด็กอาจจะรู้จักรับผิดชอบในบางอย่าง แต่ยังคงต้องคอยให้โตอีกสักหน่อย จึงจะรู้จักรับผิดชอบประเภทอื่นต่อไป เด็กพร้อมที่จะเรียนรู้ความรับผิดชอบเมื่อเขาอยากทำอะไรเอง การสอนความรับผิดชอบต่อเด็กเล็กๆ ควรตั้งต้นจากตัวเด็กเองก่อน และเมื่อโตขึ้นจึงค่อยเรียนรู้ความรับผิดชอบ หรือการกระทำเพื่อหมู่คณะและประเทศชาติต่อไป

เกียรติ ศรีพงษ์ (2505 : 13-17) ได้เสนอแนะวิธีการปลุกฝังความรับผิดชอบต่อเด็กไว้ว่า ผู้ใหญ่ต้องทำความเข้าใจธรรมชาติของเด็ก ให้คำแนะนำและมอบงานให้แก่เด็กได้ทำตาม

ความสามารถของเขา ส่งเสริมหาทางให้เขาได้เรียนรู้การแก้ปัญหาและรู้จักช่วยตนเองควบคุม และแนะนำเมื่อจำเป็นฝึกให้มีเหตุผล และต้องปลูกฝังความมีระเบียบวินัยอันดีงามแก่เด็กอยู่เสมอ

ก๊อ สวัสดิ์พาณิชย์ (2505 : 54) กล่าวว่า โรงเรียนควรมุ่งสอนความรับผิดชอบให้แก่เด็ก โดยการให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองและเคารพในสิทธิของผู้อื่น การทำงานให้สำเร็จเป็นชิ้นเป็นอันโดยไม่ละทิ้งงานที่ได้รับไว้แล้ว มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น

นาฏเฉลียว สุมาวงศ์ (2505 : 25) กล่าวถึงหลักในการฝึกอบรมเด็กให้มีความรับผิดชอบ ดังนี้

1. หัดตามวัยของเด็ก เด็กต่างวัยย่อมมีความสามารถในการรับผิดชอบต่างกัน
2. หัดตามสภาพครอบครัวและเศรษฐกิจ

ชม ภูมิภาค (อ้างในกรมวิชาการ. 2542 : 37) กล่าวถึงการปลูกฝังความรับผิดชอบว่า จะต้องปลูกฝังด้วยการให้เขาได้กระทำ มิใช่เกิดจากการบอกเล่าเท่านั้น วิธีการสอนในโรงเรียนมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังความรับผิดชอบควรจะให้เด็กรู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ แต่ละคนจะได้รับมอบหมายให้ทำงานอันเป็นส่วนหนึ่งของงานทั้งหมดเพื่อจะให้งานส่วนรวมสำเร็จลงด้วยดี หากคนใดคนหนึ่งขาดความรับผิดชอบงานก็จะสำเร็จลงได้ยาก และกล่าวว่าการปลูกฝังความรับผิดชอบให้กับเด็กนั้น มิใช่ด้วยการดักเตือนว่ากล่าวอบรมเท่านั้น แต่ต้องให้ฝึกปฏิบัติอย่างจริงจังจึงจะก่อให้เกิดความเคยชินเกิดเป็นนิสัยและน้ำใจที่ฝังแน่นเป็นคุณธรรมและค่านิยมต่อไป

สุปราณี ศรีไสคำ และคณะ (อ้างในกรมวิชาการ. 2542 : 37) อรรถัย โสภา (2533) อาวุธ พรหมมานอก (2534) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปลูกฝังความรับผิดชอบไว้ตรงกันว่า ควรฝึกให้มีนิสัยรับผิดชอบตั้งแต่ในวัยเด็กทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน โดยเริ่มให้ทำงานที่ง่ายๆ เหมาะสมกับวัยและความสามารถของแต่ละบุคคลและเมื่อมอบหมายให้ทำแล้วก็ควรให้เด็กได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่ มีประสบการณ์ในการทำงานด้วยตนเองและเพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่น หัดไม่ให้เกิดความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตนให้แก่ผู้อื่นทำแทนให้ทำงานสำเร็จเป็นชิ้นเป็นอัน คอยไม่ละทิ้งงานที่ได้ทำไว้แล้ว ชี้แจงให้เด็กรู้จักขอบเขต หน้าที่การงานของตนว่ามีอะไรบ้าง เพื่อไม่ให้ก้าวล่วงงานของผู้อื่น และต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น

การพัฒนาและการฝึกความรับผิดชอบ สำหรับในต่างประเทศได้มีข้อเสนอต่าง ๆ ไว้มากมาย เช่น Sideman (1962) ได้สรุปความเห็นเกี่ยวกับการฝึกความรับผิดชอบไว้ว่า

1. การฝึกความรับผิดชอบควรเริ่มตั้งแต่เด็กอายุยังน้อย
2. เด็กทุกคน ควรได้มีโอกาสรับการฝึกให้มีความรับผิดชอบ
3. การฝึกและการจักประสบการณ์ความรับผิดชอบนั้นควรกระทำให้เหมาะสมแต่ละบุคคล
4. ควรให้เด็กได้รับทราบจากผู้ใหญ่หวังอะไรจากตัวเรา
5. ในการฝึกผู้ใหญ่ต้องรู้จักยืดหยุ่นไม่เร่งรัดเด็กเกินไป

6. เด็กต้องการได้รับความไว้วางใจ เพื่อสามารถเรียนรู้ว่าส่วนใดอยู่ในความรับผิดชอบ
7. ทักษะและพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบของผู้ใหญ่ มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านความรับผิดชอบของเด็ก

Mitton และ Harris (1962 : 407-416) ได้สรุปทักษะเกี่ยวกับการฝึกความรับผิดชอบคล้ายกับของบงไชค์แมนเพียงแต่มีการเพิ่มเติม คือ

1. เด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่
2. การฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบมากเกินไป บางครั้งก็เป็นโทษต่อตัวเด็ก

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 ความมีวินัยในชั้นเรียน

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับวินัยในชั้นเรียนในประเทศ ได้มีผู้ศึกษาไว้หลายคนดังต่อไปนี้
ภรณ์ อินทสร (2526 : 72-75) ได้ศึกษาการใช้วิธีการควบคุมตนเองปรับพฤติกรรม ตั้งใจเรียนในห้องเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ใช้วิธีการควบคุมตนเองมีพฤติกรรมตั้งใจเรียนสูงกว่านักเรียนที่ไม่ใช้วิธีการควบคุมตนเอง

ปกาวดี แจงศิริ (2527 : 3-7) ได้ทดลองปรับพฤติกรรมก่อนวันชั้นเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยวิธีการควบคุมตนเอง ผลการวิจัยพบว่า การควบคุมตนเองสามารถลดพฤติกรรมก่อนวันชั้นเรียนได้

อรสา ไทยการุณวงศ์ (2528 : 3-7) ได้ศึกษาผลของการใช้สิ่งเร้าในการควบคุมการเพิ่มพฤติกรรมตั้งใจเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนยานนาวาวิทยาคม กรุงเทพฯ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ใช้การควบคุมสิ่งเร้าสามารถเพิ่มพฤติกรรมตั้งใจเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มนัส อารีรอบ (2534 : 3-105) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวินัยตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อ หาความสัมพันธ์ระหว่างวินัยตนเอง กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา จำแนกตามเพศและระดับชั้นปี และเพื่อเปรียบเทียบวินัยตนเองของนักศึกษาจำแนกตามเพศ ระดับชั้นปี โดยขอบเขตในการศึกษาใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 จำนวน 58 คน เป็นนักศึกษาชาย 33 คน นักศึกษาหญิง 25 คน และศึกษาคุณลักษณะวินัยตนเอง 10 ด้าน คือ ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรู้สึกผิดชอบ ความไม่กังวลใจ ความตั้งใจจริง มีลักษณะเป็นผู้นำ ความซื่อสัตย์จริงใจ กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และไม่เกรงใจ โดยปราศจากเหตุผล ความอดทน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับวินัยตนเองจำนวน 60 ข้อผลที่ได้สรุปว่า

ก. คะแนนเฉลี่ยวินัยตนเองของนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง

ข. คะแนนเฉลี่ยของวินัยตนเองแต่ละด้าน พบว่า ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความซื่อสัตย์ ความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ และความอดทน มีคะแนนอยู่ในระดับสูง รองลงมาคือคุณลักษณะด้านความรู้สึกผิดชอบ ความตั้งใจจริง ความรับผิดชอบและความไม่กังวลใจ ส่วน คุณลักษณะวินัยตนเองของนักศึกษาที่มีคะแนนต่ำสุด คือ ด้านความเป็นผู้นำ

ค. เมื่อเปรียบเทียบความมีวินัยตนเองของนิสิตที่จำแนกตามเพศและระดับชั้นปีที่แตกต่างกันพบว่า นิสิตหญิงมีวินัยตนเองสูงกว่านิสิตชาย และนิสิตชั้นปีที่ 3 และนิสิตชั้นปีที่ 4 มีวินัย ตนเองไม่แตกต่างกัน

งานวิจัยเกี่ยวกับวินัยในชั้นเรียน ในต่างประเทศ

Alexander และ Apfel (1976 : 97-99) ศึกษาการใช้การเสริมแรงทางบวกในการปรับพฤติกรรมตั้งใจเรียน โดยใช้ตัวและเงินที่สามารถแลกเปลี่ยนขนม หรือของเล่นเป็นตัวเสริมแรง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอายุ 7-13 ปี จำนวน 5 คน ที่มีพฤติกรรมก่อความวุ่นวายในชั้นเรียน คือ แห่เพื่อนผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมตั้งใจเรียนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 62 ร้อยละ 92 ของเวลาเรียนทั้งหมด

Brown และคณะ (1977 : 175-180) ได้ทดลองใช้สิทธิพิเศษ คือ การเล่นเกมบาสเกตบอลกับครูใหญ่ในตอนบ่ายเป็นตัวเสริมแรงในการปรับพฤติกรรมของนักเรียนเกรด 3 ซึ่งมีพฤติกรรมลุกออกจากที่ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากครูครูขยเสียงดังเป็นการรบกวนชั้นเรียนวิธีการทดลองนี้ครูใหญ่เรียกเด็กนักเรียนเข้ามาหาและให้คู่มือที่พฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาของครูประจำชั้นส่งมา ครูให้เด็กเลือกสิทธิพิเศษซึ่งจะให้เล่นเกมบาสเกตบอลกับครูใหญ่เป็นเวลา 15 นาที ในตอนบ่ายผลการทดลองพบว่าพฤติกรรมของเด็กนักเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น มีพฤติกรรมก่อความวุ่นวายในชั้นเรียนน้อยลง

Fishbein และ Wasik (1981 : 89-93) ศึกษาการลดพฤติกรรมก่อความวุ่นวายของนักเรียนในระหว่างชั่วโมงการใช้ห้องสมุดของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยการวางเงื่อนไขเป็นกลุ่มและการเสริมแรงทางบวก โดยให้นักเรียนทำงานที่ชอบ เช่น อ่านหนังสือที่ชอบ วาดรูป เป็นต้นเป็นเวลา 10 นาที ในช่วงเวลาว่างตอนบ่าย โดยมีเงื่อนไขว่าตลอดชั่วโมงการใช้ห้องสมุด นักเรียนจะต้องตอบคำถามต่างๆ ที่ครูกำหนดให้โดยหากตอบจากหนังสือในห้องสมุด และห้ามส่งเสียงเอะอะหรือหยอกล้อกันถ้าครูเห็นใครหยอกล้อหรือส่งเสียงเอะอะ ครูจะหักเวลาออกครั้งละ 1 นาที ผลการทดลองพบว่า การวางเงื่อนไขเป็นกลุ่มและการเสริมแรงบวก สามารถลดความถี่ของพฤติกรรมก่อความวุ่นวายในระหว่างชั่วโมงการใช้ห้องสมุดของนักเรียน และขณะเดียวกันก็เพิ่มความถี่ของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้อีกด้วย

Sheviakov (1955 : 14) ได้ศึกษาถึงประเภทของวินัยที่ปลูกฝังให้แก่เด็กว่าควรเป็นวินัยในตนเองมากกว่าที่จะเป็นวินัยที่อยู่บนรากฐานของการปฏิบัติตามคำสั่ง และให้ความเห็นอีกว่าควรเป็นเรื่องของความเต็มใจ ซึ่งมีใช้การกระทำตามคำสั่งหรือเพราะลงโทษ นั่นคือ การปลูกฝังให้เกิดวินัยตนเอง ต้องตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความชื่นชอบ และความรักในอุดมคติ

Jordan, Russell Louis (1984 : 126) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “เรื่องวินัยตนเองของนักศึกษา : เกณฑ์การควบคุมตนเอง” วิธีการศึกษาคือ การสมมติสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวินัยตนเอง โดยใช้เครื่องมือเพื่อวัดระดับวินัยตนเอง 3 แบบ คือ ระดับความสัมพันธ์ของวินัยตนเองค่อนักศึกษาทั้งห้อง การประชุมความต้องการเกี่ยวกับกำหนดการส่งการบ้านที่มอบหมาย และระดับเกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษา ผลปรากฏว่าระดับวินัยตนเองของนักศึกษามีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทั้งหมดของนักศึกษาทั้งห้อง ($r = 0.4305, p < 0.05 ; df = 25$) ความสัมพันธ์ในทางลบระหว่างระดับวินัยตนเองกับกำหนดเวลาส่งการบ้าน

Shandler, Nina (1996 : 37-41) ได้ศึกษาเรื่อง “วินัยทางบวกสามารถสอนให้ผู้เรียนมีความสนใจตนเองและมีความหนักแน่น” ซึ่ง Shandler กล่าวว่าวิธีการสอนของครูให้ผู้เรียนมีวินัยในทางบวกช่วยเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่มีความเชื่อมั่นตนเอง มีความรับผิดชอบและสร้างความสำเร็จให้แก่ตนเอง

Ellsworth, J'Anne (1996 : 34-46) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาวินัยเรื่อง A Channel to Multicultural Understanding ซึ่ง Ellsworth กล่าวว่าการพัฒนาวินัยเป็นระบบการศึกษาที่รวบรวมวัฒนธรรม ระดับเหตุผลของ Kohlberg เข้าไว้ในโปรแกรมเกี่ยวกับการศึกษาอักษรศาสตร์ของกรีกและละติน ในด้านศีลธรรม การใช้สติปัญญา สังคม การแสดงความรู้สึก และเกี่ยวกับเรื่องทางกายภาพ เพื่อเป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาพื้นฐานในการพัฒนา ซึ่งการพัฒนาวินัยจะเพื่อความรับผิดชอบต่อตนเอง และช่วยให้ผู้สอนปฏิบัติหน้าที่ ที่เกี่ยวกับความต้องการส่วนตัวได้

Mussen (1969 : 795) ได้ศึกษาพบว่าการฝึกวินัยให้แก่เด็กโดยการใช้เหตุผลและให้ความรักเป็นวิธีการฝึกวินัยที่ได้ผลมากที่สุดและช่วยส่งเสริมพัฒนาการสมองของเด็ก เพราะช่วยให้เด็กเข้าใจเหตุผลหรือมาตรฐานสังคมที่ที่พ่อแม่ต้องการ การฝึกวินัยด้วยวิธีนี้จะทำให้เด็กมีวินัยตนเองสูง

Shulman, Rhona (1982 : 183) ได้ศึกษาเรื่อง “การประเมินวินัยและความป่าเถื่อนของนักศึกษาในโรงเรียน” ซึ่งการศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ประเมินระดับวินัยตนเองของนักศึกษาตามที่ครู ภารโรง และตัวนักศึกษาเอง
2. เพื่อเปรียบเทียบการตอบสนองและการคาดหมายของกลุ่มนักเรียนระดับต่าง ๆ
3. เพื่อเตรียมข้อมูลต่างๆ ที่จะใช้ในการพัฒนาวินัยของตนเองนักศึกษา ในการศึกษา

ครั้งนี้เป็นการศึกษาวินัยของนักศึกษา Grade 3,6,8,10 และ 12 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือแบบสอบถาม ผลการศึกษาปรากฏว่า นักศึกษาเกรด 3 ถึง 10 มีวินัยตนเองอยู่ในระดับต่ำ แต่นักศึกษาเกรด 12 มีวินัยตนเองอยู่ในระดับสูงกว่า ครูอาจารย์ควรใช้แหล่งความรู้และประสบการณ์ส่วนตัว

เพื่อการพัฒนาความมีวินัยของนักศึกษา การเอาใจใส่ของครูในห้องเรียนเป็นวิธีการที่นิยมใช้ในการสร้างเสริมวินัยตนเอง และวิธีที่ป้องกันความเกรงของนักศึกษาคือการกำหนดกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติตนของนักเรียน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวินัย สรุปได้ว่า

1. ระเบียบวินัยในห้องเรียน ไม่ใช่เรื่องที่แตกต่างจากการสอน แต่จะกลมกลืนอยู่ในระบบการสอนของครู

2. ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียนเป็นรากฐานของควมมีระเบียบวินัยในห้องเรียน

3. ระเบียบวินัยในห้องเรียนไม่ใช่กฎ กฎเป็นสิ่งทีต้องด้ว แต่ระเบียบวินัยในห้องเรียนเป็นเรื่องแปรเปลี่ยนได้ ดังนั้นการสอนเป็นการแปลงกฎให้เป็นระเบียบ

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาผลการวิจัยที่ผ่านมาปรากฏว่ายังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับวินัยในชั้นเรียนของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม ซึ่งยังเป็นกลุ่มนักศึกษาที่สร้างปัญหาให้กับสังคมอยู่เป็นเนืองนิจ ดังนั้นถ้าได้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียน ก็จะได้นำข้อมูลจากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนของครูในการสอดแทรกทางด้านวินัยแก่นักศึกษาช่างอุตสาหกรรมต่อไป

2.3.2 ความรับผิดชอบ

เกื้อกูล ทาสี (2514 : 123) ศึกษาพบว่า ความรับผิดชอบสัมพันธ์กับความมั่นคงทางอารมณ์ ความเป็นระเบียบแบบแผน ความมั่นใจในตัวเอง ความสามารถในการควบคุมจิตใจ และความสามารถในการบังคับตนเอง

อภิสิทธิ์ วงษา (2517 : 53-54) ได้วิจัยเพื่อความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกรับผิดชอบ การปรับตัว และลักษณะความเป็นผู้นำ พบว่า ความรู้สึกรับผิดชอบ การปรับตัว และลักษณะความเป็นผู้นำ มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมศักดิ์ ชินพันธ์ (2523 : 74) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียนกับความรู้สึกรับผิดชอบ พบว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย จะมีความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอิตาเลียนและแบบปล่อยปละละเลย โดยที่แบบปล่อยปละละเลยจะมีความรับผิดชอบต่ำ

สบโชค พูลนวม (2523 : 46) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรับผิดชอบ พบว่า ความซื่อสัตย์สัมพันธ์ในทางบวกกับความรู้สึกรับผิดชอบ

งานวิจัยในต่างประเทศ

Peck และ Havinghurst (1963 : 12) ศึกษาพบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศประชาธิปไตย จะมีความเป็นอิสระในตนเองและรับผิชอบสูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศอิตาเลียน

Mueller (1969 : 495) ได้ศึกษาถึงความแตกต่างของความรู้สึกรับผิชอบทางสังคมของนิสิตในมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ พบว่า กลุ่มนิสิตเข้าใหม่และนิสิตเก่ามีความรู้สึกรับผิชอบไม่แตกต่างกัน และนิสิตที่ได้ทุนทำคะแนนความรู้สึกรับผิชอบสูงกว่านิสิตที่ไม่มีทุน

Butterworth (1974 : 2043-A) ได้วิจัยหาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านทัศนคติต่อโรงเรียน ความรับผิชอบต่อตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ความรับผิชอบต่อตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและทัศนคติต่อโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนที่มีความสามารถทั่วไปสูงมีความรับผิชอบต่อตนเองสูงกว่านักเรียนที่มีความสามารถทั่วไปต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าความรับผิชอบเป็นคุณธรรมที่สำคัญที่ควรปลูกฝังให้แก่เยาวชน และครูมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ดีต่อเรื่องความรับผิชอบ เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียน ในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ในลักษณะการศึกษาสัมพันธ์ (Correlation Studies) ซึ่งมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 เกณฑ์การแปลความหมาย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในวิจัย คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2544 ในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,259 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2544 ในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 295 คน โดยใช้เกณฑ์ตามตารางของ Krejcie และ Morgan (อ้างในบุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 39 – 40) และทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ซึ่งมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1. สํารวจนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ชั้นปีที่ 3 ในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชราม และวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกมหานคร มีจำนวน 1,259 คน
2. กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์ตามตารางของ Krejcie และ Morgan ได้จำนวน 295 คน
3. กำหนดขนาดตัวอย่างในแต่ละวิทยาลัยเทคนิค และประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม โดยการเทียบสัดส่วน

4. สุ่มนักเรียนในแต่ละสาขาวิชาของแต่ละวิทยาลัยเทคนิคโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับฉลาก สรุปได้ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามวิทยาลัยเทคนิคและสาขาวิชา

วิทยาลัยเทคนิค	สาขาวิชาช่าง	จำนวน (คน)	
		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
คอนเมือง	ช่างยนต์	48	11
	กลโรงงาน	24	6
	เชื่อมโลหะ	41	10
	ไฟฟ้า	44	11
	อิเล็กทรอนิกส์	40	9
	ก่อสร้าง	40	9
	เทคนิคสถาปัตยกรรม	31	7
	เคหภัณฑ์	25	6
	เทคนิคการแวนและเลนส์	18	4
มินบุรี	ไฟฟ้า	48	11
	อิเล็กทรอนิกส์	43	10
	ก่อสร้าง	30	7
	การพิมพ์	39	9
ราชสีหราชราม	ช่างยนต์	85	20
	กลโรงงาน	44	11
	เชื่อมโลหะ	42	10
	ไฟฟ้ากำลัง	60	14
	อิเล็กทรอนิกส์	36	8
	ก่อสร้าง	65	15
	เทคนิคสถาปัตย์	41	10
	ช่างยนต์	104	24

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วิทยาลัยเทคนิค	สาขาวิชาช่าง	จำนวน (คน)	
		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
กาญจนภิเษกมหานคร	กลโรงงาน/เทคนิคการผลิต	90	21
	เชื่อมโลหะ/เทคนิคโลหะ	103	24
	ไฟฟ้ากำลัง	118	28
รวม		1,259	295

ที่มา : กองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 2544

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับซึ่งมี 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ของ Likert มี 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ซึ่งแต่ละระดับมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ถามเกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน (Rating Scale) ของ Likert มี 5 ระดับจำนวน 30 ข้อ

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

3.2.2 การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวทางการสร้างเครื่องมือจากเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับขั้นตอนการสร้างและวิธีการสร้างแบบสอบถาม ตลอดจนแนวทางในการกำหนดข้อคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. สร้างข้อคำถามใช้สอดคล้องกับคำนิยามศัพท์เฉพาะทั้ง 2 ด้านคือ การปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียน

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วมตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม

4. ปรับปรุงแบบสอบถามตามที่อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ผู้ควบคุม วิทยานิพนธ์ร่วม

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขในข้อ 4 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยมีขั้นตอนดังนี้

5.1 นำคำนิยามศัพท์เฉพาะและข้อคำถามที่ถามตามคำนิยามศัพท์เฉพาะนั้นๆ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละคนลงความเห็นว่ายข้อคำถามแต่ละข้อวัดได้ตรงกับคำนิยามศัพท์เฉพาะหรือไม่ โดยกำหนดคะแนนความคิดเห็นดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงกับคำนิยามศัพท์เฉพาะ

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงกับคำนิยามศัพท์เฉพาะ

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงกับคำนิยามศัพท์เฉพาะ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ มีดังนี้

1. ดร. คมสร วงษ์รักษา	วิทยาลัยเทคนิคนครนายก
2. ผศ. ดร. อรสา โกศลนันทกุล	สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัยการณ
ในพระบรมราชูปถัมภ์
3. นายเกียรติศักดิ์ ส่องแสง	นิติตปริญญาเอก สาขาการทดสอบและ
วัดผลการศึกษา มหาลัษศรีนครินทร์
วิโรฒประสานมิตร
4. นางปรารมภ์ วีรวัฒน์	วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชราม
5. นายมณเฑียร พันธุมณี	วิทยาลัยสารพัดช่างนครหลวง

5.2 บันทึกผลการพิจารณาลงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละคนในแต่ละข้อ

5.3 คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับค่านิยามศัพท์เฉพาะ (Index of Item Objective Congruence : IOC)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ
	$\sum R$	แทน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
	N	แทน	จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

5.4 นำค่าดัชนีที่ได้แต่ละข้อไปเกี่ยวกับเกณฑ์ โดยมีการพิจารณาดังนี้
 ค่า $IOC \geq 0.5$ แสดงว่า ข้อคำถามวัดได้ตรงกับค่านิยามศัพท์เฉพาะ
 ค่า $IOC < 0.5$ แสดงว่า ข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงกับค่านิยามศัพท์เฉพาะ

5.5 คัดเลือกข้อคำถามที่มีความตรงเชิงเนื้อหาไว้ ข้อคำถามที่ไม่มีความตรงเชิงเนื้อหานำไปปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับค่านิยามศัพท์เฉพาะหรือตัดทิ้งไว้

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างประมาณ 30 คน เพื่อหาค่าความเที่ยงแบบสอบถามในตอนที่ 2, 3 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach (อ้างใน รวีวรรณ ชินะตระกูล. 2540 : 178) ดังสูตร

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสอบถาม
	k	แทน	จำนวนข้อของข้อคำถามในแบบวัดเจตคติ
	$\sum S_i^2$	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนข้อคำถามแต่ละข้อ
	S^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนแบบวัดเจตคติทั้งฉบับ

ตารางที่ 3.2 แสดงค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับ การปฏิบัติทางด้านวินัย ของครูในชั้นเรียนและความรับผิดชอบของนักเรียนในด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม

ด้าน	จำนวน (ข้อ)	ค่าความเที่ยง
1. การปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียน	20	0.91
2. ความรับผิดชอบของนักเรียน	30	0.91
2.1 ต่อตนเอง	9	0.78
2.2 ต่อสังคมหรือส่วนรวม	21	0.93
รวม	50	0.93

จากผลการทดลองใช้แบบสอบถามพบว่า แบบสอบถามทั้งหมดมีค่าความเที่ยงอยู่ที่ 0.93 ซึ่งมีค่าความเที่ยงสูง แสดงว่าแบบสอบถามนี้เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อนำผลมาวิเคราะห์ต่อไป

7. ปรับปรุงแก้ไขข้อที่บกพร่อง ก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

- กำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ 2545
- ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตจากบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ถึงอธิบดีกรมอาชีวศึกษา เพื่อทำหนังสือขออนุญาตให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากสถานศึกษาในสังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาราม และวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกมหานคร เพื่อนำมาขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำหนังสือส่งถึงผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค
- การส่งแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือจากอธิบดีกรมอาชีวศึกษา ไปมอบให้ผู้บริหารสถานศึกษา และได้ส่งมอบแบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด และขอความร่วมมือจากครูผู้สอนในการแจกแบบสอบถามให้แก่ นักเรียน เพื่อช่วยในการตอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูล
- การเก็บแบบสอบถามคืน ผู้ทำการวิจัยได้ทำการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นของประชากร มาตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS/PC⁺ (Statistical Packages for the Social Science/Personal Computer Plus) ใช้สถิติและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. หาค่าความถี่และร้อยละ เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป
2. หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนและความรับผิดชอบของนักเรียนเป็นรายข้อและภาพรวม
3. หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบต่อของนักเรียน โดยการคำนวณหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)
4. ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบต่อของนักเรียน โดยใช้สถิติ t-test

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าร้อยละ

$$pc = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ	pc	แทน	ร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการหาค่าร้อยละ
	n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

2. ค่าเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนน
	n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	SD	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

4. ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

$$\text{สูตร} \quad r_{xy} = \frac{n \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[n \sum X^2 - (\sum X)^2][n \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

กำหนดให้	r_{xy}	แทน	ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน
	X	แทน	คะแนนการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียน
	Y	แทน	คะแนนความรับผิดชอบของนักเรียน
	N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

5. การทดสอบความสัมพันธ์

$$\text{สูตร} \quad t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}}; df = n-2$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติ t
	r	แทน	ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียน
	n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	df	แทน	ระดับชั้นของความเป็นอิสระ (degrees of freedom)

3.6 เกณฑ์การแปลความหมาย

นำค่าเฉลี่ยที่หาได้มาแปลความหมาย ดังนี้

ตารางที่ 3.3 แสดงการแปลความหมายการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียน ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.50 - 5.00	ครูมีการปฏิบัติทางด้านวินัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 - 4.49	ครูมีการปฏิบัติทางด้านวินัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก
2.50 - 3.49	ครูมีการปฏิบัติทางด้านวินัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	ครูมีการปฏิบัติทางด้านวินัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.49	ครูมีการปฏิบัติทางด้านวินัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 3.4 แสดงการแปลความหมายความรับผิดชอบของนักเรียน ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.50 – 5.00	นักเรียนมีความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	นักเรียนมีความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก
2.50 – 3.49	นักเรียนมีความรับผิดชอบอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	นักเรียนมีความรับผิดชอบอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.49	นักเรียนมีความรับผิดชอบอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 3.5 แสดงการแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ย 5 ระดับ (อ้างใน บุทธพงษ์ กัยวรรณ. 2543 : 161) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
0.80 – 1.00	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
0.60 – 0.79	มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง
0.40 – 0.59	มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
0.20 – 0.39	มีความสัมพันธ์กันน้อย
0.00 – 0.19	มีความสัมพันธ์กันน้อยมาก

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของนักเรียน สาขาวิชาช่างต่างๆ ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติทางด้านวินัยของครู ในชั้นเรียน ความรับผิดชอบของนักเรียนและความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมอาชีวศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วยวิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชราม และวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกมหานคร โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของนักเรียนมาวิเคราะห์แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางและเรียบเรียงโดยแบ่ง ออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมอาชีวศึกษา

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ของข้อมูลเกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมอาชีวศึกษา

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมอาชีวศึกษา

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาค่าความถี่และร้อยละจำแนกตามลักษณะข้อมูลได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตาราง 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	274	92.90
1.2 หญิง	21	7.10
2. อายุ		
2.1 ต่ำกว่า 16 ปี	1	0.30
2.2 ระหว่าง 16-18 ปี	230	78.10
2.3 ระหว่าง 19-21 ปี	63	21.40
2.4 มากกว่า 21 ปี	1	0.30
3. แผนกวิชาช่าง		
3.1 ช่างยนต์	55	18.60
3.2 ช่างกลโรงงาน	38	12.90
3.3 ช่างเชื่อมโลหะ	44	14.90
3.4 ช่างไฟฟ้า	64	21.70
3.5 ช่างอิเล็กทรอนิกส์	27	9.20
3.6 ช่างก่อสร้าง	31	10.50
3.7 ช่างเทคนิคสถาปัตยกรรม	17	5.80
3.8 ช่างเคหะภัณฑ์	6	2.00
3.9 ช่างเทคนิคการแวนและเลนส์	4	1.40
3.10 ช่างการพิมพ์	9	3.10

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
4. สถานศึกษา		
4.1 วิทยาลัยเทคนิคคอนเมือง	73	24.70
4.2 วิทยาลัยเทคนิคมินบุรี	37	12.50
4.3 วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชราม	88	29.80
4.4 วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกมหานคร	97	32.90
รวม	295	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยมีเพศชายจำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 92.9 และเพศหญิง มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1 ซึ่งมีอายุต่ำกว่า 16 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 อายุระหว่าง 16-18 ปี จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 78.0 อายุระหว่าง 19-21 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.4 และอายุมากกว่า 21 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3

สำหรับแผนกวิชาช่างพบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามอยู่แผนกช่างยนต์มีจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 18.6 แผนกช่างกลโรงงานมีจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 12.9 แผนกช่างเชื่อมโลหะมีจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 14.9 แผนกช่างไฟฟ้ามีจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 21.7 แผนกช่างอิเล็กทรอนิกส์มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 แผนกช่างก่อสร้างมีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 แผนกช่างเทคนิคสถาปัตยกรรมมีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 แผนกช่างเคหะภัณฑ์มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 แผนกช่างเทคนิคการแวนและเลนส์มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4 แผนกช่างการพิมพ์มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.1

สำหรับสถานศึกษาที่ผู้ตอบแบบสอบถามกำลังศึกษาอยู่ตามแผนกวิชาช่างพบว่า มีวิทยาลัยเทคนิคคอนเมืองจำนวน 73 คน คิดร้อยละ 24.7 วิทยาลัยเทคนิคมินบุรีจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชราม 88 คิดเป็นร้อยละ 29.8 วิทยาลัยกาญจนาภิเษกมหานครจำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 32.9

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ผลการปฏิบัติเกี่ยวกับวินัยของครูในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมอาชีวศึกษา ได้วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามลักษณะข้อมูลเป็นรายชื่อ ราชดำเนิน และภาพรวม ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับวินัยของครูในชั้นเรียน

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. มีการเรียกชื่อนักเรียนตามรายบุคคลในชั้นเรียน	4.63	0.65	มากที่สุด
2. ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีเป็นกันเองกับนักเรียน	3.99	0.84	มาก
3. ช่วยให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงการประพฤติตน ด้วยการอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่าการประพฤติปฏิบัติของนักเรียนนั้นมีผลอย่างไรกับผู้อื่น	3.62	0.92	มาก
4. ยกย่องนักเรียนที่ทำดีประพฤติดีเป็นรายบุคคล	3.23	1.06	ปานกลาง
5. ให้รางวัลกับนักเรียนทั้งชั้นเมื่อนักเรียนส่วนมากประพฤติตนได้อย่างเหมาะสม	2.43	1.24	น้อย
6. ในการปฏิบัติงานของนักเรียนจากการเรียน ครูจะขอความร่วมมือจากนักเรียนแทนการออกคำสั่ง ครูจะชมเชย	3.54	1.03	มาก
7. นักเรียนที่ตอบคำถามได้ในชั้นเรียน แต่ถ้าตอบไม่ได้ ครูก็จะให้โอกาสนักเรียนพยายามในครั้งต่อไป	3.40	1.06	ปานกลาง
8. ครูจะคอยกระตุ้นและให้กำลังใจแก่นักเรียนที่ผลการเรียนไม่ดีแทนการตำหนิและว่ากล่าว	3.22	1.13	ปานกลาง
9. ให้รางวัลกับนักเรียนที่มีผลการเรียนดี	2.60	1.29	ปานกลาง
10. แสดงความใส่ใจกับนักเรียนที่ชอบเก็บตัวไม่ค่อยมีเพื่อน	2.76	1.24	ปานกลาง
11. บอกนักเรียนให้รู้ว่าเขาต้องเคารพในสิทธิของผู้อื่น และมีสิทธิในการเรียนรู้อย่างปลอดภัย	3.14	1.07	ปานกลาง
12. ชี้แนะนักเรียนที่ประพฤติไม่เหมาะสมให้ค้นหาวิธีการปฏิบัติตนที่เหมาะสมเป็นรายบุคคล	3.45	1.12	ปานกลาง

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
13. อภิปรายเกี่ยวกับการประพุดิปฏิบัติตนของนักเรียน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้หาทางออกหรือวิธีการปฏิบัติที่ดีกว่าสำหรับการปฏิบัติตนในอนาคต	3.39	1.07	ปานกลาง
14. เปิดโอกาสให้นักเรียนทั้งชั้นได้กำหนดบทลงโทษนักเรียนที่ประพุดิตนไม่เหมาะสมตามระเบียบของชั้นเรียน	2.87	1.30	ปานกลาง
15. เตือนนักเรียนที่ประพุดิตนไม่เหมาะสมเกี่ยวกับกฎระเบียบของชั้นเรียน	3.64	1.04	มาก
16. เมื่อนักเรียนทำผิดระเบียบในชั้นเรียนให้คิดวิธีทำโทษด้วยตัวเอง	2.77	1.26	ปานกลาง
17. ทุกครั้งที่มีการทำผิดกฎครูจะให้นักเรียนประเมินสถานการณ์พิจารณาว่าอะไรผิด อะไรถูกและแสดงความรู้สึกในสถานการณ์ซึ่งเกี่ยวกับตัวเอง	2.87	1.24	ปานกลาง
18. ครูไม่ส่งเสียงดังด้วยความโกรธกับนักเรียนที่ประพุดิตนไม่เหมาะสม	3.14	1.25	ปานกลาง
19. ไม่ใช้คำเยาะเย้ยเสียดสีหรือเหน็บแนมนักเรียนถ้าทำผิดกฎระเบียบในชั้นเรียน	3.07	1.34	ปานกลาง
20. อนุญาตให้นักเรียนได้อธิบายเหตุของการกระทำของเขาเพื่อที่ครูจะได้เข้าใจในการกระทำนั้นอย่างดี	3.25	1.21	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.27	0.71	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.2 พบว่าการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนในภาพรวมทุกรายการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.43 - 4.63 ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 1 รายการ ในระดับมาก 4 รายการ และอยู่ในระดับปานกลาง 14 รายการ สำหรับรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการเช็คชื่อนักเรียนตามรายบุคคลในชั้นเรียน ($\bar{X} = 4.63$) ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีเป็นกันเองกับนักเรียน ($\bar{X} = 3.99$) ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ให้งานวัดกับนักเรียนส่วนมากประพุดิตนได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 2.43$) ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความรับผิดชอบของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมอาชีวศึกษา ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามลักษณะข้อมูลเป็นรายชื่อ รายด้าน และภาพรวม ได้ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติความรับผิดชอบของนักเรียน

ด้าน	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง	3.44	0.64	ปานกลาง
2. ความรับผิดชอบต่อสังคม	3.66	0.63	มาก
รวมเฉลี่ย	3.59	0.59	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.3 พบว่า นักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมอาชีวศึกษา มีความรับผิดชอบในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.59$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความรับผิดชอบของนักเรียนต่อสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) และด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$)

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติทางด้านความรับผิดชอบ
ต่อตนเองของนักเรียน

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎระเบียบในชั้นเรียนของวิทยาลัย	3.89	0.83	มาก
2. เข้าห้องเรียนตรงตามเวลาที่กำหนดในชั้นเรียน	3.71	0.88	มาก
3. จัดเตรียมอุปกรณ์การเรียน หนังสือให้พร้อมไปเรียนตามตารางเวลาในแต่ละวัน	3.92	0.88	มาก
4. ตั้งใจฟังครูสอนทุกวิชา ไม่เฉพาะแต่วิชาที่ตนชอบ	3.60	0.85	มาก
5. ยกมือเพื่อขอแสดงความคิดเห็นในเนื้อหาวิชาที่ครูสอนหรือตอบคำถามทุกครั้งเมื่อครูถาม	2.95	1.08	ปานกลาง
6. นั่งทำงานหรืออ่านหนังสือในห้องเรียนด้วยความสงบเรียบร้อย แม้ครูจะไม่อยู่ในห้องเรียน	2.89	1.14	ปานกลาง
7. กลับไปทบทวนบทเรียนที่ได้เรียนมาแล้วเมื่อถึงบ้านหรือที่พัก	2.67	1.14	ปานกลาง
8. ไม่เสพยาเสพติดที่ให้โทษแก่ร่างกาย	3.86	1.47	มาก
9. เมื่อทำงานไม่เสร็จส่งตามกำหนดเวลา ควรไปขอเลื่อนวันส่งกับอาจารย์	3.48	1.11	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.44	0.64	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 พบว่าความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขต กรุงเทพมหานคร สังกัดกรมอาชีวศึกษา ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.67 - 3.92 ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 5 รายการ และอยู่ในระดับปานกลาง 4 รายการ สำหรับรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดเตรียมอุปกรณ์การเรียน หนังสือให้พร้อมไปเรียนตามตารางเวลาในแต่ละวัน ($\bar{X} = 3.92$) ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎระเบียบในชั้นเรียนของวิทยาลัย ($\bar{X} = 3.89$) ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กลับไปทบทวนบทเรียนมาแล้วเมื่อถึงบ้านหรือที่พัก ($\bar{X} = 2.67$) ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติทางด้านความรับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวม

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. สนับสนุนให้เพื่อนร่วมชั้นไม่ให้แต่ละต้องยุ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อื่น เว้นแต่จะได้รับอนุญาต	3.63	1.11	มาก
2. ห้ามเพื่อนร่วมชั้นไม่ให้รบกวนหรือขัดขวางการทำงานของผู้อื่น	3.47	0.97	ปานกลาง
3. ร่วมทำงานที่เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์กับเพื่อนร่วมชั้น	3.61	0.94	มาก
4. แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเข้าใจผิดกัน โดยให้หลีกเลี่ยงการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม	3.30	1.05	ปานกลาง
5. ช่วยเหลือผู้อื่นให้ทำงานของเขาอย่างดีที่สุด	3.60	0.94	มาก
6. ทำสิ่งที่ได้อย่างเต็มความสามารถ	4.04	0.91	มาก
7. ส่งเสริมให้เพื่อนนักเรียนได้พูดแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟัง	3.67	0.88	มาก
8. ส่งเสริมให้นักเรียนคนอื่นให้เกียรติกับเพื่อนร่วมชั้น	3.64	0.96	มาก
9. สนับสนุนให้เพื่อนนักเรียนคนอื่นๆ ปฏิบัติต่อครู-อาจารย์ด้วยความเคารพ	3.67	0.91	มาก
10. มีมารยาทในการอภิปรายในประเด็นที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกับคนอื่น	3.52	0.94	มาก
11. ชักชวนให้ผู้อื่นร่วมมือทำงานบางอย่างที่จำเป็นต้องทำให้เสร็จทันกำหนด	3.80	0.95	มาก
12. ช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนคนอื่นๆ ที่ได้รับความลำบาก	3.68	0.92	มาก
13. ห้ามปรามเพื่อนๆ ไม่ให้พูดคำหยาบ	3.05	1.11	ปานกลาง
14. ทำงานร่วมกับเพื่อนคนอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.69	0.93	มาก
15. ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างดี โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ, ศาสนา, เพศ ฯลฯ	4.04	1.01	มาก
16. ช่วยดูแลและเก็บรักษาเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่เป็นสมบัติของวิทยาลัยให้เรียบร้อยหลังจากใช้งานเสร็จ	3.90	0.93	มาก
16. ช่วยเหลืองานกิจกรรมของวิทยาลัยตามความสามารถโดยไม่ต้องมีผู้บังคับ	3.49	1.03	ปานกลาง

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
18. แบ่งเวลาเพื่อช่วยทำงานบ้านตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้ปกครอง	3.72	0.98	มาก
19. ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นควรทำงานที่ตนได้รับมอบหมายให้สำเร็จโดยไม่ต้องรอให้ผู้อื่นมาเตือน	3.79	0.98	มาก
20. รายงานความเสียหายที่เกิดจากการปฏิบัติงานให้ครูทราบ	3.55	1.07	มาก
21. ในการทำงานร่วมกับคนอื่นเข้าพเจ้ารับฟังเสียงข้างมากเสมอ	3.99	0.96	มาก
รวมเฉลี่ย	3.66	0.63	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวมของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมอาชีวศึกษาในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.05 – 4.04 ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 18 รายการ และอยู่ในระดับปานกลาง 3 รายการ สำหรับรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทำสิ่งที่คืออย่างเต็มความสามารถ และปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างดี โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา, เพศ ฯลฯ ($\bar{X} = 4.04$) ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ในการทำงานร่วมกับคนอื่นเข้าพเจ้ารับฟังเสียงข้างมากเสมอ ($\bar{X} = 3.99$) ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ห้ามปรามเพื่อนๆ ไม่ให้พูดคำหยาบ ($\bar{X} = 3.05$) ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความ รับผิดชอบของนักเรียน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความ
ความรับผิดชอบของนักเรียน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับ
ความรับผิดชอบของนักเรียน

ด้าน	การปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียน	Prob
ความรับผิดชอบของนักเรียน		
1. ต่อตนเอง	.241**	.000
2. ต่อสังคม	.298**	.000
รวม	.301**	.000

$P < .01$

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การปฏิบัติทางด้านวินัยของครู มีความสัมพันธ์กับความรับ
ผิดชอบของนักเรียนในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าเฉลี่ยความสัมพันธ์
เท่ากับ .301 เมื่อพิจารณาด้านความรับผิดชอบเป็นด้านย่อย พบว่า การปฏิบัติทางด้านวินัยของครูใน
ชั้นเรียนมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบของนักเรียนด้านต่อตนเอง และต่อสังคมอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ .241 และ .298 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์
กันน้อย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร”

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียน ในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความรับผิดชอบของนักเรียน ในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร

5.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2544 ในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวน 1,259 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2544 ในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวน 295 คน

5.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งมี 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 การปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียน จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเที่ยง 0.91

ตอนที่ 3 ความรับผิดชอบของนักเรียน แบ่งออกเป็น 2 ด้าน จำนวน 30 ข้อ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง จำนวน 9 ข้อ มีค่าความเที่ยง 0.78

2. ความรับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวม จำนวน 21 ข้อ มีค่าความเที่ยง 0.93

รวมทั้งฉบับ

มีค่าความเที่ยง 0.93

5.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. กำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตจากงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ถึงอธิบดีกรมอาชีวศึกษา เพื่อทำหนังสือเพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากสถานศึกษาในสังกัดกองเทคนิค กรมอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือจากอธิบดีกรมอาชีวศึกษาไปมอบให้ผู้บริหารสถานศึกษาและได้ส่งมอบแบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด และขอความร่วมมือจากครูผู้สอนในการแจกแบบสอบถามให้แก่นักเรียน เพื่อช่วยในการตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บแบบสอบถามคืน ผู้ทำการวิจัยโดยทำการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

5.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจให้คะแนน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS FOR WINDOWS ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. หาค่าความถี่และร้อยละของข้อมูลที่เป็นสถานภาพทั่วไป
2. หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการจัดกระบวนการเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียน และความรับผิดชอบของนักเรียนเป็นรายข้อรายด้าน และภาพรวม
3. หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียน โดยการคำนวณหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

5.1.6 สรุปผลการวิจัย

1. ครูในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมอาชีวศึกษา มีการปฏิบัติทางด้านวินัยในชั้นเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีการเช็คชื่อนักเรียนตามรายบุคคลในชั้นเรียน ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีเป็นกันเองกับนักเรียน ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ให้รางวัลกับนักเรียนที่มีผลการเรียนดี ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ให้รางวัลกับนักเรียนที่มีผลการเรียนดี ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2. ความรับผิดชอบของนักเรียน ในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมอาชีวศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ

ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดเตรียมอุปกรณ์การเรียน หนังสือให้พร้อมไปเรียนตามตารางเวลาในแต่ละวัน ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎระเบียบในชั้นเรียนของวิทยาลัยซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กลับไปทบทวนบทเรียนมาแล้วเมื่อถึงบ้านหรือที่พัก ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวม ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ใน

ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทำสิ่งที่คืออย่างเต็มความสามารถ และปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างดี โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา เพศ ฯลฯ ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นข้าพเจ้ารับฟังเสียงข้างมากเสมอ ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ แก้ปัญหาที่เกิดจากการเข้าใจผิดกัน ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ แก้ปัญหาที่เกิดจากการเข้าใจผิดกันโดยให้หลีกเลี่ยงการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียน กับความรับ

ผิดชอบของนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กับในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัย พบว่า ครูในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมอาชีวศึกษา มีการปฏิบัติทางด้านวินัยในชั้นเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่า กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้เร่งรัดกำหนดยุทธศาสตร์ในการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับแนวโน้มนโยบายของรัฐบาล โดยกรมอาชีวศึกษาได้จัดทำหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพพุทธศักราช 2538 ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกระบบและวิธีการสอนได้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพ ทั้งนี้เพื่อผลิตกำลังคนระดับช่างฝีมือที่มีความรู้ความชำนาญในทักษะวิชาชีพ มีคุณธรรมวินัย เจตคติ บุคลิกภาพ และเป็นผู้มีปัญญาที่เหมาะสมในการดำรงชีพ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนการสอนในปัจจุบัน ครูส่วนใหญ่แสดงบทบาทของตนในการเป็นผู้บรรยายและสั่งการ ซึ่งการส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมทางการเรียนรวมถึงความมานะพยายามในการศึกษาเล่าเรียนนั้น ครูต้องรู้จักวิธีการเสริมแรงให้แก่นักเรียนแต่การเสริมแรงนั้นมีทั้งทางบวกและลบ การเสริมแรงในทางบวกจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความยินดีพอใจมีความมานะในทางตรงกันข้ามการเสริมแรงทางลบจะทำให้นักเรียนเกิดความท้อแท้และหมดกำลังใจ ดังคำกล่าวของสมพร สุทัศนีย์ (2531 : 92-105) ที่ว่าในสภาพการจัดการเรียนการสอน ครูมีอิทธิพล

ในการแก้ไขพฤติกรรมมาก โดยเฉพาะการให้แรงเสริมทางบวกและวิธีการอื่นๆ แม้แต่การลงโทษสถานเบา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Shandler, Nina (1996 : 37-41) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องวินัยทางบวก สามารถสอนให้ผู้เรียนมีความสนใจตนเองและมีความหนักแน่น ผลการศึกษา พบว่าวิธีการสอนของครูให้ผู้เรียนมีวินัยในทางบวกช่วยเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่มีความเชื่อมั่นตนเอง มีความรับผิดชอบและสร้างความสำเร็จให้แก่ตนเอง

อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่า ครูในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมอาชีวศึกษา มีการเช็คชื่อนักเรียนตามรายบุคคลในชั้นเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเป็นวิธีการควบคุมชั้นเรียนของครูในชั้นเรียน ซึ่งจะมีการเสริมแรงในรูปของการให้คะแนนของครูในภาคเรียนนั้น เราอาจใช้ทฤษฎีการให้แรงเสริม (Reinforcement theory) คือการเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง โดยการให้แรงเสริมบวกหรือการดึงแรงเสริมลบออกจาก การแสดงพฤติกรรมนั้นๆ การให้แรงเสริมบวก หมายถึงการให้สิ่งเร้าที่ทำให้พฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือความประพฤติดีขึ้น ส่วนการให้แรงเสริมลบ หมายถึง การเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ใดพฤติกรรมหนึ่ง โดยการดึงเอาแรงเสริมลบออก เมื่อบุคคลมีพฤติกรรมแรงเสริมลบจะถูกดึงออกหรือถูกทำให้หมดไป การงดไม่ให้แรงเสริมหรือการไม่ให้ความสนใจเป็นเทคนิคการลบพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา แต่สำหรับการให้รางวัลกับนักเรียนทั้งชั้นเมื่อนักเรียนส่วนมากประพฤติตนได้อย่างเหมาะสม ครูในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมอาชีวศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นไม่ได้ว่าครูให้แรงเสริมหรือรางวัลกับนักเรียนเป็นรายบุคคลมากกว่าการให้แรงเสริมหรือรางวัลกับนักเรียนทั้งชั้น

2. จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมอาชีวศึกษา มีความรับผิดชอบโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยนักเรียนที่เข้ามาศึกษาในสถาบันสังกัดกรมอาชีวศึกษาจะมีอายุโดยเฉลี่ยประมาณ 15-20 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่คาบเกี่ยวระหว่างความเป็นเด็กและเป็นผู้ใหญ่ เขาจึงเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงหลายด้านที่ก่อให้เกิดความวิตกกังวลใจและไม่มั่นใจ นอกจากนี้ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อบทบาทของเขาก็แตกต่างกันไปจากวัยเด็กและมีความซับซ้อนมากขึ้น การที่วัยรุ่นมีความรู้สึกต่อสภาพของสังคมดังกล่าว การเรียนรู้จากประสบการณ์หรือสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวทำให้วัยรุ่นยึดอัดใจในการปฏิบัติตนเกิดความไม่แน่ใจในความถูกผิด การที่วัยรุ่นต้องเตรียมพร้อมที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในสังคมก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายใจ วัยรุ่นจะเริ่มคิดถึงการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลภายในบ้าน บุคคลในโรงเรียน และบุคคลในสังคมที่ตนเองอยู่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนช่วงอุตสาหกรรมต้องมีการฝึกและปฏิบัติงานครูได้มีการวางกฎระเบียบเกี่ยวกับภาระหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสมบัติที่เป็นของตนเองและส่วนรวมทุกครั้งก่อนและหลังการปฏิบัติงานจนกระทั่งกลายเป็นนิสัยที่ติดตัวนักศึกษาโดยอัตโนมัติ ดังคำกล่าวของเกียรดิ ศรีพงษ์ ที่ว่าการที่เด็กมีความรับผิดชอบได้ดั่งนั้น เราควรปลูกฝังให้เขามีระเบียบวินัยอันดีงามแต่เริ่มแรกไม่ก่อน โดยการส่งเสริมให้เด็กได้มี

การกระทำมิใช่คอยควบคุม ห้ามปราม ควรส่งเสริมให้เด็กได้ร่วมมือกันรับผิดชอบ โดยการฝึกให้คิดและกระทำเป็นหมู่คณะ ฉะนั้นผู้ใหญ่จึงควรทราบความต้องการพื้นฐานของเด็กแต่ละวัยว่ามีสภาพอย่างไร เพื่อนำไปเป็นหลักพิจารณาสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ ชินพันธ์ (2523 :) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียนกับความรู้สึกรับผิดชอบต่อ พบว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลย โดยที่แบบปล่อยปละละเลยจะมีความรับผิดชอบต่อ

อย่างไรตามเมื่อพิจารณาระดับความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคม หรือส่วนรวมของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นสิ่งน่ายินดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความต้องเป็นที่ยอมรับจากบุคคลรอบข้าง ดังนั้นถ้าครูได้มีการปลูกฝังสิ่งที่ดีงามให้แก่ นักเรียน ก็จะทำให้ นักเรียนปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีเป็นประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ ถึงแม้ว่าสภาพของสังคมไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเป็นสังคมของชาวตะวันตกมากขึ้น แต่เยาวชนรุ่นหลังก็ยังยึดคติและประเพณีที่ดี ซึ่งผลจากการที่สังคมไทยมีความคิดไม่ละทิ้งวัฒนธรรมที่ดีงามอันสืบทอดมาจวบจนปัจจุบัน จึงทำให้สังคมไทยมีความน่าอยู่ และเป็นสังคมที่มีความสงบสุข แต่ก็มีบางรายการที่นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับปานกลาง อันได้แก่ ห้ามเพื่อนร่วมชั้นไม่ให้รบกวนหรือขัดขวางการทำงานของผู้อื่น, แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเข้าใจผิดกัน โดยให้หลีกเลี่ยงการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม, ห้ามปรามเพื่อนๆ ไม่ให้พูดคำหยาบ และช่วยเหลืองานกิจกรรมของวิทยาลัยตามความสามารถโดยไม่ต้องมีผู้บังคับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร มีสถานะความเป็นผู้นำในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจไม่ดีเท่าที่ควรเพราะได้แต่คิดแต่ไม่กล้าแสดงออกมา รวมถึงความเชื่อมั่นในตนเองด้วย ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าความเชื่อมั่นในตนเองยังขึ้นอยู่กับระดับอายุ และระดับพัฒนาการ

ความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากนักเรียนในวัยนี้อยู่ในช่วงของวัยรุ่น ซึ่งการรับผิดชอบต่อการทำงานต่อการกระทำของตนรวมถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของคณนั้น อาจจะไม่พร้อมรับผิดชอบต่อได้ทั้งหมด แต่ก็มีบางรายการที่นักเรียนยังมีความรับผิดชอบต่อในระดับมากอันได้แก่ ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎระเบียบในชั้นเรียนของวิทยาลัย, เข้าห้องเรียนตรงตามเวลาที่กำหนด ในชั้นเรียน, จัดเตรียมอุปกรณ์การเรียน หนังสือให้พร้อมไปเรียนตามตารางเวลาในแต่ละวัน, ตั้งใจฟังครูสอนทุกวิชาไม่เฉพาะแต่วิชาที่ตนชอบ และไม่เสพยาเสพติดที่ให้โทษแก่ร่างกาย ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก นักเรียนมีความสำนึกในหน้าที่และบทบาทของตนเองมากขึ้น ยอมรับข้อบกพร่องและยินดีนำไปแก้ไขแสวงหาแนวทางเพื่อความก้าวหน้าของการศึกษาเล่าเรียนของตนเอง ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่ดีในการพัฒนาและสร้างบทบาทของความรับผิดชอบต่อที่มีต่อตนเองในการดำเนินตามแผนชีวิตและปฏิบัติให้เป็นนิสัยได้

3. จากผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียนไม่ว่าทั้งโดยรวม หรือรายด้าน ซึ่งได้แก่ความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคมต่างก็มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหากครูในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร ได้ปฏิบัติทางด้านวินัยในชั้นเรียนมากขึ้นเท่าใดก็จะช่วยทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบทั้งโดยรวมและต่อตนเองหรือต่อสังคมมากขึ้นเท่านั้น หรือในทางกลับกันหากครูได้ปฏิบัติทางด้านวินัยในชั้นเรียนลดหย่อนลงเท่าใด ก็ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบทั้งโดยรวมและต่อตนเองหรือต่อสังคมลดน้อยลงเท่านั้น ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการที่นักเรียนมีความรับผิดชอบได้ดั่งนั้น ครูควรต้องปลูกฝังให้นักเรียนมีระเบียบวินัยอันดีงามแต่เริ่มแรกไปก่อน บ้านและโรงเรียนจะส่งเสริมวินัยให้ได้ดีก็โดยการส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการกระทำมิใช่คอยควบคุม ห้ามปราม วินัยที่ดีย่อมมีผลมาจากทัศนคติอันชอบธรรมซึ่งเกิดจากกระบวนการเรียนด้านต่างๆ ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมมือกันรับผิดชอบ โดยการฝึกให้คิดและกระทำเป็นหมู่คณะ อิทธิพลอีกประการหนึ่งคือ แรงขับอันเกิดจากความต้องการของนักเรียนเอง ฉะนั้นครูจึงควรทราบความต้องการพื้นฐานของนักเรียนแต่ละวัยว่ามีสภาพอย่างไรเพื่อนำไปเป็นหลักพิจารณา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sheviakov (1955 : 14) ที่ได้ศึกษาถึงประเภทของวินัยที่ปลูกฝังให้แก่เด็ก พบว่า ควรเป็นวินัยในตนเองมากกว่าที่จะเป็นวินัยที่อยู่บนรากฐานของการปฏิบัติตามคำสั่ง และให้ความเห็นอีกว่าควรเป็นเรื่องของความเต็มใจ ซึ่งมีใช้การกระทำตามคำสั่ง หรือเพราะลงโทษ นั่นคือ การปลูกฝังให้เกิดวินัยตนเอง ต้องตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความชื่นชอบ และความรักในอุดมคติ

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ครูมีแนวทางในการจัดประสบการณ์ที่เรียนรู้โดยการพัฒนาทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียน โดยการให้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติยอมรับและเห็นดีในผลของการกระทำนั้นๆ ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบ

ในส่วนของการสถาบันการศึกษา ครูควรจะให้ความสนใจแก่นักเรียนให้มากยิ่งขึ้น โดยการให้ความรักและทำความเข้าใจสภาพของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะด้านการสอน หรือการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่มีส่วนส่งเสริมวินัยของนักเรียนทั้งสิ้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบต่อชื่อนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิคทุกเขตการศึกษาที่สังกัดกรมอาชีวศึกษา
2. ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่นที่มีผลต่อความรับผิดชอบต่อชื่อนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา

บรรณานุกรม

- กนก จันทร์ขจร. 2523. **คู่มือครู : การอบรมความรู้ และจริยธรรมเพื่อชีวิต**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- กมลรัตน์ ทวีชาติวิทยากุล. 2531. “การวิเคราะห์ห้องประกอบของความรับผิดชอบของ นิสิตปริญญาตรี สาขาสังคมศาสตร์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมสามัญศึกษา. 2522. “การปลูกฝังจริยธรรมและวัฒนธรรมให้เด็ก.” วารสารสามัญศึกษา.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2542. **การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านการควบคุมตนเองได้**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2542. **การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาไทยภาพของเด็กไทยด้านความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2534. **คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กฤษณี ภูพัฒน์. 2538. “การศึกษาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครอง ใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- กรุณา กิจชัยน. 2517. “ความสัมพันธ์ระหว่างวินัยแห่งตนเอง ความเชื่ออำนาจภายในภายนอกคน และคุณธรรมแห่งพลเมืองดี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์. 2505. **หลักการประจำใจกับการฝึกการรับผิดชอบต่อ**. กรุงเทพฯ : สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย.
- ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ และคณะ. 2512. **จิตวิทยา**. กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา.
- ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์. 2519. **อนุสรณ์การพระราชทานเพลิงศพ**. กรุงเทพฯ :
- กาญจนา หาสิตะพันธุ์. 2510. “การควบคุมตนเอง.” รายงานการประชุมทางวิชาการครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- กาญจนา หาสิตะพันธุ์. 2517. “การควบคุมตนเอง.” ใน การประชุมทางวิชาการกรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กิ่งแก้ว อัดถากร. 2524. “ทำไมต้องวินัย.” **มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์** 3. ปีที่ 1 : 15-19.

- เกียรติ ศรีพงษ์. 2505. “การฝึกหัดให้เด็กรู้จักความรับผิดชอบ.” **จุลสารสมาคมการศึกษา**. ฉบับที่ 8.
กรุงเทพฯ : สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย.
- เกื้อกุล ทาสี. 2514. “การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประกิตและบุคลิกภาพของบุคคลจาก
ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน.” **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- โกศล มีคุณ. 2524. “การวิจัยเชิงทดลองฝึกรอบมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทักษะในการสวม
บทบาทของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา.” **ปริญญาานิพนธ์การศึกษาคุณภูมิหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.**
- คำนึ่ง อยู่เลิศ. 2541. “ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนัก
เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเสด็จนคร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร.”
**ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.**
- จรรยา สุวรรณทัต และคนอื่นๆ. 2521. **พฤติกรรมศาสตร์เล่มที่ 1 : พื้นฐานความเข้าใจทาง
จิตวิทยา.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- จรรยา สุภาพ. 2521. **แบบเรียนสังคมศึกษา.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ชม ภูมิภาค. 2525. “บทความวิทยุกระจายเสียงของสมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย.”
ชุดการศึกษาเพื่อคุณธรรม. กรุงเทพฯ : เจริญวิทยาการพิมพ์.
- ชอวบ กินาวงศ์. 2514 “การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จประกาศนียบัตร วิชาการศึกษา
(ปก.ศ.) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2509-2511 ในโรงเรียนประถมศึกษาภาคการศึกษา 11.”
**ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร.**
- ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. 2522 . **คุณธรรมและจริยธรรม : หลักการและวิธีการพัฒนาจริยศึกษาใน
สถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ.** กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา.
- ชิดกมล สังข์ทอง. 2536. “การศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวินัยในตนเองของวัยรุ่น.”
**วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.**
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2523. **จิตวิทยาการปลูกฝังวินัยแห่งตน.** สถาบันวิจัย.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจนึก. 2524. **ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว
กับสุขภาพจิต และจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นไทย.** รายงานวิจัยฉบับที่ 26
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2527. **จิตวิทยาการปลูกฝังวินัยแห่งตน.** **แนะแนว 18 (9) : 58 – 71.**

- ทองคุณ หงส์พันธ์. 2533. **วิถีทางแห่งบัณฑิต**. ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : การครองตน ครองคน และครองงานพิมพ์.
- นรินทร์ อิมเพิ่มพูล. 2523. “การสำรวจวิธีการที่ครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนครปฐม ใช้ในการแก้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนตามการรับรู้ของครู.” วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นาฏเฉลียว สุมาวงศ์. 2505. “การฝึกความรับผิดชอบในครอบครัว.” **จุลสารสมาคมการศึกษา**. ฉบับที่ 8. กรุงเทพฯ : สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย.
- นิคม ดังคะพิภพ. 2516. “การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพ ความเกรงใจและความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนวัยรุ่น ที่มาจากครอบครัวไทยและจีน.” วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต, วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร.
- บุญชม ศรีสะอาด และคนอื่นๆ. 2528. “ปัญหาในระดับมัธยมศึกษา.” มหาสารคาม บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2535. **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
- ปภาวดี แจ่มศิริ. 2527. “ผลของการควบคุมตนเองต่อพฤติกรรมก่อนนอนในชั้นเรียน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมปีที่ 1.” วิทยานิพนธ์ ค.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประดิษฐ์ ฮวบเจริญ. **วิชาการบริหารการศึกษาว่าด้วยกิจการนักเรียน**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วน จำกัด อักษรบัณฑิต, ม.ป.ป.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2526. **ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอานามัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ประวีณ ณ นคร และ เสนาะ ดิยาวี. 2525. “เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารบุคลากรใน โรงเรียน หน่วยที่ 11.” นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530. **การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุต). 2527, 27 กันยายน. “รายงานการตอบแบบสำรวจความคิดเห็น เกี่ยวกับวินัยของคนในชาติ.” ณ สถานปฏิบัติธรรมสายใจธรรม อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา.
- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. พระบรมราโชวาท เรื่อง “วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนา ประเทศ”.
- พัชรา พันธุ์พัฒนกุล. 2527. “การเปรียบเทียบความสำคัญในบทบาทของตนและสัมพันธภาพใน ครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาใน กรุงเทพมหานคร และจังหวัดพะเยา.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

- ภรณ์ อินทะสร. 2526. “ผลของการใช้วิธีควบคุมตนเองปรับพฤติกรรมตั้งใจเรียนในห้องเรียน
ของนักเรียน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภิญโญ สาธร. 2523. **การบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนัส อารีรอบ. 2534. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนิสิตศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยนต์ ชุ่มจิต. 2534. **ความเป็นครู**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โอเอส พรินติ้ง เฮาส์.
- ยนต์ ชุ่มจิต. 2541. **ความเป็นครู**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. 2543. **พื้นฐานการวิจัย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุวีริยาสาสน์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2538. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525**. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- ละม้ายมาศ สรทัตต์ และคณะ. 2510. “อิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการของเด็กที่ตำบลนาป่า
อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” รายงานการวิจัยฉบับที่ 9 ของสถาบันระหว่างชาติสำหรับ
การค้นคว้าเมื่อเด็ก : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ละออ การุณยะวณิชช์. 2505. “ความรู้สึกรับผิดชอบควรสอนตั้งแต่เด็ก.” กรุงเทพฯ : สมาคม
การศึกษาแห่งประเทศไทย.
- ละเอียด ลิ้มอักษร. 2517. “ประชาธิปไตยในโรงเรียน.” **ประชาศึกษา**. 11 : 6-16.
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคนอื่นๆ. 2539. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัย**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- วณิช บรรจง. 2518. **วิชาการศึกษาคติวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- วรรณวิภา ทองงอก. 2517. “ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่ออาชีพครู วินัยในตนเอง ผลสัมฤทธิ์
ในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนการสอน ของนิสิตฝึกสอน วิทยาลัยวิชาการศึกษา
พินิจโลก.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. วิชาเอกการวัดผลการศึกษา.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- วรวิทย์ วสันตรากร. 2522. **การศึกษาของไทย**. กรุงเทพฯ : บริษัทสารมวลชนจำกัด.
- วัลลภา จันทร์เพ็ญ. 2526. “ปัจจัยคัดสรรที่เกี่ยวข้องกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนระหว่างนักเรียนที่มี
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตกรุงเทพมหานคร.”
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- วารี แสนสุข. “มโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตยของนักเรียนอาชีวศึกษา.”
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิواهرวัน มูลสถาน. 2523. “ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและควมมีวินัยในตนเอง.”
 ปรึญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย,
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- ศศวรรณ เทศศรีเมือง. 2535. “การเปรียบเทียบผลการควบคุมตนเองและการชี้แนะที่มีต่อความ
 ขยันหมั่นเพียรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีราชินทิศ จังหวัดอุดรธานี.”
 ปรึญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม. 2519. **โปรแกรมการเรียนวิชาจิตวิทยา**. กรุงเทพฯ:
 เซนทรัลเอ็กซ์เพรสศึกษาการพิมพ์.
- ศราวุธ วงศ์ทอง. 2536. “การเปรียบเทียบผลของการวางเงื่อนไขเป็นกลุ่มและการชี้แนะที่มีต่อวินัย
 ในห้องเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนตระการพิชผล อำเภอดงเจริญ
 พิจิตร จังหวัดอุบลราชธานี.” ปรึญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ศิริลักษณ์ เกิดจันทร์ตรง. 2540. “ความสัมพันธ์ระหว่าง การจัดการเรียนการสอนกับ
 พฤติกรรมทางจริยธรรมตามความคิดเห็นของผู้สอนในวิทยาลัยเกษตรและ
 เทคโนโลยีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.” วิทยานิพนธ์ปรึญญาศึกษาศาสตร์
 มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย,
 มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล. 2529. **จิตวิทยาการจัดการพฤติกรรมมนุษย์**. นครปฐม : โรงพิมพ์
 มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สบโชค พูลนวม. 2523. ความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรับผิดชอบ. ปรึญญาานิพนธ์
 การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- สมพร สุทัศน์, ม.ร.ว. 2536. **เปรียบเทียบผลการใช้เทคนิคการควบคุมตนเองคง พฤติกรรมการ
 เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**.
- สมชาย เรืองสม. 2541. “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวินัยตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน
 ของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมในวิทยาลัยเทคนิค เขตการศึกษา 4 สังกัดกรมอาชีวศึกษา.
 วิทยานิพนธ์ ปรึญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
 ธนบุรี.
- สมศักดิ์ ชินพันธ์. 2523. “ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นกับความรู้สึกรับ
 ใจดีและมโนภาพแห่งตน.” ปรึญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- สมบัติ ชูชีพชัย. 2527. “ควมมีวินัย.” **มิตรครู**. ปีที่ 4 (ฉบับที่ 6) : 20.

- สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย. 2525. **ตำราพัฒนาการเด็ก**. วิบูลย์กิจการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540. **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544**. กรุงเทพฯ : เม็ดทรายพรินติ้ง.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2537. **การเสริมสร้างวินัย : คู่มือแนวทางปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ. 2538. **แนวทางการปฏิรูปการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2539-2550**. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวง.
- สำราญ วรเดชะคงคา. 2534. “ผลของการฝึกอบรมทางศาสนาที่มีต่อการพัฒนาจิตลักษณะของ นักเรียนที่เข้าโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนที่วัดม่วง.” วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต.
- สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม. 2517. **ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่ออาชีพครู วินัยในห้องเรียน**.
- สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม. 2516. **จิตวิทยาเด็ก**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : แพรววิทยา.
- สุดใจ เหล่าสุนทร. 2510. “การศึกษาเพื่ออาชีพในโรงเรียนชั้นมัธยม.” **เอกสารวิจัยส่วนบุคคล ในลักษณะ**. วิชาสังคมจิตวิทยา.
- โสภภาพร แก่นเพชร. 2530. “สัมพันธ์ภาพระหว่างครูประจำชั้น นักเรียนและความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 5 ในโรงเรียนมัธยม.” วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- หรรษา นิลวิเชียร. 2528. **การพัฒนาวินัยแห่งตน**. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- อรทัย โสภา. 2533. “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา วิทยาศาสตร์ และความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียน โดยใช้ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียน และ เรียนตามคู่มือ.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรสา ไทยการุณวงศ์. 2528. “ผลของการใช้ควบคุมสิ่งเร้าในการเพิ่มพฤติกรรมตั้งใจเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาวุธ พรหมมานอก. 2534. “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความรับผิดชอบ ในการเรียนวิชา คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการสอนด้วยบทเรียน โมดูล กับการสอนตามคู่มือของ สสวท.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เอื้ออารีย์ ชลโสภณ. 2515. “เยาวชนในชนบท.” *เยาวชนไทย*. สถาบันวิจัยทางสังคมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนนกกุล กรี่แสง. 2520. *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.
- Alexander, R.N. and Apfel, C.H. 1976. “Altering Schedule of Reinforcement for Improved Classroom Behavior.” P. 97 – 99. In *Exceptional Children*.
- Brown. et. al. 1977. “The School Principle as a Behavior Modification.” **Journal of Education Research**. 66 : 175 – 180.
- Butterworth, T. W. 1974. “The Relationship of Two Different Methods of Reporting Pupil Progress to the Reading Achievement, School Attitude and Self-Responsibility of a Sample of Six Grade Pupils.” Dissertation, Abstracts International.
- Crow, L.D. and Crow, A. 1962. **Child Development and Adjustment**. 2nd ed. New York : The Macmillan.
- Davis, K. 1972. **Human Behavior at work**. 4th ed. New York : Mc. Graw-Hill.
- Doyle, M.W. 1961. “Citizenship Begins in the Home.” **Journal of the Association for Childhood Education International**. 37(8) : 361.
- Ellsworth, J.,1996. **Developmental Discipline : A Channel to Multicultural understanding**. Journal of Inter Group Relation, Vol.23,No2,
- Fishbein, J.E. and Barbara H.W. 1981. “Effects of the Good Behavior Game on Disruptive Library Behavior Analysis.” **Journal of Applied Behavior Analysis**. 14 : 89 – 93.
- Goldenson, Robert M. 1984. **Longman Dictionary of Psychology**. New York : Longman Inc.
- Good, C. V. 1973. **Dictionary of Education**. 3rd ed. New York : Mc Graw Hill.
- Gorton, R. A. 1983. **School Administrator and Supervisor : Leadership, Challenges and Opportunities**. U.S.A. : Wmc. Brown Company Publisher.
- Jordan, R.L.,1984. **Validation of the self-discipline Rating Scale : A Criterion Study (Self-Control)**, United States International University.
- Lawshe, 1966. **C.H. Principle of Personnel Test**. Mcgraw-Hill Book.
- Maxfield, M.R. 1979. “Key Elements in a Utah Statewide Program to Improve Student Discipline in Behavior and Studies.” P. 18. in the National School Board Association.
- Mitton, B.L. and Dole B. H. 1962. “The Development of Responsibility in Children.” **The Child : A Book of Reading**. 46 : 407 – 416.

- Mueller, Danial. 1969. **Difference in School Responsibility Among Various Group of College Students**. Dissertation Abstracts International.
- Mussen, P. H. and others. 1969. **Child Development and Personality**. 3rd ed. New York : Harper & Row.
- Peck, R.F. and Havignurt, R.J.1963. **Child Development and Personality**. New York : John Willey & Sone Inc.
- Roucek, J.S. 1956. **Social Control**. 2nd ed. New York : D. Van Nostrand Inc.
- Shandler, N., 1996. **Positive Discipline can Teach Students Self – Respect and Emparty**. Teaching Tolerance, Vol.5, No.1,
- Sheviakov, G. V. and Fritz R. 1955. **Discipline for Today Children and Youth**. Washington D.C. : National Education Association.
- Shuiman, R., 1982. **An Evaluation of Discipline and Vandalism in Scarborough School**. International Evaluation Report No.4,
- Sideman, J. M. 1962. **The Child : A Book of Reading**. New York : Holt Renchart And Winston.
- Snyder, R. 1986. “Three Differing Systems of Discipline and Their Impact on Conscience and Culture.” Resources in Educational Research Information Center.
- Thoresen, C. E. and Michael J. M. 1939. **Behavioral Self – Control**. New York : Appleton – Century – Crafts.
- Valett, R. E. 1986. “Effective Discipline : 10 step to successful Performances” Resources in Educational Research Information Center.
- Walsh, Huber M. 1980. “Introducing the Young Child to the Social World.” New York : MacMillan Publishing Company.
- Wilson, T. G. and Daniel K. 1980. **Principles of Behavior Therapy**. New Jersey : Prentice – Hall.
- Zunich, M. 1963. “Development of Responsibility Pereption of Lower and Niddle Class Children.” **The Journal of Education Research**. 56 (9) : 947.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ภาคผนวก ข หนังสือราชการ

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร

แบบสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อใช้สำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติทางด้านวินัยในชั้นเรียนของครูและความรู้สึกเกี่ยวกับความมีวินัยและความรับผิดชอบของนักเรียน

คำชี้แจงทั่วไป

1. แบบสำรวจนี้ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสำรวจ
 - ตอนที่ 2 การปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียน
 - ตอนที่ 3 ความรับผิดชอบของนักเรียน
2. โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ของคำตอบตามความเหมาะสม และสภาพความเป็นจริง ในขณะที่นักเรียนตอบแบบสำรวจนี้ขอให้นักเรียนระลึกถึง ครู - อาจารย์ที่ทำการสอนนักเรียนในชั้นเรียน โดยให้นึกถึงครูในภาพรวม ๆ ของครูหลาย ๆ ท่านที่ทำการสอนนักเรียนในชั้นเรียน
3. ความคิดเห็นของท่านไม่กระทบกระเทือนต่อการเรียนของท่านแต่ประการใด
4. คำตอบที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงมีความสำคัญ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสำรวจ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 16 ปี

19 -21 ปี

16 -18 ปี

มากกว่า 21 ปี

3. ท่านกำลังศึกษาอยู่แผนกวิชา

ช่างยนต์

ช่างกลโรงงาน

ช่างเชื่อมโลหะ

ช่างไฟฟ้า

ช่างอิเล็กทรอนิกส์

ช่างก่อสร้าง

ช่างเทคนิคสถาปัตยกรรม

ช่างเคหะภัณฑ์

ช่างเทคนิคการแวนและเลนส์

ช่างการพิมพ์

4. สถานศึกษาที่ท่านกำลังศึกษาอยู่

วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง

วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี

วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาราม

วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกมหานคร

ตอนที่ 2 การปฏิบัติเกี่ยวกับวินัยของครูในชั้นเรียน

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความในตอนต้นที่ 2 ที่ละข้อ แล้วให้ท่านพิจารณาดังนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการที่ครูผู้สอนปฏิบัติเพื่อควบคุมหรือแก้ไขนักเรียนที่ประพฤติผิดวินัย ในแต่ละข้อ ตรงกับระดับการปฏิบัติจริงในห้องเรียนในระดับใด แล้วกรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติ โดยพิจารณาเกณฑ์ของแต่ละระดับดังนี้

- ช่องหมายเลข 5 หมายถึง ท่านได้เห็นครู - อาจารย์ปฏิบัติทุกครั้ง
- ช่องหมายเลข 4 หมายถึง ท่านได้เห็นครู - อาจารย์ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
- ช่องหมายเลข 3 หมายถึง ท่านได้เห็นครู - อาจารย์ปฏิบัติบางครั้ง
- ช่องหมายเลข 2 หมายถึง ท่านได้เห็นครู - อาจารย์ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง
- ช่องหมายเลข 1 หมายถึง ท่านได้เห็นครู - อาจารย์ปฏิบัติเล็กน้อยมากหรือไม่ปฏิบัติเลย

รายการปฏิบัติ	ระดับของการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
1. มีการเช็คชื่อนักเรียนตามรายบุคคลในชั้นเรียน
2. ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีเป็นกันเองกับนักเรียน
3. ช่วยให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงการประพฤติตนด้วยการอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่าการประพฤติปฏิบัติของนักเรียนนั้นมีผลอย่างไรกับผู้อื่น
4. ยกย่องนักเรียนที่ทำดีประพฤติดีเป็นรายบุคคล
5. ให้รางวัลกับนักเรียนทั้งชั้นเมื่อนักเรียนส่วนมากประพฤติตนได้อย่างเหมาะสม
6. ให้การปฏิบัติงานของนักเรียนจากการเรียน ครูจะขอร่วมมือจากนักเรียนแทนการออกคำสั่ง
7. ครูจะชมเชยนักเรียนที่ตอบคำถามได้ในชั้นเรียน แต่ถ้าตอบไม่ได้ครูก็จะให้โอกาสนักเรียนพยายามในครั้งต่อไป
8. ครูจะคอยกระตุ้นและให้กำลังใจแก่นักเรียนที่มีผลการเรียนไม่ดีแทนการตำหนิและว่ากล่าว
9. ให้รางวัลกับนักเรียนที่มีผลการเรียนดี
10. แสดงความใส่ใจกับนักเรียนที่ชอบเก็บตัวไม่ค่อยมีเพื่อน
11. บอกนักเรียนให้รู้ว่าเขาต้องเคารพในสิทธิของผู้อื่นและมสิทธิในการเรียนรู้เองอย่างปลอดภัย
12. ชี้แนะนักเรียนที่ประพฤติไม่เหมาะสมให้ค้นหาวิธีการปฏิบัติตนที่เหมาะสมเป็นรายบุคคล
13. อภิปรายเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนของนักเรียน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้หาทางออกหรือวิธีการปฏิบัติตนที่ดีกว่าสำหรับการปฏิบัติตนในอนาคต

รายการปฏิบัติ	ระดับของการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
14. เปิดโอกาสให้นักเรียนทั้งชั้นได้กำหนดบทลงโทษนักเรียนที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมตามระเบียบของชั้นเรียน					
15. เตือนนักเรียนที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมเกี่ยวกับกฎระเบียบของชั้นเรียน					
16. เมื่อนักเรียนทำผิดระเบียบในชั้นเรียนให้คิดวิธีทำโทษด้วยตัวเอง					
17. ทุกครั้งที่มีการทำผิดกฎจะให้นักเรียนประเมินสถานการณ์พิจารณาว่าอะไรผิด อะไรถูก และแสดงความรู้สึกในสถานการณ์ซึ่งเกี่ยวกับตัวเอง					
18. ครูไม่ส่งเสียงดังด้วยความโกรธกับนักเรียนที่ประพฤติตนไม่เหมาะสม					
19. ไม่ใช้คำเยาะเย้ยเสียดสีหรือเหน็บแนมนักเรียนถ้าทำผิดกฎระเบียบในชั้นเรียน					
20. อนุญาตให้นักเรียนได้อธิบายเหตุผลของการกระทำของเขาเพื่อที่ครูจะได้เข้าใจในการกระทำนั้นอย่างดี					

ตอนที่ 3 ความรับผิดชอบของนักเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับของความคิดเห็นที่ท่านคิดว่าเป็นการบรรยายลักษณะของตัวท่าน ในภาคเรียนนี้

- โดย
- ช่องหมายเลข 5 หมายถึง ท่านมีการปฏิบัติมากที่สุด
 - ช่องหมายเลข 4 หมายถึง ท่านมีการปฏิบัติมาก
 - ช่องหมายเลข 3 หมายถึง ท่านมีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง
 - ช่องหมายเลข 2 หมายถึง ท่านมีการปฏิบัติเล็กน้อย
 - ช่องหมายเลข 1 หมายถึง ท่านมีการปฏิบัติเล็กน้อยมาก

รายการ	ระดับของการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
ความรับผิดชอบต่อตนเอง					
1. เข้าใจปฏิบัติตามกฎระเบียบในชั้นเรียนของวิทยาลัย
2. เข้าห้องเรียนตรงตามเวลาที่กำหนดในชั้นเรียน
3. จัดเตรียมอุปกรณ์การเรียน หนังสือให้พร้อมไปเรียนตามตารางเวลาในแต่ละวัน
4. ตั้งใจฟังครูสอนทุกวิชา ไม่เฉพาะแต่วิชาที่ตนชอบ
5. ยกมือเพื่อขอแสดงความคิดเห็นในเนื้อหาวิชาที่ครูสอนหรือตอบคำถามทุกครั้งเมื่อครูถาม
6. นั่งทำงานหรืออ่านหนังสือในห้องเรียนด้วยความสงบเรียบร้อย แม้ครูจะไม่อยู่ในห้องเรียน
7. กลับไปทบทวนบทเรียนที่ได้เรียนมาแล้วเมื่อถึงบ้านหรือที่พัก
8. ไม่เสพยาเสพติดที่ให้โทษแก่ร่างกาย
9. เมื่อทำงานไม่เสร็จส่งตามกำหนดเวลา ควรไปขอเลื่อนวันส่งกับอาจารย์
ความรับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวม					
10. สนับสนุนให้เพื่อนร่วมชั้นไม่ให้แต่ละต้องยุ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อื่น เว้นแต่จะได้รับอนุญาต
11. ห้ามเพื่อนร่วมชั้นไม่ให้รบกวนหรือขัดขวางการทำงานของผู้อื่น
12. ร่วมทำงานที่เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์กับเพื่อนร่วมชั้น
13. แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเข้าใจผิดกัน โดยให้หลีกเลี่ยงการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม
14. ช่วยเหลือผู้อื่นให้ทำงานของเขาอย่างดีที่สุด

รายการ	ระดับของการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
15. ทำสิ่งที่ดีอย่างเต็มความสามารถ					
16. ส่งเสริมให้เพื่อนนักเรียน ได้พูดแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น					
17. ส่งเสริมให้นักเรียนคนอื่น ให้เกียรติกับเพื่อนร่วมชั้น					
12. รู้จักให้เกียรตินักเรียนคนอื่น					
18. สนับสนุนให้เพื่อนนักเรียนคนอื่น ๆ ปฏิบัติต่อครู-อาจารย์ด้วยความเคารพ					
19. มีมารยาทในการอภิปรายในประเด็นที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกับคนอื่น					
20. ชักชวนให้ผู้อื่นร่วมมือทำงานบางอย่างที่จำเป็นต้องทำให้เสร็จทันกำหนด					
21. ช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนคนอื่น ๆ ที่ได้รับความลำบาก					
22. ห้ามปรามเพื่อน ๆ ไม่ให้พูดคำหยาบคายกับผู้อื่น					
23. ทำงานร่วมกับเพื่อนคนอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
24. ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างดี โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ , ศาสนา , เพศ ฯลฯ					
25. ช่วยดูแลและเก็บรักษาเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่เป็นสมบัติของวิทยาลัยให้เรียบร้อยหลังจากใช้งานเสร็จ					
26. ช่วยเหลืองานกิจกรรมของวิทยาลัยตามความสามารถโดยไม่ต้องมีผู้ใดบังคับ					
27. แบ่งเวลาเพื่อช่วยทำงานบ้านตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้ปกครอง					
28. ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นควรทำงานที่ตนได้รับมอบหมายให้สำเร็จ โดยไม่ต้องรอให้ผู้อื่นมาเตือน					
29. รายงานความเสียหายที่เกิดจากการปฏิบัติงานให้ครูทราบ					
30. ในการทำงานร่วมกับคนอื่นเข้าพเจ้ารับฟังเสียงข้างมากเสมอ					

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
ว่าที่ ร.ต. พิชัย ชัยชินรัตน์
นักศึกษาระดับปริญญาโทสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา

ภาคผนวก ข

หนังสือราชการ

คำสั่งคณะกรรมการอุดมศึกษา
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ที่ ๖๖๖ / 2544

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการพิจารณาหัวข้อและ
เค้าโครงวิทยานิพนธ์ ของ ว่าที่ ร.ต.พิชัย แสนนานา

เพื่อให้การเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ของ ว่าที่ ร.ต.พิชัย แสนนานา เป็นไปด้วยความเรียบร้อย
และมีประสิทธิภาพจึงแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อควบคุมและพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์
ดังต่อไปนี้

1. คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดร.ผดุงชัย	กู่พัฒน์	ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์
ดร.ราชันย์	บุญธิมา	ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม

2. คณะกรรมการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์

ผศ.ดร.เลิศลักษณ์	กลั่นหอม	ประธานกรรมการ
รศ.ดร.สมพร	ไชยะ	กรรมการ
รศ.ดร.สุพิทย์	กาญจนพันธุ์	กรรมการ
ดร.ผดุงชัย	กู่พัฒน์	กรรมการ
ดร.ราชันย์	บุญธิมา	กรรมการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 1๕ ตุลาคม พ.ศ. 2544

(รองศาสตราจารย์ ธีวีวรรณ ชินะตระกูล)
กณบดี

ประกาศบัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
เรื่อง ผลการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ขอประกาศรายชื่อหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ หลักสูตรครุศาสตร์ อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา ที่ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการดังนี้

ว่าที่ ร.ต.พิชัย ชัยชินรัตน์ รหัสประจำตัว 43064712 ให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร (RELATIONSHIP BETWEEN TEACHERS' DISCIPLINE PRACTICE IN THE CLASSROOM AND STUDENTS RESPONSIBILITY IN BANGKOK METROPOLITAN TECHNICAL COLLEGES)" โดยมี ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์ เป็นอาจารย์ผู้ควบคุม วิทยานิพนธ์ ดร.ราชนันท์ บุญธิมา เป็นอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม

ซึ่งได้รับอนุมัติเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2544

ทั้งนี้ให้นักศึกษาค้นคว้าและเขียนวิทยานิพนธ์ โดยปรึกษากับอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ให้เสร็จสิ้นภายในเวลาที่กำหนดในระเบียบของบัณฑิตวิทยาลัย

ประกาศ ณ วันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ.2544

(ร.อ.ผศ.ดร.วิระไชยรัฐ ชันเงิน)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ
ปฏิบัติราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ทม 1504 / 4886

คณะกรรมการอุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๖ พฤศจิกายน 2544

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.กมลสร วงษ์รักษา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม เพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย ว่าที่ ร.ต.พิชัย ชัยชินรัตน์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน อาชีวศึกษา จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียน ในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร ”

คณะกรรมการอุตสาหกรรมพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัยดังที่แนบมาพร้อมนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้การเก็บข้อมูลการวิจัยของ ว่าที่ ร.ต.พิชัย ชัยชินรัตน์ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร.327-1199 , 737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร 02-3269040

ที่ ทม 1504 / 4886

คณะกรรมการอุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๒๐ พฤศจิกายน 2544

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผศ.ดร.อรสา โกศลนันทกุล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม เพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย ว่าที่ ร.ต.พิชัย ชัยชินรัตน์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาชีพศึกษา จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียน ในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร ”

คณะกรรมการอุตสาหกรรมพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัยดังที่แนบมาพร้อมนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้การเก็บข้อมูลการวิจัยของ ว่าที่ ร.ต.พิชัย ชัยชินรัตน์ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร.327-1199 , 737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร 02-3269040

ที่ ทม 1504 / 4880

คณะกรรมการอุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๒๖ พฤศจิกายน 2544

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายเกียรติศักดิ์ ส่องแสง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม เพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย ว่าที่ ร.ต.พิชัย ชัยชินรัตน์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน อาชีวศึกษา จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียน ในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร ”

คณะกรรมการอุตสาหกรรมพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัยดังที่แนบมาพร้อมนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้การเก็บข้อมูลการวิจัยของ ว่าที่ ร.ต.พิชัย ชัยชินรัตน์ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร.327-1199 , 737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร 02-3269040

ที่ ทม 1504 / 4866

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

26 พฤศจิกายน 2544

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน นางปรารมภ์ วีรวัฒน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม เพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย ว่าที่ ร.ต.พิชัย ชัยชินรัตน์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน อาชีวศึกษา จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียน ในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร ”

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัยครั้งที่แนบมาพร้อมนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้การเก็บข้อมูลการวิจัยของ ว่าที่ ร.ต.พิชัย ชัยชินรัตน์ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดทราบและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร.327-1199 , 737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร 02-3269040

ที่ ทม 1504 / 4886

คณะกรรมการอุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

20 พฤศจิกายน 2544

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายมณฑิร พันธุ์ณี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม เพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย ว่าที่ ร.ต.พิชัย ชัยชินรัตน์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน อาชีวศึกษา จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียน ในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร ”

คณะกรรมการอุตสาหกรรมพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัยดังที่แนบมาพร้อมนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้การเก็บข้อมูลการวิจัยของ ว่าที่ ร.ต.พิชัย ชัยชินรัตน์ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร.327-1199 , 737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร 02-3269040

ที่ ทม 1504 / **4973**

คณะกรรมการอุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๕๖ พฤศจิกายน 2544

เรื่อง ขอความร่วมมือให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชราม

ด้วย ว่าที่ ร.ต.พิชัย ชัยชินรัตน์ นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร ” คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้โปรดอนุญาตให้นักศึกษาทดลองใช้แบบสอบถามเพื่อการวิจัย ภายในสถานศึกษาของท่านได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน
มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร. 3271199, 7373000 ต่อ 3692

โทรสาร 3269040

ที่ ทม 1504 / 5125

คณะกรรมการอุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๒ ธันวาคม 2544

เรื่อง ขอความร่วมมือให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน อธิบดีกรมอาชีวศึกษา

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
1. คำโครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 เล่ม
 2. ประกาศผลการพิจารณาหัวข้อและคำโครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ฉบับ
 3. รายชื่อสถานศึกษาที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย ว่าที่ ร.ต.พิชัย ชัยชินรัตน์ นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร ” และได้รับอนุมัติหัวข้อและคำโครงการวิทยานิพนธ์แล้วเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2544 ในการทำวิจัยเรื่องนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยใช้แบบสอบถามภายในสถานศึกษาสังกัดหน่วยงานของท่าน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นักศึกษาทำการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยภายในสถานศึกษาสังกัดหน่วยของท่านได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร.327-1199 , 737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 3269040

รายชื่อสถานศึกษาที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
โดย ว่าที่ ร.ต.พิชัย ชัยชินรัตน์

1. วิทยาลัยเทคนิคคอนเมือง
 2. วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี
 3. วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาราม
 4. วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกมหานคร
-

ที่ ทม 1504 / **5125**

คณะกรรมการอุดมศึกษา

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๗ ธันวาคม 2544

เรื่อง ขอความร่วมมือให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. ประกาศผลการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย ว่าที่ ร.ต.พิชัย ชัยชินรัตน์ นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร ” และได้รับอนุมัติหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์แล้วเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2544 ในการทำวิจัยเรื่องนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยใช้แบบสอบถามภายในสถานศึกษาของท่าน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมจึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นักศึกษาทำการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยภายในสถานศึกษาของท่านได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

ที่ ทม 1504 / 5125

คณะกรรมการอุดมศึกษา

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๒ ธันวาคม 2544

เรื่อง ขอความร่วมมือให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. ประกาศผลการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย ว่าที่ ร.ต.พิชัย ชัยชินรัตน์ นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร ” และได้รับอนุมัติหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์แล้วเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2544 ในการทำวิจัยเรื่องนี้นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยใช้แบบสอบถามภายในสถานศึกษาของท่าน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมจึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นักศึกษาทำการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยภายในสถานศึกษาของท่านได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร. 327-1199 , 737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 3269030

ที่ ทม 1504 / 5125

คณะกรรมการอุดมศึกษา
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

ที่ ธันวาคม 2544

เรื่อง ขอความร่วมมือให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาราม

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. ประกาศผลการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย ว่าที่ ร.ต.พิชัย ชัยชินรัตน์ นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร ” และได้รับอนุมัติหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์แล้วเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2544 ในการทำวิจัยเรื่องนี้นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยใช้แบบสอบถามภายในสถานศึกษาของท่าน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นักศึกษาทำการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยภายในสถานศึกษาของท่านได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร. 327-1199 , 737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 3269040

ที่ ทม 1504 / 5125

คณะกรรมการอุดมศึกษา

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๒ ธันวาคม 2544

เรื่อง ขอความร่วมมือให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกมหานคร

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. ประกาศผลการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย ว่าที่ ร.ต.พิชัย ชัยชินรัตน์ นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร ” และได้รับอนุมัติหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์แล้วเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2544 ในการทำวิจัยเรื่องนี้นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยใช้แบบสอบถามภายในสถานศึกษาของท่าน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นักศึกษาทำการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยภายในสถานศึกษาของท่านได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรงค์ พิมสาร)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร. 327-1199 , 737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 3269040

ที่ ศธ 0907/270

กรมอาชีวศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ กทม. 10300

16 มกราคม 2545

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

อ้างถึง หนังสือคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ที่ ทม 1504/5125 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2544

ตามหนังสือที่อ้างถึง คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้ขออนุญาตให้ว่าที่ ร.ต.พิชัย ชัยชินรัตน์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน อาชีวศึกษา เก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียน กับความรับผิดชอบของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร” ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

ในการนี้ กรมอาชีวศึกษาได้พิจารณาอนุญาตให้ ว่าที่ ร.ต.พิชัย ชัยชินรัตน์ เก็บข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวได้ และเมื่อทำการวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว ขอให้แจ้งผลการวิจัยให้กรมอาชีวศึกษาทราบด้วย จักขอบคุณมาก

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นาย วราพร น้อยสุวรรณ)

ศึกษานิเทศก์ 9 ท่าอากาศยาน

หัวหน้าหน่วยงานศึกษานิเทศก์

ปฏิบัติราชการแทน อธิบดีกรมอาชีวศึกษา

กองวิทยาลัยเทคนิค

โทร. 02 - 2822551-2 ต่อ 1511

โทรสาร 02 - 2829354

<http://www.dovetech.moe.go.th>

ที่ ศธ 0907/ 211

กองวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ กทม. 10300

18 มกราคม 2545

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิค

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. สำเนาบันทึกข้อความกองวิทยาลัยเทคนิค ลงวันที่ 16 มกราคม 2545
2. แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด

ด้วย ว่าที่ ร.ต.พิชัย ชัยชินรัตน์ อาจารย์จ้างสอน วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชราม ซึ่งเป็น
นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อประกอบการ
ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางด้านวินัยของครูในชั้นเรียนกับความรับผิดชอบ
ของนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร” จากนักศึกษาในสถานศึกษาแห่งนี้

ในการนี้ กรมอาชีวศึกษาได้พิจารณาอนุญาตให้ ว่าที่ ร.ต.พิชัย ชัยชินรัตน์ เก็บข้อมูล
เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวได้ ดังเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และกรุณาให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลด้วย จักขอบคุณมาก

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิชัย สงวนพงศ์)

นักวิชาการศึกษา 8.ว รักษาราชการแทน
ผู้อำนวยการกองวิทยาลัยเทคนิค

ฝ่ายพัฒนาการศึกษา

โทร. 02 - 2822551-2 ต่อ 1511

โทรสาร 02 - 2829354

<http://www.dovetech.moe.go.th>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	ว่าที่ ร้อยตรี พิชัย ชัยชินรัตน์
วัน เดือน ปี เกิด	28 มีนาคม 2515
สถานที่เกิด	อำเภอบางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 94 ซ.เทอดไทย 2 แขวงบางยี่เรือ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
สถานที่ทำงาน	วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชราม บางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	ปี 2537 - ปัจจุบัน อาจารย์พิเศษ แผนกช่างยนต์
ประวัติการศึกษา	ปีการศึกษา 2540 สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง จากวิทยาลัยช่างกลปทุมวัน ปีการศึกษา 2544 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง